

N:o 141.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående organisation af arméns centrala förvaltningsmyndighet; gifven Stockholms slott den 26 mars 1907.

Under återopande af bilagda utdrag af protokollet öfver landförsvarsärenden denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen att
1:o) godkänna följande förslag till aflöningsstat för arméförvaltningen, att tillämpas från och med år 1908:

	K r o n o r.					
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Missräkningspenningar och arfvode.	Summa.	
Arméförvaltningens civila personal.						
Chef: generalkrigskommisarien.....	7,000	3,000	1,000	—	11,000	
1 krigsråd	5,000	2,500	600	—	8,100	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
3 »	15,000	7,500	1,800	—	24,300	
1 tjänsteman i 2:dra lönegraden	3,600	1,800	400	—	5,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
9 d:o	32,400	16,200	3,600	—	52,200	
1 d:o, krigskassör	3,600	1,800	400	500	6,300	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
1 tjänsteman i 1:a lönegraden	2,200	1,500	300	—	4,000	
15 d:o	33,000	22,500	4,500	—	60,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
1 ombudsman	—	—	—	3,000	3,000	
Transport	101,800	56,800	12,600	3,500	174,700	

Bih. till Riksd. Prot. 1907. 1 Saml. 1 Afd. 109 Häft. (N:o 141.)

	K r o n o r.				
	Lön.	Tjänstgöringspennningar.	Orts-tillägg.	Missräkningspenningar och arfvode.	Summa.
Transport	101,800	56,800	12,600	3,500	174,700
Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse:					
Chef: öfverfältläkaren, öfverstes lön.....	6,000	—	—	—	—
dagaflöning à 6 kr.	2,190	—	—	—	8,190
1 fältläkare, föredragande för sanitetsärenden, öfverstelöjtnants lön	4,500	—	—	—	—
dagaflöning à 5 kr.	1,825	—	—	—	6,325
1 fältveterinär, föredragande för veterinärärenden, majors lön	4,000	—	—	—	—
dagaflöning à 5 kr.	1,825	—	—	—	5,825
1 assistent, bataljonsläkares lön	2,400	—	—	—	—
dagaflöning à 4 kr.	1,460	—	—	—	3,860
1 assistent, intendentur-tjänsteman	—	—	—	—	—
1 sergeant.....	—	—	—	—	—
Till vikariatsersättning, arfvoden åt extra ordinarie tjänstemän, tillfälligt biträde och renskrifningskostnad	—	—	—	—	41,000
Till skrifmaterialier och expenser, ved m. m.	—	—	—	—	27,200
1 förste vaktmästare	900	450	150	—	1,500
1 vaktmästare	700	350	150	—	1,200
5 d:o	3,500	1,750	750	—	6,000
Summa	131,100	59,350	13,650	3,500	275,800

{ Aflöning å intendenturkårens stat.
Aflöning å truppförbands stat.

{ Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.

Öfrig till arméförvaltningen hörande personal, nämligen:

Å artilleridepartementet:

chef: generalfälttygmästaren,
föredragande: fälttygmästaren,
6 artilleristabsofficerare,
6 departementsskrifvare;

Å fortifikationsdepartementet:

chef: chefen för fortifikationen,
föredragande: regementsofficer vid fortifikationen,
officerare och underofficerare vid fortifikationen efter behof; samt

Å intendentsdepartementet:

chef: generalintendenten,
föredragande: två intendenturtjänstemän,
personal ur intendenturkåren efter behof,

åtnjuter aflöning från andra stater.

Anm. 1. Angående den civilmilitära personalen i sjukvårdsstyrelsen tillkommande aflöning, inkvarterings- och servisbidrag samt pension gäller, hvad i sådant afseende är för annan dylik personal i särskilda författningar stadgad.

Anm. 2. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, hvarjämte å lönen afdrages 100 kronor årligen.

Anm. 3. De för arméförvaltningens ämbets- och tjänstemän samt betjänte ifrågakommande ålders- tillägg å lön skola utgå från fjärde hufvudtitelns anslag till ålderstillägg.

2:o) godkänna följande villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten upptagna aflöningsförmånerna för *den civila personalen*, nämligen: att innehafvare af ordinarie befattning i arméförvaltningen skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af ämbetsverket eller dess särskilda afdelningar eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, samt i sådant hänseende, äfvensom därest ämbetsverkets ställning inom statsförvaltningen så förändras, att detsamma ej längre kan såsom själfständigt ämbetsverk anses, eller därest vissa ifrågavarande ämbetsverk tillhörande göromål öfverflyttas till annat ämbetsverk, vara pliktig att, med bibehållande af den tjänstegrad och den aflöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de med befattningen förenade göromål eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, tjänstgöra i det verk, till hvilket göromålen öfverlämnas;

att med ordinarie befattning i arméförvaltningen icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommunens stat;

att med ordinarie befattning i nämnda ämbetsverk ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, så framt ej, hvad angår chef eller krigsråd, Kungl. Maj:t och, hvad angår innehafvare af annan befattning, arméförvaltningen, uppå därom gjord framställning, och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen i ämbetsverket, finner uppdraget eller befattningen kunna få tillsvidare mottagas och bibehållas;

att tjänsteman är skyldig att tjänstgöra å den särskilda befattning, där han, till befordrande af arbetets oafbrutna gång, finnes vara lämplig och behöffig;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattnings innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägget, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos Riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att aflöning ej må utgå till tjänsteman eller betjänt för tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänsteman eller betjänt varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke af arméförvaltningen pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej arméförvaltningen finner skäligt låta honom uppbära något däraf;

att vid sjukdomsförfall, eller när det erfordras för beredande af semester, tjänsteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han för-

ordnas till högre befattning i arméförvaltningen, densamma, mot åtnjutande, i förstnämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men i senare fallet af däremot svarande belopp i stället för egna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår;

att, därest förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning i samma lönegrad är i staten medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt för tredje förhöjningen, därest sådan kan ske, efter än ytterligare fem år, äfvenledes på samma villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande löntagare därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen, vare sig på grund af fullmakt eller konstitutorial eller på grund af förordnande i följd af frågan om arméförvaltningens omorganisation;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, icke må samma förhöjning tillträda;

att tjänstemännen äga årligen, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, åtnjuta semester, generalkrigskommissariern, krigsråden och tjänstemännen af andra lönegraden enhvar under en och en half månad samt tjänstemännen af första lönegraden enhvar under en månad;

att tjänsteman, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll å uppbörd, är pliktig att å tid af året, som af generalkrigskommissariern bestämmes, begagna sig af semester;

att vid afgang från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen äfvensom ortstillägget utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila

tjänstinnehafvares rätt till pension är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning, som där-
efter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgadt; samt

att den, som tillträder den nya aflöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande af eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed;

3:o förklara,

ej mindre att enhvar civil ämbets- och tjänsteman, som med eller efter 1908 års ingång tillträder befattning i arméförvaltningen, skall vara pliktig att underkasta sig nu omförmälda villkor och bestämmelser;

än äfven att de förutvarande innehafvarne af civila befattningar i arméförvaltningen, hvilka icke före den 1 november 1907 anmäla, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nyssnämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom, i den mån ej annat föranledes af bestämmelserna i förenämnda lag, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem; samt

4:o höja det i riksstaten under fjärde hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag till arméförvaltningen från 158,741 kronor till 275,800 kronor, eller således med 117,059 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts,

Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF.

Lars Tingsten.

Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 26 mars 1907.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: TINGSTEN,
ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
DYRSSEN,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
JUHLIN,
SWARTZ.

Departementschefen, statsrådet Tingsten anförde:

I öfverensstämmelse med mitt till statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 12 januari 1907 i fråga om anslag till arméförvaltningen gjorda uttalande (statsverkspropositionen under fjärde hufvudtiteln, sid. 9), anhåller jag att nu få underställa frågan angående organisationen af arméns centrala förvaltningsmyndighet Kungl. Maj:ts pröfning.

Vid 1898 och 1899 års Riksdagar af Kungl. Maj:t framlagda nådiga propositioner angående omorganisation af arméförvaltningen vunno icke Riksdagens godkännande, utan har nämnda myndighet fortfarande samma organisation, som den erhöll år 1881, med tillägg däraf att en sjukvårdsbyrå inrättades år 1892 inom dess intendentsdepartement.

Genom nådigt bref den 3 februari 1905 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommitté att utarbeta förslag såväl till de ändringar i organi-

sationen af arméns centrala förvaltningsmyndighet, hvilka af den nya härordningen med flera förhållanden kunde påkallas, som ock till instruktion för nämnda myndighets verksamhet i fred och krig. Detta uppdrag blef genom nådigt bref den 23 mars 1906 ändradt därhän, att — då med affattandet af förslag till instruktion för arméns centrala förvaltningsmyndighet i fred och krig kunde anstå, intill dess förslaget om nämnda myndighets organisation undergått slutlig granskning, — kommittén skulle inkomma med förslag till grunder för nämnda myndighets organisation i fred med tillhörande aflöningsstater. Detta sålunda begränsade uppdrag är numera fullgjordt, i det att kommittén den 28 maj nästlidet år till Kungl. Maj:t öfverlämnade sitt i ämnet utarbetade betänkande och förslag.* Ördförande i kommittén har varit generalintendenten, sedermera chefen för generalstaben, generalmajoren m. m. *K. G. Bildt*, samt ledamöter generalkrigskommissarien m. m. *C. H. Weidenhielm*, dåvarande öfverfältläkaren m. m. *G. Dunér*, öfversten vid fortifikationen m. m. *L. W:son Munthe* och öfversten i armén, öfverstelöjtnanten vid Norrlands artilleriregemente m. m. *D. Hedengren*.

Innan jag redogör för kommitténs (arméförvaltningskommitténs) betänkande och förslag, torde böra erinras därom, att behovet af ökade arbetskrafter inom arméförvaltningen gjort sig starkt gällande under de senaste åren. Riksdagens år 1903 församlade revisorer anmärkte, att de till arméförvaltningen ingående redovisningarna icke blefvo fullständigt granskade, ett förhållande, som statsutskottet i sitt utlåtande den 8 april 1904, n:r 60, fann vara ägnadt att ådraga sig särskild uppmärksamhet. Med hänsyn därtill att en omorganisation af arméförvaltningen inom en icke aflägsen framtid kunde emotses, fann utskottet likväl detta förhållande icke för tillfället böra föranleda någon särskild åtgärd från Riksdagens sida, utan endast öfverförmälde, hvad i ärendet förekommit, för Riksdagen.

Under åren 1904—1906 hafva extra anslagsmedel utgått för att afhjälpa bristen på arbetskrafter inom arméförvaltningen, nämligen under hvart och ett af åren 1904 och 1905 17,000 kronor och under år 1906 20,000 kronor. För samma ändamål har Riksdagen för år 1907 anvisat å extra stat samma belopp som för år 1906. Genom nådigt bref den 3 november 1905 har det för år 1906 anvisade medelsbeloppet fördelats i arfvoden å 2,500 kronor, afsedda för åtta extra tjänstemän, nämligen: en revisor å artilleridepartementet; en revisor, en

* Betänkande och förslag af den utaf Kungl. Maj:t den 3 februari 1905 tillsatta kommitté för utarbetande af förslag angående organisationen af arméns centrala förvaltningsmyndighet m. m. Stockholm 1906.

notarie och en registrator å intendentsdepartementet; samt två revisorer, en notarie och en registrator å civila departementet. Enahanda bestämmelser äro meddelade för år 1907.

En ändamålsenlig lösning af frågan angående arméns centrala förvaltningsmyndighet och den lämpligaste formen för dess öfverstyrelse skulle enligt kommitténs åsikt vara, såväl för freds- som särskildt för krigsförhållanden, inrättandet af ett *krigsministerium*, hvarigenom en person, krigsministern, blefve den i sista hand bestämmande och sattes i tillfälle att erhålla erforderlig öfverblick öfver förvaltningsärendena. Kommittén gifver emellertid uttryck åt den förmodan, att ett förslag i syfte att i någon form i vårt land införa ministerstyrelse ej nu skulle vinna statsmakternas gillande, och anser, att de nuvarande konstitutionella bestämmelserna lägga hinder i vägen för att under annan lämplig form förlägga öfverstyrelsen för arméns förvaltning till landtförsvarsdepartementet. Kommittén har ej heller velat ansluta sig till den meningen, att den centrala förvaltningen bör uppdelas på särskilda styrelser, utan framhåller, att *arméns centrala förvaltning fortfarande bör utövas af ett ämbetsverk*, nämligen arméförvaltningen, dock med det undantag att de ärenden, som nu tillkomma intendentsdepartementets sjukvårdsbyrå, utbrytas från arméförvaltningen och tilldelas en särskild styrelse, »*arméns sjukvårdsstyrelse*».

Arméförvaltningskommitténs förslag.

Kommittén tager i fortsättningen af sitt betänkande under ompröfning det vid åtskilliga tillfällen framställda förslaget att *sammanslå intendents- och civila departementen*, men kommer på anförda skäl »till den fasta öfvertygelsen», att det civila departementet och dess civile chef kunna lika litet som intendentsdepartementet med dess militäriskt-tekniskt bildade chef för arméförvaltningen undvaras.

Den år 1898 ifrågasatta *decentralisationen af revisionen till fördelningsintendenturerna* finner sig kommittén icke kunna förorda. Ej heller skulle det, enligt kommitténs åsikt, vara lämpligt eller för åstadkommandet af en god hushållning ändamålsenligt att genom reglementsbestämmelser genomföra någon vidsträckt decentralisation af anslagen.

Beträffande den tillförene behandlade frågan, huruvida det icke skulle vara ändamålsenligt att till ett departement *sammanföra räkenskaps-, redovisnings- och revisionsväsendet* inom arméförvaltningen, håller kommittén före, att hvarje departement bör hafva sin revision och sin bokföring samt för ändamålet erforderliga organ, enär det från förvaltningssynpunkt skulle vara olämpligt att fråntaga något departement ärenden

eller göromål, som berörde dess förvaltningsområde. Kassan borde dock bibehållas såsom gemensam för hela ämbetsverket samt de särskilda departementens räkenskaper liksom hittills sammanföras uti ett gemensamt bokslut.

Innan kommittén redogör för organisationen af den nya sjukvårdsstyrelsen, sådan densamma enligt kommitténs förslag borde inrättas, och af arméförvaltningens fyra departement, sådana de enligt samma förslag borde ordnas, tager kommittén under öfvervägande, dels huruvida nya eller ändrade kompetensvillkor för ämbets- och tjänstemännens anställning uti arméförvaltningen kunde vara erforderliga, dels huruvida sättet för ärendenas behandling borde undergå ändring.

I nuvarande *antagnings-* och *befordringssystemet* anser kommittén en förbättring kunna åstadkommas genom ett sådant tillägg i bestämmelserna om extra tjänstemäns antagande, att en inträdessökande, hvilkens ansökningsönskan vunnit bifall, skulle vara underkastad en viss tids profjtjänstgöring vid förvaltningens olika grenar, innan hans antagande definitivt bestämdes, samt att, sedan, efter profjtjänstgöringens slut, fråga om hans bibehållande i ämbetsverket förevarit till afgörande, meddelande genast skulle göras honom, huruvida hans tjänstgöring ansetts nöjaktig eller icke. Genom införandet af denna ordning för antagandet af extra personal skulle enligt kommitténs mening redan från början en viss trygghet vinnas för erhållandet af dugliga tjänstemän.

Såsom kompetensvillkor för erhållande af ordinarie tjänst i första lönegraden inom arméförvaltningen föreslår kommittén, att den sökande skall ej mindre, på sätt arméförvaltningen må äga bestämma, hafva aflagt godkänt prof i bokföring än äfven hafva tjänstgjort hos regements- eller likartad förvaltning eller hos fördelningsintendentur under så lång tid, som arméförvaltningen kan finna erforderlig.

Slutligen hemställer kommittén, att såsom villkor för befordran till krigsråd och sekreterare måtte föreskrivas aflagd examen, som berättigar till utöfningen af domareämbete, med företräde för den, som med nöjaktigt vitsord under viss tid, exempelvis tre månader, utöfvat sådant ämbete å landet och därunder förrättat ting eller ock under lika lång tid tjänstgjort såsom domare i rådstufvurätt. Om emellertid någon, som aflagt endast kansliexamen, under sin tjänstgöring i arméförvaltningen ådagalagt synnerligen framstående skicklighet och nit samt fallenhet för förvaltningsgöromål af olika slag och sålunda styrkt sin kompetens till erhållande af sekreterarebefattning eller byråchefsämbete, bör dock, enligt kommitténs åsikt, hinder för en sådan persons befordran icke förefinnas.

Hvad vidkommer *ärendenas afgörande* inom arméförvaltningen, anser kommittén, att den beslutanderätt, som nu å de olika departementen tillkommer vederbörande departementschefer — den s. k. centrala förvaltningsformen — fullständigt bör genomföras och sålunda komma att tillämpas jämväl beträffande sådana ärenden, i hvilka enligt nu gällande instruktion deltagande i beslut tillkommer jämväl byråcheferna.

Ärenden, som handläggas vid sammanträden mellan två eller flera departement, afgöras nu kollegialt. Detta handläggningssätt anser kommittén visa en uppenbar brist på följdriktighet, hvarför detsamma bör undergå ändring i riktning mot tillämpningen af den centrala förvaltningsprincipen. Ej heller beträffande de ärenden, som tillkomma arméförvaltningen in pleno och för hvilka jämväl kollegial behandling är föreskrifven, finner kommittén skäl föreligga till undantag från nämnda princip. Med anledning häraf ifrågasätter kommittén, huruvida pleni-ärendena böra fortfarande i instruktionen särskiljas, eller huruvida de icke kunna i allo likställas med andra ärenden, som skola behandlas vid gemensamma sammanträden. Kommittén föreslår i fråga om nu berörda ärenden ett ändradt förfaringssätt.

Anmärkningsmålen intaga för närvarande en alldeles särskild undantagsställning i afseende å behandlingssättet, i det att de prövas af vederbörande departement, sammansatt af krigsrådet och kamreraren, utan att departementschefen deltagar i afgörandet. Men då, enligt hvad kommittén gör gällande, anmärkningsmålen äro rena förvaltningsfrågor, anser kommittén, att pröfningen och afgörandet af dem böra tillkomma densamme, som har beslutanderätt i öfriga förvaltningsfrågor, d. v. s. vederbörande departementschef. Detta synes kommittén så mycket angelägnare, som beslut i ett anmärkningsmål kan varda grundläggande för förvaltningen i betydande omfattning samt ägnadt att för framtiden ordna förhållanden, som kunna hafva stor inverkan på det allmännas angelägenheter. Sålunda anser kommittén, att anmärkningsmål i arméförvaltningen böra afgöras på samma sätt som andra förvaltningsärenden af departementschefen efter föredragning af vederbörande byråchef.

Hvad vidkommer de s. k. *reskontreringsmålen*, förefinnes enligt kommitténs åsikt icke något hinder för deras likställighet med anmärkningsmålen, och skulle sålunda deras handläggning och afgörande äfven öfverlämnas till arméförvaltningen å vederbörande departement. Beträffande åter *balansmålen* anser kommittén, att de fortfarande böra intaga en undantagsställning, alldenstund de falla inom lagöfverträdelsernas område och följaktligen måste tillhöra domstol (kammarrätten).

Uti det processuella förfarandet i anmärkningsmål föreslår kom-

mittén den ändring, att besvär öfver arméförvaltningens beslut däri skulle, liksom besvär öfver förvaltningens beslut i andra ärenden, anföras direkt hos Kungl. Maj:t. Denna ändring synes kommittén vara att förorda jämväl med hänsyn till önskvärdheten af förvaltningsärendenas snabba afgörande. Särskildt för vederbörande redogörare borde det vara af stor vikt, att en anmärkningsfrågas slutliga afgörande icke onödigt fördröjdes. Utom det förhållande, att det slutliga utslaget blefve för honom ett rättesnöre för hans framtida förvaltningsåtgärder, kunde frågan för honom blifva af vida större ekonomisk betydelse än ersättandet af anmärkta medel, enär den honom i de allra flesta fall tillkommande rätt att af vederbörande söka sitt åter lätt kunde genom för långt dröjsmål blifva imaginär. I sammanhang härmed framhåller kommittén, att man näppeligen kunde påvisa någon praktisk nytta vare sig för staten eller den enskilde tjänstemannen däraf, att besvärsmålen från arméförvaltningen på sin väg till Kungl. Maj:t passerade kammarrätten. De mål, hvori kammarrätten funnit skäl göra ändring i arméförvaltningens beslut, vore nämligen ytterst få, hvarför ej heller från denna synpunkt skäl förefunnes att för anmärkningsmålen göra en undantagsbestämmelse i arméförvaltningens instruktion.

Hvad slutligen angår ärendenas handläggning *under departementschefs frånvaro*, anser kommittén, att sådant bör ske efter samma grunder som under chefens egen ämbetsutöfning, och skulle sålunda vid departementschefs frånvaro å militärt departement chefen för militärbyrån och å civila departementet krigsrådet inträda såsom tjänstförrättande departementschefer med alla departementschef tillkommande rättigheter och skyldigheter. Under tiden skulle annan upprätthålla den tjänstförrättande departementschefens ordinarie beställning. Den i detta afseende föreslagna ändringen framhålles af kommittén vara en konsekvens af det fullständiga genomförandet af den centrala förvaltningsformen, och den betingades särskildt däraf, att öfvergången från fredstill krigsförvaltning icke skulle försvåras genom förändring af de former, hvori förvaltningen utöfvades.

Sedan kommittén sålunda redogjort för de principiella ändringar af arméförvaltningens instruktion, som enligt kommitténs åsikt böra vidtagas, öfvergår kommittén, såsom redan framhållits, till en närmare redogörelse för den föreslagna sjukvårdsstyrelsen och för de fyra departementen inom arméförvaltningen.

För en särskild *sjukvårdsstyrelses* inrättande anför kommittén flera skäl. Den ställning, som målsmannen för det militära sanitetsväsendet

för närvarande intoge, vore icke någon chefs, utan han vore i själfva verket endast ett civilt medicinalråd i medicinalstyrelsen, som föredroge, bland andra ärenden, där förekommande militära. Medicinalstyrelsens chef vore oförhindrad att vid inträffande ledighet till öfverfältläkare hos Kungl. Maj:t genom chefen för civildepartementet föreslå en civil läkare. Militäräkarne lydde, till stort men för tjänsten, under flera myndigheter, nämligen dels i afseende på den medicinska verksamheten, befordringsförhållanden, kommenderingar, rapportväsendet m. m. under medicinalstyrelsen, dels i disciplinärt hänseende under vederbörande truppförbandschefer, dels i afseende å sjukvårdsmateriels anskaffning och underhåll under arméförvaltningens intendentsdepartement. För att undanröja bristerna uti det militära sanitetsväsendets organisation kräfdes, enligt kommitténs uppfattning, ett särskildt ämbetsverk, en sjukvårdsstyrelse, åt hvilken dock icke behöfde gifvas så fullkomlig själfständighet, att för densammas verksamhet erforderliga medel öfverfördes till särskildt anslag. Dessa kunde nämligen fortfarande bibehållas hos arméförvaltningen å intendentsdepartementet.

Den föreslagna sjukvårdsstyrelsen skulle hafva nedanstående sammansättning, jämförd med sammansättningen af sjukvårdsbyrån inom arméförvaltningens intendentsdepartement.

Arméns sjukvårdsstyrelse.

Chef: generalläkare.

En föredragande för sanitetsärenden: fördelningsläkare.

En assistent: bataljonsläkare.

En assistent: sjukvårdsintendent.

En föredragande för veterinärärenden: regementsveterinär.

En adjutant, tillika diarieförande: bataljonsläkare.

En notarie, tillika sekreterare.

En vaktmästare.

Sjukvårdsbyrån inom arméförvaltningens intendentsdepartement.

Chef och föredragande: fördelningsläkare.

En assistent: bataljonsläkare.

En assistent: sjukvårdsintendent.

En assistent: regementsveterinär.

En sergeant af 1 klass (Svea trängkår).

Af ofvanstående jämförelse framgår, att arméns sjukvårdsstyrelse skulle komma att bildas dels af öfverfältläkaren och dennes adjutant dels af den nuvarande sjukvårdsbyrån inom arméförvaltningen (undantagandes den till Svea trängkår hörande sergeanten af 1 klass), hvar till skulle komma en notarie, tillika sekreterare, och en vaktmästare. Chefen för arméns sjukvårdsstyrelse, generalläkaren, har kommittén ansett böra likställas med generalkrigskommissarien och sålunda erhålla generalspersons ställning. Den omständigheten, att öfverfältläkaren skulle öfvergå från medicinalstyrelsen till arméns sjukvårdsstyrelse, bör

enligt kommitténs mening icke föranleda indragning af något medicinalrådsämbete.

Enligt hvad kommittén framhåller, skulle sjukvårdsstyrelsens ämbetsbefattning omfatta alla till armén hörande sanitets- och veterinärärenden. Hit skulle alltså höra ärenden angående anskaffning, vård och redovisning af arméns sjukvårdsmateriel, angående sjukhusbyggnader, byggnadsangelägenheter, hvilkas handläggning kräfde hygienisk sakkunskap, angående portions- och rationsstater, sjukvården å garnisonssjukhusen samt dessas organisation och förvaltning, anskaffning, vård och underhåll af veterinärmateriel samt arméns veterinärvård i allmänhet, äfvensom angående militärläkarnes och veterinärernas medicinska verksamhet, befordringsförhållanden, kommenderingar m. m. Sjukvårdsstyrelsen skulle disponera den för sjukvårdsväsendet beräknade andelen af anslaget till arméns diverse intendentur- och sjukvårdsbehof och fördenskull däraf rekvirera medel, då sådana erfordrades, från arméförvaltningen.

Enligt kommitténs förslag skulle generalläkaren ensam hafva beslutanderätt i de frågor, som tillhörde sjukvårdsstyrelsen. Vederbörande föredragande skulle dock vara skyldig afgifva förslag till beslut och, därest förslaget ej af generalläkaren gillades, låta anteckna sin skiljaktiga mening.

Det af kommittén upprättade förslaget till stat för arméns sjukvårdsstyrelse slutar på en summa af 30,500 kronor.

I fråga om organisationen af arméförvaltningens *artilleridepartement* föreslår kommittén:

att militärbyrån under fälttygmästaren, hvilken skulle erhålla öfverstes grad och aflöningsförmåner samt uppföras å artilleriets tygstater, skulle utvidgas och delas i tre afdelningar: första expeditionsafdelningen, andra expeditionsafdelningen och konstruktionsafdelningen; och

att å civilbyrån, hvars nuvarande krigsrådsbeställning skulle flyttas till fortifikationsdepartementet, skulle anställas den personal, som här nedan upptages.

Kommitténs förslag.

Chef: generalfälttygmästaren.

Militärbyrån.

Chef och föredragande: fälttygmästaren.

Nuvarande organisation.

Chef: generalfälttygmästaren.

Militärbyrån.

Chef och föredragande: fälttygmästaren.
En assistent.

Kommitténs förslag.

Första expeditionsafdelningen.

Två artilleristabsofficerare.
Två departementsskrifvare.

Andra expeditionsafdelningen.

En artilleristabsofficer.
En departementsskrifvare.

Konstruktionsafdelningen.

Tre artilleristabsofficerare.
Två departementsskrifvare.

Civilbyrån.

Chef och föredragande: chefen för fortifikationsdepartementets civilbyrå.
En sekreterare och kamrerare.
En förste revisor.
En redogörare och bokhållare.
En registrator och revisor.
En departementsskrifvare.

Nuvarande organisation.

Civilbyrån.

Chef och föredragande: krigsråd.
En sekreterare, tillika kamrerare.
En revisor.
En revisor och bokhållare.

Dessutom på extra stat:

En revisor.

Den föreslagna staten för artilleridepartementet slutar på en summa af 18,000 kronor.

Arméförvaltningens *fortifikationsdepartement* skulle enligt kommitténs förslag organiseras på det sätt:

att å militärbyrån, hvilken såsom hittills borde närmast lyda under chefen för fortifikationsstabens hufvudstation såsom byråchef, skulle anställas en byråchefsassistent och en andre assistent i stället för nuvarande adjutanten och en tillfälligt tjänstgörande extra adjutant; samt

att å civilbyråns stat skulle upptagas den enligt kommitténs förslag från staten för artilleridepartementets civilbyrå uteslutna krigs-

rådsbeställningen, hvars innehafvare samtidigt skulle vara chef och föredragande jämväl å sistnämnda byrå.

Fortifikationsdepartementet skulle följaktligen erhålla följande personalsammansättning.

Kommitténs förslag.	Nuvarande organisation.
<i>Chef:</i> chefen för fortifikationen.	<i>Chef:</i> chefen för fortifikationen.
Militärbyrån.	Militärbyrån.
<i>Chef och föredragande:</i> chefen för fortifikationsstabens hufvudstation. En byråchefsassistent. En andre assistent.	<i>Chef och föredragande:</i> öfversten, eller vid hans frånvaro, en öfverstelöjtnant vid fortifikationen. En adjutant.
Civilbyrån.	Civilbyrån.
<i>Chef och föredragande:</i> krigsråd. En sekreterare och kamrerare. En revisor och bokhållare. En registrator, biträdande vid revisionen och kansliet.	<i>Chef och föredragande:</i> chefen för artilleridepartementets civilbyrå. En sekreterare, tillika kamrerare. En revisor och bokhållare.

Den föreslagna staten för fortifikationsdepartementet slutar på en summa af 16,900 kronor.

Kommitténs förslag i fråga om organisationen af arméförvaltningens *intendentsdepartement* afser hufvudsakligen:

att från detta departement till civila departementet skulle öfverflyttas förvaltningen af anslagen till ridskolan, till skjutskolan för infanteriet och kavalleriet samt till de värnpliktiges aflöning, inskrifning och redovisning m. m.;

att departementets militärbyrå skulle ställas under chefskap af en öfverfältintendent, med öfverstes rang, för hvilken aflöningsförmåner i likhet med den nuvarande öfverfältintendentens skulle uppföras å intendenturkårens stat; samt

att å departementet skulle i öfrigt anställas den personal, som nedan angifves.

Kommitténs förslag.

Chef: generalintendenten.

Militärbyrån.

Chef och föredragande: öfverfältintendent.
En byråchefsassistent, fältintendent.
En andre assistent, intendent.

Civilbyrån.

Chef och föredragande: krigsråd.
En sekreterare.
En kamrerare.
Fyra revisorer.
En bokhållare.
En registrator.
En notarie.

Nuvarande organisation.

Chef: generalintendenten.

Militärbyrån.

Chef och föredragande: fältintendent.
En assistent, intendent.

Sjukvårdsbyrån.

(sid. 13).

Civilbyrån.

Chef och föredragande: krigsråd.
En sekreterare.
En kamrerare.
Två revisorer.
En bokhållare.

Dessutom på extra stat.

En revisor.
En notarie.
En registrator.

Den föreslagna staten för intendentsdepartementet slutar å 36,400 kronor.

Hvad slutligen beträffar organisationen af arméförvaltningens *civila departement*, föreslår kommittén — förutom öfverflyttandet från intendentsdepartementet af förut nämnda tre anslag — att för bestridande af de ökade göromålen åtskilliga nya tjänster skulle inrättas, såsom framgår af följande jämförelse mellan kommitténs förslag och den nuvarande organisationen.

Kommitténs förslag.*Chef:* generalkrigskommissarien.**En civilbyrå.***Chef och föredragande:* krigsråd.

En sekreterare.

En kamrerare.

En förste revisor.

Fem revisorer.

En bokhållare.

En registrator.

En notarie.

Bokslutskontoret.

En kamrerare.

Kassakontoret.

En krigskassör.

Ombudsmanskontoret.

En ombudsman.

Nuvarande organisation.*Chef:* generalkrigskommissarien.**En civilbyrå.***Chef och föredragande:* krigsråd.

En sekreterare.

En kamrerare.

En revisor.

En revisor och bokhållare.

Bokslutskontoret.

En kamrerare.

En bokhållare.

Kassakontoret.

En krigskassör.

Ett juridiskt biträde.

Dessutom på extra stat.

Två revisorer.

En notarie.

En registrator.

Den af kommittén föreslagna staten för civila departementet slutar å 65,400 kronor.

Den kostnadsökning, som föranledes utaf den af kommittén föreslagna omorganisationen af arméförvaltningen, beräknas utgöra:

å anslaget till arméförvaltningen	kr.	51,609: —
för den nya sjukvårdsstyrelsen	»	30,500: —
å anslaget till aflöning och rekrytering m. m. (arfvoden åt två artilleristabsofficerare och en fortifikationsstabs- officer samt lön och dagaflöning åt fältygmästaren,		
	Transport kr.	82,109: —

	Transport kr. 82,109: —	
en öfverfältintendent samt sex departementsskrifvare)	» 33,870: —	
å anslaget till inkvarteringskostnader (inkvarterings- och servisbidrag till generalläkaren, en öfverfältintendent och sex departementsskrifvare samt servisbidrag åt fälttygmästaren)	» 5,182: 50	
samt å anslaget till ålderstillägg	» 8,050: —	
		eller tillhopa kr. 129,211: 50,
hvarifrån dock bör afräknas dels nuvarande extra anslag till förstärkande af arméförvaltningens arbetskrafter	kr. 20,000: —	
dels ock vissa af andra anslag nu utgående kostnader, hvilka efter omorganisationen skulle upphöra	» 5,500: —	» 25,500: —
hvidan den verkliga kostnadsökningen skulle utgöra ...		kr. 103,711: 50.

Yttranden öfver kommitténs förslag hafva inforrats från arméförvaltningen, kammarrätten, statskontoret, medicinalstyrelsen, chefen för generalstaben, generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet, chefen för fortifikationen, samtliga arméfördelningschefer samt militärbefälhafvaren på Gottland. Till en början torde jag få återgifva endast det hufvudsakliga af dessa yttranden, under det att enskildheterna däraf komma att beröras i sammanhang med de särskilda frågor angående organisationen, till hvilka de äro närmast hänförliga.

Myndigheternas yttranden.

Arméförvaltningen, som in pleno behandlat ifrågavarande ärende, har förklarat sig icke hafva något att erinra mot förslaget, men af de elfva ledamöter, som deltagit i ärendets handläggning, hafva fem varit från beslutet skiljaktiga, af hvilka en, nämligen generalintendenten, åberopat sitt i sådan egenskap afgifna, här nedan närmare omförmälda särskilda yttrande öfver förslaget, tre i hufvudsak förenat sig med honom, och en anslutit sig till hans förslag i vissa delar.

Kammarrätten yttrar sig hufvudsakligast i fråga om kommitténs förslag rörande ändring i sättet för behandlingen af anmärknings- och reskontreringsmål samt anför, att bestämmelserna om handläggningen af sådana mål äro gemensamma för hela den centrala statsförvaltningen, hvarför det, enligt kammarrättens mening, icke finnes anledning, vare sig att enbart för arméförvaltningen härutinnan göra undantag eller att nu inlåta sig på spørsmålet, huruvida en förändring i det proces-

suella förfaringssättet med anmärkningsmål i allmänhet kunde befinnas lämplig och önskvärd. I öfrigt förordar kammarrätten sådan ändring i arméförvaltningens organisation, att räkenskaps-, redovisnings- och revisionsväsendet förlägges till ett departement.

Medicinalstyrelsen tillstyrker inrättandet af en särskild sjukvårdsstyrelse för armén; men framhåller dock vissa betänkligheter mot antagandet af kommitténs förslag till denna styrelses organisation samt instruktion för densamma. Dessa betänkligheter gälla hufvudsakligen rent hygieniska frågor, befodringsfrågor och tillsynen öfver militärläkarnas medicinska verksamhet i fredstid, hvilka ärenden synas medicinalstyrelsen icke kunna helt och hållet undandragas medicinalstyrelsen. Med påvisande af behovet däraf, att, om arméns sjukvårdsstyrelse kommer till stånd, öfverfältläkaren måste i medicinalstyrelsen ersättas med ett medicinalråd, framhåller medicinalstyrelsen vidare, att den af kommittén föreslagna staten för den nya sjukvårdsstyrelsen bör ökas med ett arfvode å 1,200 kronor åt ytterligare en adjutant samt med ett belopp af 2,000 kronor till ersättning åt särskild rådgifvare i hygieniska frågor.

En ledamot af medicinalstyrelsen, föredraganden för veterinärärenden, har i fråga om den, som i den föreslagna sjukvårdsstyrelsen skulle föredraga dylika ärenden, i så måtto varit af skiljaktig mening, att han ansett denne föredragande böra i sjukvårdsstyrelsen hafva fast anställning med fältintendents af andra graden aflöningsförmåner.

Generalfälttygmästaren förordar den föreslagna organisationen af arméförvaltningens artilleridepartement samt anser, att, därest genomförandet af förslaget i denna del skulle främjas genom någon minskning i de härför beräknade kostnaderna, sådan utan väsentliga olägenheter kunde för närvarande äga rum, dels därigenom att fälttygmästaren bibehölles vid sina nuvarande aflöningsförmåner, dels därigenom att icke några särskilda arfvoden, såsom kommittén föreslagit, utginge till departementsskrifvarna.

Chefernas för Fjärde, Femte och Sjätte arméfördelningarna yttranden öfverensstämma därutinnan, att förslaget icke motsvarar de kraf på organisationen af arméns centrala förvaltningsmyndighet, som af militära skäl måste uppställas. De framhålla särskildt de stora olägenheterna af bristen på öfverensstämmelse mellan förvaltningsformerna under krig och fred samt den genom ärendenas behandling på fyra särskilda departement föranledda ojämnheten i deras handläggning och tidsutdräkten i deras afgörande. Samtliga ifrågavarande arméfördelningschefer uppställa såsom önskningsmål inrättandet af ett krigsministerium i stället för den nuvarande arméförvaltningen. Chefen för Femte arméfördelningen fram-

håller därjämte att, därest utsikter till erhållande af en under chefen för landtförsvarsdepartementet omedelbart lydande central förvaltningsmyndighet icke skulle förefinnas och sålunda arméförvaltningen fortfarande skulle bibehållas, det vid 1898 års Riksdag af Kungl. Maj:t framlagda förslaget till detta ämbetsverks omorganisation -- hufvudsakligen afseende arméförvaltningens uppdelande i tre särskilda styrelser samt decentralisation af revisionen till fördelningsintendenturerna -- vore bättre ägnadt att tillfredsställa de militära krafven än det nu af kommittén utarbetade.

Generalintendenten uttalar önskvärdheten däraf, att arméförvaltningens artilleri- och fortifikationsdepartement utbrytas ur det centrala ämbetsverket och bilda själfständiga styrelser på sätt kommittén föreslagit i fråga om sjukvårdsstyrelsen. Handläggningen af byggnadsärenden borde öfverflyttas från fortifikationsdepartementet till intendentsdepartementet, hvilket jämväl borde bibehålla förvaltningen af anslaget till de värnpliktiges aflöning, inskrifning och redovisning m. m., som enligt kommittéförslaget skulle tillhöra civila departementet. Då bifall till generalintendentens förslag i denna del skulle föranleda ökning af intendentsdepartementets arbetsböda samt minskning af civila departementets, kunde antalet tjänstemän å det senare departementet något nedbringas, men behöfde ökas å intendentsdepartementet. I fråga om kompetensvillkoren för ämbets- och tjänstemännen i arméförvaltningen anser generalintendenten icke lämpligt att, såsom kommittén föreslagit, högre examensmeriter uppställas såsom villkor för erhållande af sekreterare- och krigsrådsbeställningar än öfriga tjänster inom ämbetsverket, utan borde en hvar, som där vunnit inträde, hafva lika stora befodringsutsikter som andra, om han med nit och skicklighet fullgjorde sina åligganden.

Statskontoret, cheferna för generalstaben och fortifikationen samt för *Första, Andra och Tredje arméfördelningarna* äfvensom *militärbefälhafvaren på Gottland* hafva intet väsentligt att erinra mot förslaget.

Förutom från ofvan angifna myndigheter har yttrande öfver det föreliggande förslaget till omorganisation af arméns centrala förvaltningsmyndighet, i hvad detsamma afser arméförvaltningens fortifikationsdepartement, inforrats äfven från den genom nådiga brefvet den

Kaserobygg-
nadskomit-
téens ytt-
rande.

4 augusti 1906 förordnade kommittén för utarbetande af förslag angående handhafvande af byggnadsärenden m. m., den s. k. kasernbyggnads-kommittén. Denna kommitté hade, såsom äfven framhållits uti årets statsverksproposition under fjärde hufvudtiteln i fråga om extra anslag till nya byggnader för armén, i uppdrag att afgifva yttrande och inkomma med förslag i anledning af

dels hvad Riksdagen i skrifvelse den 27 april 1906, N:o 87, efter pröfning af dess år 1905 församlade revisorers anmärkningar beträffande arméförvaltningen hemställt i afseende å vidtagande af åtgärder, för att vid förestående kasernbyggnadsarbeten fullt tillförlitliga kostnadsberäkningar måtte vara att tillgå och tillfyllestgörande kontroll öfver arbetenas utförande måtte åstadkommas;

dels Riksdagens i skrifvelse den 25 maj 1906, N:o 187, gjorda framställning om verkställande af utredning, huruvida genom förändring af fortifikationens organisation eller genom andra anordningar mera betryggande garantier för utförande på ett tillfredsställande sätt af byggnader för arméns räkning kunde vinnas;

dels hvad Riksdagen i skrifvelse den 27 maj 1906, N:r 195, anført i afseende å vidtagande af åtgärder för vinnande af skärpt kontroll vid uppförandet af nya kasernetablissemang för de i samma skrifvelse uppgifna femton infanteriregementen.

Kasernbyggnadskommittén, som utgjorts af ledamöterna af Riksdagens första kammare, öfversten m. m. *A. F. O. Cederberg* (ordförande) och kaptenen m. m. friherre *C. H. Falkenberg*, ledamöterna af Riksdagens andra kammare, filosofie doktorn m. m. *D. K. Bergström* och godsägaren *J. M. Juhlin* samt arkitekten m. m. *J. L. Pettersson*, afgaf den 7 februari 1907 underdånigt betänkande, innehållande förslag i fråga om handhafvandet af byggnadsärendena för armén. Hvad kommittén hemställt i afseende å nya kasernetablissemangs uppförande har i annat sammanhang, nämligen i fråga om tillsättandet af en kasernbyggnadskommission m. m., varit föremål för Kungl. Maj:ts pröfning och föranlett aflåtandet af proposition till Riksdagen därom den 15 mars 1907.

I fråga om organisationen af *arméförvaltningens fortifikationsdepartement* och därmed sammanhängande spörsmål angående *kasern- och lägeretablissemangens underhåll* gör kasernbyggnadskommittén gällande, att fortifikationen och arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet böra frikallas från befattning med husbyggnadsarbeten. I sådant syfte föreslår kommittén, att tillsynen, vården och underhållet af arméförvaltningens ämbetshus i hufvudstaden skulle öfverflyttas från fortifikations-

departementets militärbyrå till öfverintendentsämbetet, samt att å nämnda byrå icke skulle, såsom arméförvaltningskommittén föreslagit, handläggas ärenden angående uppförande och underhåll af kasernetablissemang med därtill hörande byggnader m. m. I stället skulle arméns kasern- och lägeretablissemang ställas under vård af arméförvaltningen å intendentsdepartementet, och följaktligen handläggningen af alla hit hörande ärenden förläggas till sistnämnda departement, där såsom föredragande skulle förordnas en sakkunnig person med förmåga att såväl ekonomiskt som tekniskt bedöma ärenden af ifrågavarande slag. Arméförvaltningens intendentsdepartement hade nämligen redan att handlägga de underhållet af byggnaderna m. m. närstående frågorna om arméns kaserninredning samt ved, ljus och vatten.

Kommittén gifver äfven uttryck åt den meningen, att arméns öfriga byggnader borde vårdas af samma myndigheter, som enligt kommitténs förslag skulle taga befattning med de till kasern- och lägeretablissemangen hörande byggnaders underhåll. Men då kommittén icke ägt tillgång till någon fullständig uppgift öfver de under fortifikationsdepartementets vård för närvarande ställda byggnader, hade kommittén icke kunnat afgifva något detaljeradt förslag, som tydligt utvisade, af hvilken myndighet den ena eller den andra af öfriga ifrågavarande byggnader för framtiden borde vårdas och underhållas. Hvad särskildt anginge de till fästningarna hörande husbyggnader, vore dessa tvifvelsutan att likställa med kasernbyggnader, och borde dessas vård enligt kommitténs mening ställas under intendentsdepartementet, medan återigen andra dithörande byggnader fortfarande, liksom själfva fästningarna, borde stå under fortifikationsdepartementets vård. En fullständig uppdelning på olika myndigheter af såväl dessa som öfriga byggnader borde ur underhållets synpunkt äga rum.

Hvad i öfrigt angår underhållet af arméns kasernetablissemang med dithörande byggnader, går kommitténs förslag ut på att något vidga vederbörande truppförvaltningars befogenhet och ansvar med afseende å det egna etablissemangets vård och underhåll. Med truppförbandens förläggning i garnisoner vid etablissemang, som hela året upptoges, om ej af förbandets hela manskapsstyrka, dock städse af så stora »skolor», att etablissemangen kunde betraktas såsom ständigt bebodda, hade nämligen frågan rörande deras underhåll kommit i ett helt annat läge, än då arméns flesta byggnader voro spridda på mötesplatser, som under vissa delar af året voro så godt som öfvergifna af både förvaltning, befäl och manskap. En ständig och mycket noggrann

tillsyn af byggnader och anläggningar samt omedelbart afhjälpande af uppkomna fel och brister vore därför numera lätt att anordna, på samma gång som medelst omedelbart företagna reparationer kunde förebyggas uppkomna bristers förstoring.

Sedan kommittén i fortsättningen af sitt betänkande redogjort för den behandling, som frågor om byggnadsunderhåll för närvarande underginge, äfvensom för vissa i ärendet från truppförvaltningarna infordrade upplysningar samt af dem framhållna synpunkter och önskemål i frågan, föreslår kommittén, att handhafvandet af hithörande angelägenheter borde ordnas hufvudsakligen på följande sätt.

De nu vid de särskilda arméfördelningarna anställda fortifikationsbefälhafvarnes befattning med kasernetablissemangens underhåll borde öfvertagas af en *fördelningsbyggmästare vid hvarje arméfördelning*, med åliggande att, sedan vederbörande regements- eller kårförvaltningar verkställt besiktning af truppförbandet tillhörande byggnader samt till vederbörande arméfördelningschef (militärbefälhafvaren på Gottland, kommandanten i Boden) årligen inom viss tid insändt fullständigt årsunderhållsförslag för det kommande året, vid hvarje etablissemang inom fördelningen personligen företaga en noggrann besiktning af samtliga till detsamma hörande byggnader, därvid, om så för en eller annan detalj ansåges behöfligt, specialist i sådan detalj borde anlitas. Till fördelningsbyggmästarens åligganden skulle vidare höra ej mindre att, sedan han för de olika reparationsarbetena uppgjort detaljerade kostnadsberäkningar, inför arméfördelningschefen föredraga samtliga årsunderhållsförslag jämte de af honom däri föreslagna ändringar och tillägg, än äfven att låta utföra de reparations- och byggnadsarbeten, som efter intendentsdepartementets yttrande öfver fördelningschefens årsunderhållsförslag eller efter annars inkomna framställningar kunde varda af Kungl. Maj:t till verkställande fastställda.

Fördelningsbyggmästares arfvode har kommittén ansett kunna sättas till 4,000 kronor årligen jämte resekostnadsersättning. Till någon del torde tillgång till arfvodeskostnaderna kunna beredas genom indragningar å fortifikationens stat, ity att fortifikationsbefälhafvarna blefve befriade från all hithörande tjänstgöring. I hvarje fall ansåge emellertid kommittén, att den aflöning, som måste utgå för att få en fullt sakkunnig tillsyn och vård öfver våra stora och dyrbara kasernetablissemang, skulle väl betala sig.

Hvad beträffade de å Gottland förlagda och de till Bodens fästningsområde hörande truppförband, borde å Gottland militärbefälhafvaren och

inom Bodens fästning kommandanten i nu ifrågavarande afseende intaga samma ställning som arméfördelningscheferna i sina fördelningar. Huruvida kasernetablissemangen å Gottland borde stå under tillsyn och vård af en där bosatt byggmästare eller af förslagsvis fördelningsbyggmästaren i Fjärde arméfördelningen, hvilken då i detta hänseende skulle sortera under militärbefälhafvaren på Gottland, vore en fråga, hvars afgörande syntes böra göras beroende af, hvilkendera anordningen ställde sig fördelaktigast ur praktisk-ekonomisk synpunkt. På enahanda sätt vore med afseende å de till Bodens fästningsområde hörande kasernetablissemang två utvägar tänkbara, den ena att en där bosatt byggmästare öfvade tillsyn och vård öfver samtliga där befintliga byggnader, den andra att fördelningsbyggmästaren i Sjätte arméfördelningen öfvade denna tillsyn och vård och då i denna del sorterade under kommandanten i Boden. I valet mellan dessa utvägar borde de praktiskt-ekonomiska synpunkterna likaledes blifva bestämmande.

För att utöfva *den närmaste vården af och tillsynen öfver kasern- och lägeretablissemangets byggnader* skulle vederbörande truppförbands chef för ett år i sänder efter samråd med fördelningsbyggmästaren bland befäl eller underbefäl utse en person, som han funne därför bäst lämpad och som kunde utan åsidosättande af andra tjänstegöromål städse öfvervaka byggnaders och andra anläggningars underhåll. Den härtill utsedde skulle hafva skyldighet att till regementsförvaltningen anmäla iakttagna brister äfvensom föreslå sättet för deras afhjälpande, hvarefter regementsförvaltningen skulle fatta beslut om omedelbart verkställande af nödiga reparationer, d. v. s. sådana som ej utan våda kunde uppskjutas.

De kostnader, som häraf föranleddes och hvartill skulle höra äfven ett mindre arvode till den, som erhöle uppdraget att utöfva förenämnda tillsyn, borde utgå af blifvande underhållsanslag, af hvilket vederbörande truppförbands förvaltning skulle för ifrågavarande ändamål äga att disponera intill 1,000 kronor årligen. Funnes de brister, som måste omedelbart afhjälpas, vara af den omfattning, att de ej kunde afhjälpas medelst det förenämnda för truppförbandet disponibla beloppet, skulle hos vederbörande arméfördelningschef göras anmälan därom samt framställning om erforderliga medels utverkande. Denne skulle utreda frågan genom fördelningsbyggmästaren, hvilken det tillkomme att uppgöra definitiva kostnadsberäkningar, grundade på af honom uppgjorda ritningar och verkställda undersökningar, i den mån sådana funnes behöfliga. För den händelse fördelningschefen funne framställningen förtjäna afseende, skulle han insända densamma till arméförvaltningen å det departement, som förvaltade underhållsanslaget.

Beträffande de anslag, ur hvilka kostnaderna för nya byggnader och för underhållsarbeten böra gäldas, föreslår kommittén, att kostnaderna för nya byggnader skulle bestridas med extra anslag och endast underhållsarbeten medelst ordinarie anslag. Tydligt vore, att en dylik uppdelning skulle vara ägnad att åvägabringa bättre ordning och större hushållning vid användandet af för nu ifrågavarande ändamål anvisade medel. Ur den finansiella kontrollens synpunkt måste det äfven anses vara af synnerlig vikt, att för framtiden icke någon sammanblandning mellan två hvar för sig så betydande slag af utgifter ägde rum.

I afseende å *fästningsbyggnader* anser kasernbyggnadskommittén lämpligast, att den fortifikatoriska byggnadsverksamheten bibehålles vid fortifikationen, men att utbildningen af de för densamma afsedda krafterna mera än hittills specialiseras och att, på sätt Riksdagen ifrågasatt, inom fortifikationen organiseras en särskild fästningsbyggnadsafdelning, inrymmande icke blott officers- och underofficersgrad utan äfven manskapsgrad, den sistnämnda afsedd att lämna tillgång till arbetarförmän och sådana arbetare, af hvilka kräfvades en viss yrkesskicklighet, såsom maskinskötare, montörer, cement- och asfaltarbetare, tunnel- och bergsprängare o. s. v.

Särskilda sakkunniges förslag.

Genom nådigt bref den 21 december 1906 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för landtförsvarsdepartementet att tillkalla högst fyra sakkunniga för att biträda med utredningen och affattande af slutligt förslag rörande arméförvaltningens omorganisation. Dessa sakkunniga — ledamöterna af Riksdagens första kammare, generalmajoren m. m. friherre *N. A. H. Palmstierna* och militärbefälhafvaren på Gottland, generalmajoren m. m. *J. G. Björlin* samt ledamöterna af Riksdagens andra kammare, filosofie doktorn m. m. *D. K. Bergström* och landtbrukaren m. m. *C. Persson* i Stallerhult — afgåfvo sitt förslag den 22 denna månad och hafva däruti anfört hufvudsakligen följande.

Grunder för organisationen.

»De principer, som enligt vår uppfattning måste göra sig gällande vid ordnandet af arméns centrala förvaltning, äro:

att organisationen skall främja en på samma gång sparsam och ändamålsenlig användning af de till landtförsvaret anvisade medlen,

att organisationen af förvaltningen under fred skall inriktas på möjliggörandet af en hastig och enkel öfvergång till fältförhållanden, samt

att förvaltningsformerna hos centralmyndigheten och de lokala myndigheterna skola noga anpassas efter hvarandra, så att förbindelserna dem emellan blifva öfverskådliga, enkla och snabba.

Det torde hufvudsakligen hafva varit i sistnämnda hänseende, som de hittillsvarande förhållandena lämnat åtskilligt öfrigt att önska. Det har lagts den nuvarande arméförvaltningen till last, att det rådt brist på enhet och samverkan mellan dess särskilda organer och att öfverensstämmelse i författningsföreskrifter och författningstolkning därstädes saknats, hvarförutom af ämbetsverkets fördelning på fyra från hvarandra skilda afdelningar för underlydande myndigheter äfven vållats andra olägenheter, som med en enklare organisation kunnat undvikas. Uppfattningen därom, att dessa olägenheter härflutit ur den nu bestående organisationen af arméförvaltningen, har gifvit anledning till det ofta framställda och i yttrandena öfver kommitténs betänkande upprepade förslaget om inrättandet af ett omedelbart under chefen för landtförsvarsdepartementet lydande *krigsministerium*. Man har förmenat, att härigenom skulle erhållas den sammanhållande kraft inom centralförvaltningen, hvars frånvaro hittills varit kännbar. Hos *en* person, krigsministern, skulle samlas alla förvaltningens trådar, han skulle blifva den i sista hand bestämmande i sådana frågor, som till följd af sin beskaffenhet icke behöfde afgöras af Kungl. Maj:t, och han skulle komma i tillfälle att få erforderlig öfverblick öfver hela det vidsträckta förvaltningsområdet. Arméförvaltningskommittén yttrar själf — ehuru den ej tillstyrker inrättandet af ett krigsministerium — att ett dylikt vore såväl för freds- som särskildt för krigsförhållanden den lämpligaste formen för arméns öfverstyrelse.

Ifrågasatt inrättande af ett krigsministerium.

Huru fördelaktig emellertid organisationen af ett krigsministerium, i sig förenande landtförsvarsdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli och arméförvaltningen, ur vissa synpunkter än skulle kunna vara, synes det dock näppeligen ändamålsenligt att nu inrikta arbetet för ordnandet af den centrala förvaltningsmyndigheten vid armén på upprättandet af ett sådant ministerium. En dylik åtgärd, som i själfva verket skulle innebära en fullständig omdaning af 1840 års departementalstyrelseform, kunde svårligen begränsas till landtförsvarsdepartementet, utan måste sträcka sig till samtliga statsdepartement. Framgången af ett arbete på en så djupgående ändring uti vårt nuvarande styrelsesätt torde i hvarje fall vara särdeles oviss, hvartill kommer att själfva arbetet med all sannolikhet skulle blifva så omfattande, att de såsom nödiga och önskvärda befunna förbättringarna i fråga om arméns förvaltning skulle undanskjutas till en ganska aflägsen framtid.

I helt annan riktning gingo de senast för Riksdagen framlagda förslagen till omorganisation af arméförvaltningen. Utgående från den redan länge gjorda erfarenheten, att ej blott mångfalden af göromål inom den centrala militärförvaltningen utan jämväl deras skiftande art

1898 och 1899 års förslag.

kräufde ärendenas uppdelning å särskilda afdelningar, där största möjliga sakkunskap kunde göra sig gällande, sökte framställarne af 1898 och 1899 års omorganisationsförslag lösa frågan genom att helt och hållet särskilja dessa afdelningar och af dem bilda själfständiga styrelser. Statsutskottet vid 1898 års Riksdag förklarade sig visserligen hysa betänkligheter mot nämnda förslag, då detta särskiljande syntes snarare vara ägnadt att försvaga sammanhållningen mellan de olika grenarna af arméns förvaltning än att afhjälpa bristen på enhet dem emellan. Men om än bibehållandet af det centrala ämbetsverket med vissa förändringar i dess organisation möjligen kunnat vara ändamålsenligare, ansåge sig utskottet likväl böra förorda bifall till förslaget, enär det i allt fall syntes innebära väsentliga förbättringar af den befintliga organisationen. Då emellertid kamrarna stannade i skiljaktiga beslut, förföll frågan. Af enahanda anledning blef den ej heller vid 1899 års Riksdag löst.

Fastare sammanslutning mellan arméförvaltningens delar.

Denna utgång af förslaget om decentralisation af arméförvaltningen liksom ock de nyss omförmälda krafven å inrättande af ett krigsministerium synas tyda på, att sträfvandena för åstadkommandet af en ändamålsenlig organisation af arméförvaltningen snarare böra gå i riktning mot en fastare sammanslutning mellan dess olika delar än mot deras särskiljande. Då det ligger i sakens natur, att, huru än arméförvaltningen organiseras, de olika göromålen måste allt efter deras art fördelas på särskilda afdelningar af förvaltningen, där de kunna erhålla fackmannamässig behandling, synes alltså den föreliggande uppgiften böra så fattas, att man söker utfinna en organisation, hvilken, med bibehållande af de särskilda departementens själfständighet i fackangelägenheter, stärker sambandet dem emellan och möjliggör en mera enhetlig ledning än nu af med hvarandra sammanhängande ärenden.

Behof af förbättrade förvaltningsföreskrifter.

Riktigheten af denna uppfattning har under våra öfverläggningar blifvit alltmer stärkt och befast, och vi skola i det följande närmare redogöra för de medel, hvarigenom en fastare sammanhållning mellan förvaltningens särskilda grenar kan tänkas främjad. Dock vilja vi dessförinnan hafva framhållit, att, enligt vår uppfattning, det är tvifvel underkastadt, huruvida bristen på enhet och samverkan samt öfverensstämmelse beträffande förvaltningsföreskrifter och författningstolkning inom arméförvaltningen *enbart* bör tillskrifvas dess organisation.

Arméns hittillsvarande sammansättning af värfvade och indelta truppförband samt af sådana, som varit bildade af både indelt och värfvadt manskap, har gifvetvis varit ägnad att skapa svårigheter i förvaltningshänseende. Men i samma mån som truppförbanden med

den nya härorganisationens genomförande varda mera likformigt sammansatta och förlagda till garnisonsorter, vill det synas, som om bättre förutsättningar skulle finnas, för att förvaltningsgöromålen erhålla en önskvärd enhet och stadga. Frånvaron af klara och tydliga förvaltningsföreskrifter har i många fall förorsakat oreda och ovisshet. Att inom krigsstyrelsen uppmärksamheten är riktad å behovet af förbättrade stadganden i detta afseende framgår af de arbeten, som därstädes för närvarande pågå för skapandet af dylika och hvilka redan utmynnat i utfärdandet af reglementet den 19 oktober 1906 för arméns kassaväsende i fred samt de i sammanhang därmed meddelade bestämmelserna om för- enkladt och mera öfverskådligt bokföringssätt hos arméförvaltningen.

Genom att på liknande sätt enhetliga och grundläggande föreskrifter utfärdas för handläggningen af öfriga grupper af förvaltningsärenden, föreskrifter, som på ett ändamålsenligt sätt utskifta befogenhet, ansvar och kontroll, torde ett fastare och mera säkert verkande förvaltningssystem stå att vinna, så att anledningar till klagomål öfver ojämnheter rörande förvaltningsföreskrifterna och deras tillämpning allt mer komma att undanröjas.

Innan vi öfvergå att närmare redogöra för det sätt, hvarpå vi tänkt oss arméförvaltningen såsom en helhet organiserad, torde vi något få uppehålla oss vid de allmänna synpunkterna för ordnandet af dess särskilda afdelningar.

*Allmänna
synpunkter.*

Artilleri-, fortifikations- och intendentsdepartementen utgöras för närvarande af dels militära och dels civila byråer, hvartill kommer intendentsdepartementets sjukvårdsbyrå. Under vederbörande chefer för dessa departement lyda emellertid andra, utom arméförvaltningen organiserade expeditioner, nämligen de, hvilka omhänderhafva sådana göromål, som tillkomma dessa chefer i egenskap af generalfältygmästare, chef för fortifikationen och generalintendent. Såsom arméförvaltningskommittén framhållit, föranledes häraf icke obetydlig skriftväxling dem emellan i gemensamma ärenden och dessutom afsevärda olägenheter beträffande ärenden, som kunna fordra samtidig behandling å departementena och chefsexpeditionerna. Det vore därför synnerligen önskvärdt, att ifrågavarande expeditioner förenades med departementen. Kommittén har ock föreslagit, att generalfältygmästarens expedition och artilleristabens konstruktionsafdelning skulle införlifvas med artilleridepartementet. Däremot har kommittén såsom skäl *mot* en liknande anordning i fråga om chefens för fortifikationen expedition, i hvad den innefattar byggnadsafdelningarna vid fortifikationen, anført, att vissa

*Organisa-
tionen af
artilleri-,
fortifikations-
och inten-
dentsdeparte-
menten.*

svårigheter däraf skulle uppstå vid utöfvandet af den chefen för fortifikationen åliggande dubbla befattning såsom chef såväl för de till landförsvarsdepartementet och arméförvaltningen hörande landtbefästningarna som för de till sjöförsvarsdepartementet och marinförvaltningen hörande sjöfästningarna. Kommittén befarar, att ett införlifvande med arméförvaltningen af fortifikationens fästningsbyggnadsafdelning skulle föranleda, att äfven för sjöförsvaret finge anordnas en särskild byggnadsafdelning och att alltså dubbel uppsättning af personal skulle erfordras. Häruti kunna vi dock icke instämma, då det synes själfallet, att det arbete, som nu utföres af viss personal, icke kan kräfva ökad personal endast därför, att formerna för sambandet mellan de tvenne ifrågavarande institutionerna något förändras. Det torde ej vara med större olägenheter förenadt, att inom arméförvaltningen tjänstgörande militärpersonal i visst afseende intager en dubbelställning och utför arbete stundom för landförsvaret och stundom för sjöförsvaret, än att för närvarande personal under chefen för fortifikationen intager en sådan ställning. Med lämplig arbetsfördelning och ändamålsenliga bestämmelser i öfrigt låter detta utan tvifvel ordna sig. Däremot bör tydligtvis ej med arméförvaltningen införlifvas sådana till chefens för fortifikationen expedition hörande ärenden, som angå trupp-tjänst, personella förhållanden eller ingenjörtruppernas organisation m. m.

Generalintendenten har uti sitt öfver kommittébetänkandet afgifna yttrande själf föreslagit, att de uppgifter, som nu tillkomma intendenturkårens hufvudstation och generalintendentens expedition, skola inskränkas till ärenden rörande intendenturpersonalens utbildning och förhållande i öfrigt, organisationsfrågor med mera dylikt, samt att sålunda det förvaltningsstatistiska arbete, som nu åligger hufvudstationen, äfvensom mobiliseringsgöromålen skola skiljas från densamma och öfverflyttas till arméförvaltningen.

Det synes sålunda utan afsevärda svårigheter låta sig göra att, till förenkling i ärendenas handläggning samt undanröjande af ofta vidlyftig, men hädanefter öfverflödigt skriftväxling, inom arméförvaltningens ram införa jämväl en stor del af de göromål, som nu tillkomma de militära chefernas och generalintendentens expeditioner. Vi vilja därvid tillägga, att, äfven om i följd af sakens natur icke alla de angelägenheter, som nu handläggas af dessa expeditioner, kunna inbegripas under arméförvaltningen, likväl skriftväxling emellan chefen och hans departement jämväl i sådana ärenden bör så vidt möjligt undvikas.

Genom dessa åtgärder skulle områdena för de militära byråernas å nu ifrågavarande departement verksamhet i ej ringa mån utvidgas.

Då därtill kommer att, såsom i det följande närmare skall utvecklas, den sakliga revisionen af de till hvarje departement hörande anslag och materiel, enligt vår mening, skall förläggas till dessa byråer, är det tydligt, att desamma, vid bifall till förslaget, komma att erhålla vida större arbetsfält än nu. Däremot bör från dessa departements civilbyråer afskiljas största delen af bokföringen samt all medelsredovisning och all formell revision, hvilket nu utgör en stor del af dessa byråers göromål. Alltså skulle, enligt förslaget, inom ifrågavarande departement tyngdpunkten öfverflyttas på den militära sidan. Därigenom blifva ock de till dessa departement hörande göromål ytterligare specialiserade och komma hädanefter att omfatta hufvudsakligen sådana ärenden, som erfordra särskild sakkunskap inom vederbörande grenar af krigsväsendet.

Emellertid är det uppenbart, att dessa departement framdeles lika litet som nu kunna undvara civil personal. Om ock bokföring, medelsredovisning och formell revision skiljas från dem, måste de dock fortfarande äga samma dispositionsrätt och ansvar för de till dem hörande statsanslag som hittills, och det är alltså en betydande medelsförvaltning, som fortfarande skulle vara dem anförtrodd. Sammanlagda beloppen af statsmedel, tillhörande de särskilda departementens förvaltning, uppgå år 1907

för artilleridepartementet till	kr. 7,408,125: — ¹⁾
» fortifikationsdepartementet till	» 5,000,000: — ²⁾
» intendentsdepartementet till	» 19,431,107: —

Vid förvaltningen af dessa anslag måste enligt vår mening med nödvändighet civil författningskunskap och insikt i allmänna administrativa förhållanden lämnas tillfälle att göra sig gällande. Ekonomiska angelägenheter böra alltså för vederbörande beslutande chef föredragas af ett civilt krigsråd, hvilken skall äga icke endast rätt utan jämväl skyldighet att mot beslut, som enligt hans mening äro författningsstridiga eller ej tillgodose statens bästa, till protokollet anföra sin afvikande mening. Departementen behöfva ock civilt biträde för uppsättande af skrivelser och verkställande af utredningar, för erforderlig diariieföring samt för utförandet af de anteckningar om medelsutbetalningar och redovisning, hvilka erfordras för att departementen skola hafva nödig öfversikt öfver sina anslags ställning.

Frågan om organisation af arméförvaltningens civila departement sammanhänger med ordnandet af bokförings-, medelsredovisnings- och revisionsväsendet för hela armén. Förändring i sättet för dithörande

*Organisatio-
nen af civila
departemen-
tet.*

¹⁾ Häri ej inberäknadt de för artilleri- och fortifikationsdepartementen gemensamma extra anslagen till landtbefästningarna.

²⁾ Häri inberäknadt det extra anslaget till uppförande af nya byggnader för armén.

ärendens handhafvande inom arméförvaltningen har länge varit ifrågasatt. Redan år 1894 uttalade Riksdagens då församlade revisorer såsom sin åsikt, att arméförvaltningens system för utanordning och redovisning af statsanslagen icke, såsom det borde, vore sådant, att det med lätthet kunde tillämpas under alla förhållanden såväl i fred som i krig, och att en förändrad uppställning af riksstatens fjärde hufvudtitel skulle kunna medföra en önskvärd förenkling i räkenskaperna och bidra till undanröjande af många bristfälligheter därutinnan. Detta mål kunde, enligt revisorerernas förmenande, icke fullständigt vinnas med mindre, än att samtliga förvaltningsmyndigheters redovisningar, som anginge de under fjärde hufvudtiteln uppförda anslag, med undantag för dem, som rörde skattelindringar, inginge till ett enda af arméförvaltningens departement, bland hvilka det civila departementet syntes vara därför lämpligast. I samma riktning yttrade sig Riksdagens år 1895 församlade revisorer.

Revisorernas anförande år 1894 föranledde, att i landtförsvarsdepartementet utarbetades ett förslag till förändrad uppställning af riksstatens fjärde hufvudtitel, och genom nådigt bref den 10 maj 1895 uppdrog Kungl. Maj:t åt ledamöterna af Riksdagens första kammare grefve G. Sparre och bruksägaren Chr. Lundeberg samt ledamöterna af Riksdagens andra kammare, hemmansägarna A. P. Danielsson och Olof Jonsson i Hof att granska och afgifva yttrande öfver detta förslag. I granskningsmännens den 28 oktober 1895 afgifna yttrande blef äfven det sätt, hvarpå de till samma hufvudtitel hörande statsanslag redovisades, föremål för uttalande, och berördes i sammanhang därmed äfven den riktning, i hvilken förändrade bestämmelser i afseende å räkenskapsväsendet inom arméförvaltningen syntes böra gå. I sådant afseende hade granskningsmännen trott sig finna, att förvaltning af de under hufvudtiteln hörande medel borde, jämte dithörande räkenskaps-, redovisnings- och revisionsväsende, förläggas å endast ett departement i arméförvaltningen, till hvilket sålunda alla slags redogörelser för dylika medel skulle ingå och hvilket i följd häraf också ägde att för denna redovisning utfärda de nödiga föreskrifterna.

En ytterligare anledning att nu upptaga denna fråga förefinnes därutinnan att, såsom förut är nämnt, genom utfärdandet af reglementet den 19 oktober 1906 för arméns kassaväsende under fred nya bestämmelser meddelats rörande handhafvandet af kassaärenden och redovisningen vid truppförband och arméfördelningsexpeditioner m. fl. Handhafvandet af dessa ärenden utgör numera en särskild tjänstegren, som företrädes vid truppförbanden af regementsintendenten och vid arméfördelningsexpeditionerna af fördelningsintendenten, hvardera under be-

hörigt öfverinseende och kontroll af vederbörande chefer. Ett följdriktigt fortsättande af denna organisation från lokal- till centralförvaltningen fordrar, att den sålunda utstakade tjänstelinjen utdrages till arméförvaltningen, och att kassa- och redovisningsärendena därstädes — i stället för att såsom nu splittras å fyra särskilda departement — sammanhållas å ett enda, det civila, där största sakkunskapen inom arméförvaltningen uti sådana ärendens behandling torde stå att finna. Därigenom vinnes den ytterligare specialisering af göromålen, som är ett villkor för deras ändamålsenligaste handhavande. Vidare åstadkommas den öfverensstämmelse i förvaltningsformerna hos lokal- och centralmyndigheterna samt de öfverskådliga, enkla och snabba förbindelser dem emellan, hvars åvägabrindande vi i det föregående framhållit såsom ett af de viktigaste målen för arméförvaltningens omorganisation. Slutligen innebär detta sammanförande af bokföringen och medelsredovisningen till ett departement enligt vårt förmenande ett stärkande af enheten inom arméförvaltningen. Därigenom bildas nämligen en i samtliga departements intressen verkande institution, där resultatet af den ekonomiska förvaltningen inom arméns olika grenar samlas och bearbetas, och hvarifrån gemensamma föreskrifter beträffande denna förvaltning kunna utgå eller uppslag gifvas till speciella reformer inom de särskilda förvaltningsgrenarna.

Denna senare fördel vinnes emellertid i ännu högre grad genom sammanförandet af all formell revision hos arméförvaltningen å civila departementet. För att närmare klargöra de grunder, som enligt vår mening måste göra sig gällande vid ordnandet af revisionsväsendet vid armén, torde vi till en början något få uppehålla oss vid revisionens olika arter och ändamål.

Revision.

En nödvändig förutsättning för, att själfhushållningsprincipen vid truppförvaltningarna skall kunna i möjligaste mån förverkligas, är en fullt effektiv kontroll öfver de olika förvaltningsmyndigheterna och deras förvaltningsåtgärder. Därför erfordras, bland annat, en revision som så i formellt som i sakligt afseende fyller sin uppgift. Af synnerlig betydelse är det gifvetvis, att revisionen noga kontrollerar räkenskapernas riktighet och förvaltningsföreskrifternas efterlefnad. Denna kontrollerande uppgift tillkommer revisionen i vanlig bemärkelse. Ut i vidsträcktare mening bör revisionen verka för en god och ändamålsenlig hushållning med såväl anslagsmedel som materiel och persedlar. För vinnande af öfverskådlighet öfver hushållningen inom olika förvaltningsgrenar böra alla till vederbörande departement hörande medel och anslag göras till föremål för statistisk sammanställning och bearbetning å departementet, hvarefter det statistiska materialet för hela fjärde hufvudtiteln bör sammanfattas å civila departementet. Det säger sig

själft, att detta statistiska arbete väsentligen underlättas genom ett enkelt och öfversiktligt räkenskaps- och bokföringsväsende.

Revisionen bör alltså vara af tvåfaldig art: *formell* och *saklig*. Den formella revisionen har, såsom nyss är antydt, till uppgift att kontrollera utgifternas författningsenlighet samt deras behöriga bokförande och verifierande och bör utföras af personer, hvilka äro i besittning af författningskunskap ej blott inom militärförvaltningens område utan jämväl beträffande statsförvaltningen i allmänhet. Resultatet af denna revision bör vara anmärkningar, framställda mot begångna fel och försummelser i dylika afseenden samt därigenom vunnen rättelse, och den bör, för att vara fullt effektiv, verka oberoende af de myndigheter, hvilka den äger att kontrollera.

Den sakliga revisionen har åter till uppgift att granska lämpligheten af gjorda utbetalningar och erlagda priser, kontrollera persedelvärd samt handhafvandet af materiel och förnödenheter, jämföra de särskilda förvaltningsmyndigheternas hushållning i olika detaljer samt föreslå åtgärder, som kunna leda till besparingar och till afhjälpande af befintliga missförhållanden. Denna revision bör utföras af personer, som äga sakkunskap inom de områden, den omfattar, alltså af militär eller civilmilitär personal, och den bör hafva till resultat ej mindre anmärkningar mot begångna fel och försummelser i nu ifrågavarande afseenden än äfven framställandet af förslag till åstadkommande af planmässighet, omtanke och sparsamhet för framtiden. Därför bör den ock äga rum i närmaste anslutning till de myndigheter, hvilka hafva befo-genhet att meddela förvaltningsföreskrifter, påvisa missförhållanden samt verka för besparingars åstadkommande. I anslutning till denna sakliga revision bör det militärstatistiska arbetet äga rum.

Den sakliga revisionen åligger redan nu till en början vederbörande fördelningsintendenter, hvilka enligt den för dem gällande instruktionen äga »att förskaffa sig noggrann kännedom om hushållningen, förplägnaden, persedelvärden och materielen vid fördelningens truppförband, skolor, fästningar, verk och inrättningar samt att hos fördelningschefen till utförande anmäla sådana åtgärder, som i dessa afseenden anses leda till besparingar, till materielens fullständigande samt till enhet och förenkling uti hushållningen och redovisningen». Jämlikt reglementet för arméns kassaväsende i fred den 19 oktober 1906 skola de jämväl fullgöra en viss formell revisionsskyldighet, i det de skola granska från kassaförvaltningarna inkommande räkenskaper och redogörelser med hänsyn till deras uppställning och affattning i enlighet med fastställda formulär eller gifna bestämmelser samt till de särskilda utgifternas af-förande under vederbörliga anslag.

Den sakliga revisionen hos arméns centrala förvaltningsmyndighet torde i regeln böra äga rum före den formella. Sedan räkenskaper och redogörelser från underlydande myndigheter inkommit och bokförts, böra de öfverlämnas till den personal, som ombesörjer ifrågavarande sakliga revision och därstädes under viss bestämd tid kvarblifva. Skulle därvid anledning förekomma till anmärkningar af sådan beskaffenhet, att de böra handläggas i den ordning, som för behandlingen af anmärkningsmål är eller blifver stadgad, bör anteckning därom göras och åtfölja redogörelsen eller räkenskapen till den formella revisionen för vidare behandling. De framställningar från den sakliga revisionens sida, hvilka åter äro af beskaffenhet att föranleda förvaltningsföreskrifter, påminnelser eller andra åtgärder, afseende rättelse för framtiden, böra öfverlämnas direkt till vederbörande departement, som äger utfärda dylika föreskrifter m. m.

Den formella revisionen komme utan tvifvel att verka säkrast och mest oberoende, om den sammanfördes till en gemensam afdelning inom arméförvaltningen: ett revisionskontor under civila departementet, och vi hafva därför ansett oss böra föreslå en dylik anordning. Utom den nyss antydda fördelen af ett dylikt revisionskontors upprättande, nämligen vinnande af större oberoende för revisionen, torde däraf ock följa, att likformighet i författningstolkning och tillämpning af gemensamma principer vid granskningen komma att göra sig gällande i högre grad än för närvarande, då revisionstjänstemännen arbeta oberoende af hvarandra på skilda departement.

Tillvägagångssättet vid behandlingen af anmärkningsmål, hvilket vi i detta sammanhang torde få beröra, hafva vi tänkt oss sålunda, att, sedan mot en redogörelse framställts anmärkning, densamma öfverlämnas till vederbörande förste revisor, som granskar anmärkningen och, därest den af honom gillas, utställer den till förklaring. Skulle anmärkningen af honom ogillas, må anmärkningsframställaren vara berättigad att själf öfverlämna anmärkningen till civila departementet, som beslutar rörande dess utställande till förklaring. Sedan förklaring inkommit och påminnelser afgifvits, föredrager förste revisorn anmärkningsmålet för generalkrigskommissarien i närvaro af ett krigsråd å civila departementet, hvarefter beslutet i vanlig ordning fattas med rätt för krigsrådet, i händelse han hyser från beslutet afvikande mening, att anmäla sin reservation samt med rätt för revisorn att fullfölja sin talan i högre instans. Att, såsom arméförvaltningskommittén föreslagit, ändra det processuella förfarandet därhän, att anmärkningsmålen skulle från arméförvaltningen dragas direkt under Kungl. Maj:ts pröfning, hafva vi — liksom kammarrätten — ansett oss icke kunna förorda.

Tydligt är, att såväl före som efter ett anmärkningsmåls afgörande kommunikation bör äga rum mellan civila departementet och det departement, som förvaltar det af anmärkningen berörda anslaget.

Enligt reglementet för arméns kassaväsende i fred den 19 oktober 1906 skall den hittills bestämda ordningen för tillhandahållande af penningemedel för lokalförvaltningarnas vid armén behof förändras. I stället för att nu förvaltningarna i regeln från Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande erhålla nödiga förskottsmedel, hvilkas belopp bestämmas af arméförvaltningens särskilda departement, skall från och med år 1908 kredit inom vissa bestämda gränser af arméförvaltningen öppnas hos riksbanken för ifrågavarande förvaltningar. Ombesörjandet af denna kredits fixerande till visst belopp samt förandet af afräkningar med riksbanken och statskontoret bör tillkomma arméförvaltningen å civila departementet, som tillika synes böra verkställa förekommande utbetalningar direkt från arméförvaltningens kassa.

Organisationen af arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse.

I vår redogörelse för de allmänna grunddragen af de särskilda afdelningarnas inom arméförvaltningen organisation återstår endast att upptaga frågan om behandlingen af sjukvårds- och veterinärärendena. Af hvad arméförvaltningskommittén samt de öfver dess betänkande hörda myndigheterna härom yttrat, synes framgå, att ett verkligt behof förefinnes att inom arméförvaltningen erhålla en militär sjukvårdsstyrelse genom att till ett helt förena öfverfältläkarbefattningen och den nuvarande sjukvårdsbyrån inom arméförvaltningens intendentsdepartement, dock under förutsättning att, på sätt medicinalstyrelsen föreslagit, uti vissa frågor, nämligen sådana, som angå hygien, befordringar och tillsynen öfver militärläkarnes medicinska verksamhet i fredstid, ett med hänsyn till dessa frågor natur erforderligt samband mellan medicinalstyrelsen och den nya sjukvårdsstyrelsen kommer att förefinnas.

Uti den af arméförvaltningskommittén föreslagna organisationen af sjukvårdsstyrelsen är äfven arméns veterinärväsende inrymdt, så till vida att detsamma företrädes af en på stat vid truppförband i Stockholm anställd regementsveterinär, som förutom bestridande af sin ordinarie tjänst skulle, mot ett arfvode af 1,200 kronor, vara föredragande för veterinärärenden inom nämnda styrelse. Denna anordning, enligt hvilken tjänsten vid vederbörligt truppförband synes vara hufvudsak, men tjänsten inom sjukvårdsdepartementet bisak, torde icke, i betraktande af veterinärärendenas alltjämt stigande betydelse och veterinärvetenskapens utveckling, vara ändamålsenlig. Medicinalstyrelsen har ock framhållit önskvärdheten däraf, att denne föredragande kunde utses äfven bland andra än de tre i Stockholm tjänstgörande regementsveterinärerna,

hvarigenom större utsikter vunnes, att för den ifrågavarande befattningen städse kunna påräkna den lämpligaste personen. Föredraganden i veterinärärenden inom medicinalstyrelsen, medicinalrådet m. m. G. Kjerulf, har uti en till medicinalstyrelsens utlåtande fogad skiljaktig mening ytterligare utvecklat de brister, som vidlåda den nuvarande och äfven den af arméförvaltningskommittén föreslagna anordningen, att befattningen såsom föredragande i veterinärärenden inom sjukvårdsstyrelsen skulle upprätthållas på förordnande af någon regementsveterinär, tillhörande Stockholms garnison, och framhållit, att han anser det vara nödvändigt, att denne föredragande erhåller ordinarie anställning. Äfven ärendenas mängd motiverade anställandet af en ordinarie ämbetsman. En liknande uppfattning har ock uttalats af generalintendenten. Det vill onekligen synas, som om arméns veterinärväsende, med det ökade antalet kronan tillhöriga hästar och de militära veterinärärendenas tillväxt, är af den omfattning och betydelse, att för detsamma bör upprättas ett kraftigare målsmanskap än det nuvarande, och att sålunda befattningen i fråga bör uppföras på ordinarie stat. Chefskapet öfver arméns veterinärpersonal torde emellertid böra utöfvas af öfverfältläkaren.

Såsom nyss är nämndt, böra emellertid fortfarande vissa sanitets- och veterinärärenden bibehållas under medicinalstyrelsens inflytande.

Dessa ärenden afse militärläkarnes och veterinärernas befordringsförhållanden samt deras medicinska verksamhet, hvarjämte äfven i fråga om rent hygieniska spörsmål, som beröra hälsovården vid trupperna, medicinalstyrelsen vid behof skulle kunna ingripa eller inkomma med underdåniga yttranden och förslag.

Hvad först beträffar ifrågavarande personals *befordringsförhållanden*, skulle upprättandet af förslag till sådana militärläkar- och militärveterinärbeställningar, som tillsättas af Kungl. Maj:t, icke uteslutande tillkomma sjukvårdsstyrelsen, utan verkställas gemensamt af denna styrelse och medicinalstyrelsen, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med grunder, som genom nådiga kungörelsen rörande behandlingen af ärenden, som skola gemensamt handläggas och afgöras af två eller flera ämbetsverk, den 16 februari 1900 äro bestämda. Vid sådana ärendens handläggning skulle röst rätt tillkomma, utom chefen för sjukvårdsstyrelsen, äfven föredraganden för sanitetsärenden, då det gällde upprättandet af förslag till läkartjänster, och föredraganden för veterinärärenden, då det gällde veterinärtjänster. Medicinalstyrelsen har ansett, att i upprättandet af förslag till läkartjänster äfven assistenten för sjukvårdsärenden skulle delta och vara röstberättigad, en anordning som näppeligen synes erforderlig.

Öfver militärläkares och militärveterinärers *medicinska verksamhet* utöfvar medicinalstyrelsen tillsyn. Så synes äfven för framtiden böra

blifva förhållandet, utom hvad angår deras egentliga tjänsteverksamhet vid armén. Öfver denna verksamhet torde det nya sjukvårdsstyrelsen böra erhålla uppsikt, under det att kontrollen öfver deras medicinska verksamhet i öfrigt bör, såsom nyss framhållits, bibehållas oförändrad, sådan den hittills varit. Äfvenledes torde bestraffningen af militärläkare och militärveterinärer för fel, som de i tjänsten kunna begå under utöfvandet af sin vetenskap — bestraffningen af sådana fel är enligt § 146 af strafflagen för krigsmakten undantagen från denna lags område — fortfarande böra falla under allmän lag och medicinalstyrelsens disciplinära myndighet. Äfven torde, i fråga om rätten för extra militärläkare och fältläkarstipendiater, som icke äro legitimerade läkare, att utfärda medikamentsrekvisitioner, nu gällande ordning fortfarande böra äga tillämpning och sålunda medgifvandet af sådan rätt varda bibehållen hos medicinalstyrelsen.

Hvad slutligen vidkommer de *rent hygieniska frågorna*, såsom förekommandet och hämmandet af epidemier och epizootier, synas sådana föreskrifter böra utfärdas, som främja och betrygga samverkan mellan sjukvårdsstyrelsen samt medicinalstyrelsen, hvilken senare styrelse skulle, under Kungl. Maj:t, fortfarande vara den högsta myndigheten i nu berörda frågor. Beträffande förslag till kasern- och sjukhusbyggnader samt provianterings- eller utspisningsstater är Kungl. Maj:t oförhindrad att, när så erfordras, inhämta medicinalstyrelsens mening. Denna styrelse har föreslagit, att en i hygien fackkunnig person skulle såsom konsulent i hygieniska frågor, mot ett årligt arvode om 2,000 kronor, ständigt vara tilldelad sjukvårdsstyrelsen. Att behof af en sådan hygieniker i vissa fall och under vissa förhållanden kan förefinnas torde vara ostridigt, men däraf följer icke, att en konsulent i hygien behöfver ständigt vara anställd i styrelsen. Behofvet af en rådgifvare i hithörande angelägenheter torde i hvarje särskildt fall böra och kunna tillgodoses.

Arméförvalt-
ningen
gemensamt.

Ur den redogörelse, vi nu lämnat för den tilltänkta organisationen af de särskilda afdelningarna af arméns centrala förvaltningsmyndighet framträda ock formerna för det gemensamma ämbetsverket: arméförvaltningen. Genom öfverflyttning af ärenden mellan departementen inbördes åstadkommes en mera konsekvent arbetsfördelning dem emellan än hittills — till vinst, såsom vi tro, för deras sakkunniga och fackmannamässiga behandling — och genom sammanförandet af bokföring, medelsredovisning och formell revision för hela armén å ett departement vinnes i denna viktiga del af arméförvaltningens åligganden

större enhet, hvilken icke blott måste blifva till gagn och lättnad för utomstående och underordnade myndigheter utan jämväl åt det centrala ämbetsverket själft bringa en större grad af fasthet och sammanhållning än för närvarande.

Någon anledning att förändra de nuvarande benämningarna å arméförvaltningen och dess särskilda departement har icke synts oss föreligga. Att vi, såsom af det ofvan sagda framgår, ansett oss icke böra föreslå benämningen *sjukvårdsdepartementet* för den afdelning inom arméförvaltningen, hvilken skall handlägga ärenden angående arméns sjukvård, utan åt densamma gifvit namnet *arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse*, beror därpå, att det synts oss lämpligt att genom denna skiftning i benämningarna gifva uttryck åt den från arméförvaltningens departement i viss mån afvikande ställning, som denna afdelning intager dels genom sitt nära samband med medicinalstyrelsen och dels genom den ringa omfattningen af medelsförvaltningsärenden, hvilka tillhöra densamma.

De för arméförvaltningen i dess helhet gemensamma ärendena behandlas för närvarande i plenum, och så bör tydligtvis allt fortfarande vara förhållandet. Dessa gemensamma ärenden hafva hittills så godt som uteslutande bestått i sådana, som röra de civila tjänstemännen, men enligt vår mening bör därtill komma ännu en synnerligen viktig grupp, nämligen arméförvaltningens deltagande i förberedelserna för krigsberedskapen och för uppgörandet af statsregleringen under fjärde hufvudtiteln. Det är uppenbarligen af stor vikt, att redan från början, då de för olika grenar af landförsvaret erforderliga medelsbeloppen öfvervägas, samarbete äger rum mellan representanterna för dessa grenar, så att krafven och önskemålen kunna mätas med hvarandra, hvad som befinnes mindre nödvändigt kunna tillsvidare skjutas å sido och de gemensamma krafterna inriktas på framförandet och möjliggörandet af det, som är framför annat viktigt. Synnerligen önskligt vore, att i dessa öfverläggningar inom arméförvaltningen statsrådet och chefen för landförsdepartementet, med begagnande af sin författningensliga rätt därtill, deltog samt genom sin insikt i statshushållningens allmänna läge gäfvade de rätta proportionerna åt anslagsäskandena. Jämväl chefen för generalstaben borde därvid vara närvarande för att klargöra krigsberedskapens ställning och kraf.

Arméförvaltningskommittén har föreslagit den förändring i sammansättningen af plenum, att endast departementscheferna skulle däri deltaga med ett krigsråd såsom föredragande. Häremot vilja vi allenast framhålla, att vid handläggningen af frågor rörande den civila personalens antagande, afskedande eller placering de civila byråcheferna (krigsråden), hvilka torde äga större kännedom om denna personal med

Arméförvaltningens
plenum.

afseende å tjänstgöringsförhållanden o. s. v. än departementscheferna, synas böra äga säte och stämma i plenum, samt att i sådana frågor rörande arméns sjukvårds- och veterinärväsende, som äro af beskaffenhet att böra i plenum behandlas, jämväl öfverfältläkaren bör däri deltaga.

*Gemensamt
chefsskap.*

Under våra öfverläggningar om lämpligaste sättet för arméförvaltningens organisation hafva vi ofta haft anledning att ifrågasätta, huruvida icke vissa fördelar skulle vara att vinna genom inrättandet af ett gemensamt chefskap för detta ämbetsverk. I chefens hand skulle samlas alla de trådar, som förbinda centralförvaltningen dels med landtförsvarsdepartementet dels ock med lokalförvaltningarna, och han skulle representera den enhet och sammanhållning i arméförvaltningen, hvilken vi redan förut framhållit såsom eftersträfvansvärd. Enligt de konturer för hans verksamhet, hvilka vi sökt uppdraga, skulle han följa göromålen å de särskilda departementen, äga att, då han så ansåge nödigt och nyttigt, deltaga i ärendenas behandling, själf handlägga ärenden af sådan räckvidd, att de berörde flere departements verksamhetsområden eller hela den centrala förvaltningen såsom till exempel organisationsfrågor och förberedelserna för statsregleringen m. m. samt öfverse och ansvara för krigsberedskapen af materiel och förnödenheter. Det kunde ock tänkas, att ett dylikt chefskap inom arméförvaltningen kunde vara af betydelse, därest frågor rörande riksförsvaret i dess helhet komme att göras till föremål för behandling af en sådan permanent kommission, som i 1904 års statsutskotts betänkande n:o 5, punkt 41:o, omförmäles, och hvilken bland annat skulle upptaga till pröfning den lämpliga fördelningen under fredstid och för längre tidsperioder mellan krigsmaktens olika grenar af påräkneliga medeltillgångar.

Å andra sidan hafva vi icke förbisett, att åtskilliga anmärkningar kunna framställas mot ett dylikt förslag, och att det framför allt blefve synnerligen svårt att rätt afväga befogethet, makt och ansvar mellan å ena sidan ifrågavarande chef och å andra sidan dels statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet dels arméförvaltningens departementschefer. Att lösa denna fråga erbjuder alltså betydande svårigheter och har naturligtvis icke låtit sig göra under den tid, som stått till buds för våra arbeten. Vi hemställa emellertid, att den — utan att nu hindra genomförandet af arméförvaltningens omorganisation i öfrigt — framdeles efter allsidig utredning upptages till pröfning.

Arméförvaltningens civila personal.

Arméförvaltningens nuvarande stat upptager, förutom åtskilliga militära och civilmilitära tjänster, ett antal civila befattningar med olika benämningar, fördelade å de särskilda departementen. Emellertid skall enligt den för ämbetsverket gällande instruktion fullmakt inom arméförvaltningen i regeln icke afse viss befattning, utan tjänst i allmänhet

inom tjänstegraden, med förbehållen rätt i fråga om civila byråchefer för Kungl. Maj:t, på förslag af departementscheferna gemensamt, och i fråga om öfriga tjänstemän för arméförvaltningen att placera fullmakters innehafvare i den befattning, där det af behovet fordras eller han finnes företrädesvis passande.

Denna princip för tillsättande af de särskilda tjänstebefattningarna torde vara fullt riktig, och anse vi den böra vinna ytterligare tillämpning dels därigenom, att i staten för arméförvaltningen icke upptagas vissa olika tjänster utan allenast antalet af tjänstemän i de särskilda lönegraderna, dels ock genom en oftare förekommande ompröfning af tjänstemännens placering till tjänstgöring. Man bör nämligen utgå från den grundsatsen, att tjänstemännen skola fullgöra allt det arbete, som deras tid medgifver, samt sålunda frångå den hittills gällande uppfattningen, att en tjänsteman allenast har att uppfylla de tjänsteplikter, hvilka skola utöfvas i en viss bestämd befattning, exempelvis såsom registrator å fortifikationsdepartementet eller såsom revisor å civila departementet. Att med en ändamålsenligt uppgjord arbetsfördelning mellan tjänstemännen deras verksamhet under längre tidsperioder kommer att äga rum i samma tjänstebefattning är gifvet och synes ingalunda vara klandervärdt, då man i allmänhet kan förvänta större rutin och arbetsprodukt af den, som är van att utföra ett visst arbete, än af den, hvilken endast för tillfället fullgör detsamma. Men den en gång uppgjorda arbetsfördelningen bör icke äga bestånd längre än den finnes i alla afseenden fullt lämplig, hvarförutom det bör tillkomma vederbörande chefer att exempelvis ålägga en revisor å civila departementet, hvilken afslutat sin granskningslott för året, att tillsvidare biträda med bokhållargöromålen å intendentsdepartementet o. s. v. För att gifva särskild anledning till begagnande af denna tjänsternas rörlighet anse vi lämpligt, att i arméförvaltningens instruktion intages bestämmelse därom, att placeringen af de civila tjänstemännen skall pröfvas minst en gång hvarje år.

Såsom kompetensvillkor för att antagas till civil tjänsteman hos arméförvaltningen är enligt kungörelsen den 12 maj 1865 angående förändrade villkor för anställning i statens civila tjänstebefattningar stadgadt, att den, som aflagt examen till Kungl. Maj:ts kansli, är behörig att vinna anställning inom arméförvaltningens såväl kansli- som kameral- och räkenskapsafdelningar, ämbetsverket dock obetaget att äfven på examen till rättegångsverken medgifva dylik anställning. Enligt Kungl. Maj:ts nådiga stadga angående juridiska examina den 29 april 1904 skall sist nämnda examen inom kort upphöra och kom-

Kompetensvillkor.

mer hädanefter att närmast motsvaras af juris kandidatexamen. I likhet med arméförvaltningskommittén anse vi, att såsom villkor för antagande till extra tjänsteman hos arméförvaltningen bör uppställas, att vederbörande aflagt juris kandidat- eller kansliexamen. Att på förhand bestämma viss företrädesrätt för den, hvilken aflagt den högre examen och möjligen därutöfver erhållit ytterligare utbildning såsom t. ex. under tingstjänstgöring, anse vi emellertid icke lämpligt, utan lär det få vara beroende på ämbetsverkets pröfning i hvarje särskildt fall, hvilken af flere inträdessökande bör lämnas företräde, därvid icke blott examensmeriter utan jämväl andra personliga egenskaper, som under prof-tjänstgöring ådagalagts, böra vara bestämmande. Då inom arméförvaltningen liksom inom andra statens verk skicklighet och förtjänst äro de enda giltiga befordringsgrunderna, bör ingen endast på den grund, att han aflagt lägre examen, vara utestängd från möjligheten att komma fram till de högsta lönegraderna.

Kunskap i bokföring.

Arméförvaltningskommittén har tillika föreslagit, att för erhållande af ordinarie tjänst i första lönegraden inom arméförvaltningen bör såsom kompetensvillkor uppställas, att den sökande skall, på sätt arméförvaltningen äger bestämma, hafva aflagt godkänt prof i bokföring. Vi anse uppfyllandet af detta kompetensvillkor synnerligen önskvärdt, men vilja framhålla nödvändigheten af att, särskildt innan tillfälle till undervisning i bokföring blifvit af staten beredt antingen i sammanhang med universitetsstudierna eller eljest, intyg från annat håll om kunskap i bokföring må vara tillfyllestgörande. De kommitterade, som Kungl. Maj:t den 17 oktober 1902 förordnade för afgifvande af utlåtande och förslag om åtgärder för begränsning af studietiden inom de juridiska, medicinska och filosofiska fakulteterna vid högskolorna i riket, hafva uppmärksammat vikten af bokföringskunskap, i det de, i sammanhang med sitt den 12 september 1903 afgifna betänkande angående examina samt undervisnings- och studieväsendet inom de juridiska fakulteterna vid rikets universitet, i särskild skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställt om vidtagande af de åtgärder, som kunde finnas erforderliga för åvägbringande vid universiteten i Uppsala och Lund af årligen återkommande undervisningskurser i bokföring för de studerande inom olika fakulteter, hvilka vilja begagna sig af en sådan undervisning, med rätt för dem att öfver nöjaktigt genomgången kurs erhålla intyg. Såvidt vi kunnat inhämta, hafva emellertid åtgärder i detta syfte ännu icke vidtagits.

Prof-tjänstgöring.

Af vikt synes oss vara, att hos arméförvaltningen icke antagas flere extra tjänstemän än behovet kräfver, samt att — på sätt arméförvaltningskommittén föreslagit — ett sådant tillägg till bestämmel-

serna om extra tjänstemäns antagande göres, att en inträdessökande, hvilkens ansökning vunne bifall, skall vara underkastad viss tids prof-tjänstgöring vid förvaltningens olika grenar, innan hans antagande definitivt bestämmes, samt att, efter den utsatta prøfvotidens tilländagång, fråga om hans anställning i ämbetsverket skall upptagas till afgörande, och upplysning genast honom meddelas, om hans tjänstgöring ansetts nöjaktig eller icke, i hvilket senare fall han icke må hafva anledning att, till men för beredandet af utkomst annorstädes, vidare ägna sitt arbete åt arméförvaltningen.

Efter prof-tjänstgöringen böra de extra tjänstemännen någon tid tjänstgöra hos regementsförvaltning eller arméfördelningsintendentur för att erhålla insikt i förvaltningsärendenas behandling hos lokalmyndigheterna. Då det icke kan ifrågasättas, att denna tjänstgöring skall äga rum utan ersättning, hafva vi — i likhet med arméförvaltningskommittén — i beräkningarna af anslaget till vikariatsersättning, arvoden till extra ordinarie tjänstemän, tillfälligt biträde och renskrifningskostnad upptagit ett belopp af 1,650 kronor, afsedt att lämna tillgång till ersättning för sådan tjänstgöring med tre kronor om dagen under sex månader åt tre af arméförvaltningens extra tjänstemän.

I sammanhang med frågan om anställning af civila tjänstemän hos arméförvaltningen, vilja vi framhålla, att, då det är en god regel, att allt arbete bör utföras af personal med kompetens, lämpad efter arbetet, det bör tillses, huruvida icke de enklare göromålen inom arméförvaltningen böra kunna i större grad än nu äger rum anförtros åt personal med mindre kvalifikationer än tjänstemännen eller åt kvinnliga biträden. Exempelvis torde en del af diariesöreningen kunna verkställas af renskrifverskor — enligt hvad vi inhämtat är detta redan nu förhållandet inom ett af arméförvaltningens departement — och likaledes lär det med fördel låta sig göra att anförtro utskrifning af anordningar, verkställande af siffergranskning m. m. dylikt åt kvinnor.

Innan vi öfvergå till frågan om sammansättningen af de särskilda departementen, vilja vi framhålla önskvärdheten däraf, att uti de många och viktiga ärenden, som tillkomma arméförvaltningen med afseende å upphandlingen af materialier och förnödenheter för armén, merkantill sakkunskap mera än hittills får göra sig gällande. Det skulle utan tvivel vara af betydelse, att den upphandlande myndigheten ägde tillfälle och vid större leveranser vore skyldig att från sakkunnigt håll inhämta råd och upplysningar. Detta sker till en viss grad därigenom, att arméförvaltningen i förekommande fall vänder sig till tekniskt kun-

Skrifbiträden.

*Merkantill
konsulent-
skap.*

niga personer, materialprofuingsanstalter, kemiska byråer m. m. De rent merkantila synpunkterna torde emellertid icke härigenom vara tillräckligt tillgodosedda. Dit hör, att arméförvaltningen skall kunna erhålla kännedom om den gynnsammaste platsen och tidpunkten för en upphandling, om förhållandet mellan fordradt pris och varans värde o. s. v. Af vikt är ock, att förslag till leveranskontrakt underkastas granskning ur praktiska affärssynpunkter samt att upplysningar om marknadsläget i allmänhet tillhandahållas arméförvaltningen, så att en planerad upphandling må kunna uppskjutas till lämpligare tid, eller, i fall omständigheterna därtill föranleda, äga rum tidigare än ämnadt varit. Detta kan vinnas därigenom, att Kungl. Maj:t utser en i hithörande angelägenheter väl förfaren man, hvilken såsom för viss tid anställd merkantil konsulent skulle äga rum tidigare än ämnadt varit. Detta kan vinnas därigenom, att Kungl. Maj:t utser en i hithörande angelägenheter väl förfaren man, hvilken såsom för viss tid anställd merkantil konsulent skulle äga att i sådana frågor tillhandagå arméförvaltningen och bevaka dess intressen. Själffallet är att nödiga garantier måste finnas för, att han icke missbrukade sin ställning och att han ej deltog i leveranser till armén. Anställandet af en dylik konsulent skulle ej heller utesluta anlitaandet af tekniskt utbildade rådgifvare, när så erfordrades. Ett annat sätt att lösa denna fråga vore, att arméförvaltningen i hvarje särskildt fall ägde tillkalla en på det förevarande området speciellt fackkunnig merkantil konsulent. Då vi emellertid icke ansett oss kunna nu framlägga ett fullt genomarbetadt förslag till ett merkantilt konsulentskap, få vi hemställa, att herr statsrådet behagade taga frågan under närmare öfvervägande samt hos Kungl. Maj:t utverka, att i arméförvaltningens instruktion intagas de bestämmelser härom, som må finnas mest ändamålsenliga. I våra beräkningar af det i arméförvaltningens stat ingående anslaget till vikariatsersättning, arfvoden till extra ordinarie tjänstemän, tillfälligt biträde och renskrifningskostnad hafva vi upptagit ett belopp af 3,000 kronor för anordnande af ett merkantilt konsulentskap.

Chefs bestämmanderätt i ekonomiska frågor.

I detta sammanhang vilja vi uttala den meningen, att någon begränsning i vederbörande chefers handlingsfrihet beträffande ekonomiska angelägenheter synes böra äga rum. Under nuvarande förhållanden har en departementschef i arméförvaltningen ensam förfoganderätt öfver alla de medel, hvilka tillhöra hans departements vård och förvaltning, utan annan inskränkning än den, som ligger i hans allmänna ämbetsmannans ansvar. Om chefen i hithörande ärenden öfverskrider sin befogenhet, är visserligen den föredragande berättigad och skyldig att reservera sig, men beslutet går icke desto mindre i verkställighet. I detta afseende synes oss en annan ordning önskvärd, när det gäller användningen af de af Riksdagen till militära ändamål anslagna,

betydande medel. Därest chefen beslutar en statsutgift till belopp af 10,000 kronor eller däröfver, eller en åtgärd, hvars verkställighet framdeles kan medföra kostnader till minst nämnda belopp, men föredraganden anser, att detta beslut strider mot gällande författningar eller statens bästa, och alltså reserverar sig mot detsamma, bör beslutet, enligt vår mening, icke gå i verkställighet, förrän detsamma blifvit af Kungl. Maj:t gilladt. Därest en dylik bestämmelse varder meddelad, bör den gifvetvis gälla hela arméförvaltningen.

Enligt hvad i det föregående yttrats i fråga om grunderna för arméförvaltningens organisation, skulle tyngdpunkten af artilleridepartementets verksamhet förläggas till militärbyrån, med hvilken skulle införlifvas generalfältygmästarens expedition och artilleristabens konstruktionsafdelning. Arméförvaltningskommittén har föreslagit, att denna byrå skulle underställas fältygmästaren samt arbeta på tre afdelningar, nämligen

*Artilleride-
partementet.*

första expeditionsafdelningen (2 artilleristabsofficerare och 2 departementsskrifvare) för de ärenden, som nu handläggas af militärbyrån och beredas af byråchefsassistenten, d. v. s. ärenden rörande eldhandvapen och deras ammunition m. m.;

andra expeditionsafdelningen (1 artilleristabsofficer och 1 departementsskrifvare) för de ärenden, som nu handläggas af generalfältygmästarens expedition, d. v. s. ärenden rörande artilleriets materiel och ammunition m. m.; samt

konstruktionsafdelningen (3 artilleristabsofficerare och 2 departementsskrifvare) för ärenden, som nu handläggas af artilleristabens konstruktionsafdelning, d. v. s. ärenden rörande konstruktioner i fråga om artillerimateriel och ammunition.

Mot den personalberäkning, som uti detta förslag kommit till uttryck, torde icke något vara att erinra; dock torde tjänstemännens placering icke böra i staten fastställas, utan allenast i arméförvaltningens instruktion intagas och alltså kunna af Kungl. Maj:t utan Riksdagens hörande förändras, om anledning därtill gifves.

Arméförvaltningskommittén har å artilleridepartementets civilbyrå uppfört en departementsskrifvarebeställning. Då emellertid civilbyrån enligt vårt förslag skall bestå af civil personal från arméförvaltningens gemensamma stat, och departementsskrifvaren icke synes böra därå

uppföras, torde denna beställning, som är nödvändig för den sakliga revisionen och persedelgranskningen, böra öfverflyttas till militärbyrån.

Artilleridepartementets *militärbyrå* skulle alltså komma att bestå af följande ordinarie ämbets- och tjänstemän, nämligen:

en chof, generalfälttygmästaren,
fälttygmästaren, föredragande,
sex artilleristabsofficerare, och
sex departementsskrifvare.

Arméförvaltningskommittén har föreslagit, att fälttygmästarbeställningen skulle likställas med öfverstebeställning och sålunda vara förenad med de aflöningsförmåner, som tillkomma öfverste. Under närvarande förhållanden synes dock icke någon ändring böra inträda beträffande fälttygmästarens aflöningsförmåner, emedan frågan härom står i samband med spørsmålet rörande tygstaternas ändamålsenliga organisation, hvilket spørsmål ännu icke synes moget till afgörande.

För närvarande finnas å staten för artilleristaben uppförda arfvoden till sammanlagdt åtta artilleristabsofficerare, sekreteraren och konstruktionsofficeren inräknade däri. Då uti inspektörens för artilleriet stab och expedition, förutom chefen för artilleristaben, fyra artilleristabs-officerare erfordras, återstå fyra för användning i artilleridepartementet. Följaktligen skulle två artilleriofficerare tillkomma. Motsvarande arbetskrafter tagas emellertid redan under nuvarande förhållanden i anspråk inom artilleridepartementet. Vid dess militärbyrå äro nämligen anställda två artilleriofficerare, en såsom assistent mot ett arfvode af 1,000 kronor å departementets stat och en såsom extra assistent enligt nådiga brefvet den 29 januari 1904 mot ett årligt arfvode å 800 kronor, utgående från anslaget till arméns vapen, ammunition och skjutöfningar samt artilleriets öfningar och materiel. Det torde böra erinras därom, att ifrågavarande 800 kronor före nyssnämnda nådiga beslut utgingo såsom ersättning för uppsikten öfver kruttillverkningen i riket, men genom detsamma blefvo indragna för att i stället användas till en oundgängligen nödvändig förstärkning af arbetskrafterna å artilleridepartementets militärbyrå. I öfverensstämmelse med hvad arméförvaltningskommittén i detta afseende föreslagit, böra nu omförmälda båda arfvoden upphöra att utgå, och i stället två nya artilleristabsofficers-arfvoden, det ena å 1,200 och det andra å 1,000 kronor, tillhopa sålunda 2,200 kronor, uppföras å staten för artilleristaben.

De sex departementsskrifvarna synas ändamålsenligen böra tillhöra artilleriets tygstater, till hvilka de, med hänsyn till den för dem afsedda verksamhet, otvifvelaktigt närmast höra. För närvarande äro underofficerare, till ett antal af fyra, kommenderade från artilleritruppförbanden till de expeditioner m. m., som skulle uppgå i artilleridepartementet. Då artilleriets omorganisation genomförts, torde detta förhållande icke kunna fortvara, enär truppförbanden då behöfva för dem beräknade underofficerare. Arméförvaltningskommittén anser, att denna personal borde upptagas å artilleridepartementets militärbyrå, och att det till de särskilda afdelningarna (expeditions- och konstruktionsafdelningarna) förlagda registrerings- och revisionsarbetet, förandet af liggare och förteckningar äfvensom renskrifning och, å konstruktionsafdelningen, ritning borde anförtros åt denna personal. Personalen hade visserligen icke vunnit den teoretiska utbildning, som erfordrades af de civila tjänstemännen, men den besatte en genom aflagda underbefäls-examina och praxis vunnen sakkunskap, som de civila tjänstemännen saknade, och som just för utförandet af dessa göromål inom artilleridepartementets förvaltningsområde med dess speciella materiel och därför begagnade säregna benämningar, vore af synnerlig betydelse. En säkerhet för erhållandet af dugliga förvaltningstjänstemän från underofficerskårerna förefunnes i det förhållandet, att urval kunde ske bland så många, och att de, som utvaldes, redan förut genom dem anförtrodda förvaltningsgöromål kunnat ådagalägga sin lämplighet för förvaltningsväsendet, särskildt i hvad det omfattade ifrågavarande speciella del.

För departementsskrifvarna har arméförvaltningskommittén föreslagit tygförvaltares aflöningsförmåner samt dessutom ett årligt arfvode af 500 kronor. Enligt hvad generalfältygmästaren och inspektören för artilleriet meddelat, skulle det dock vara ändamålsenligare att i stället för sådant arfvode uppföra ett andra ålderstillägg. Det vore nämligen icke lämpligt att låta en departementsskrifvare genast vid tjänstens tillträdande erhålla arfvodet i fråga, men, om en sådan skrifvare väl förrättat sin tjänst i tio år, vore för honom ett andra ålderstillägg en förtjänt och behöflig löneförbättring. Denna uppfattning synes oss väl grundad. Tygförvaltaren utgöra — jämte inkvarterings- och servisbidrag å 400 kronor — lön 1,320 kronor och dagaflöning 3 kronor (tillsammans 2,815 kronor) samt 500 kronors ålderstillägg å lönen efter fem års väl vitsordad tjänst. Kommer därtill ytterligare ett ålderstillägg å 500 kronor, så skulle sammanlagda beloppet af departementsskrifvarnas slutliga aflöningsförmåner utgöra

3,815 kronor, eller enahanda belopp som enligt innevarande Riksdags på Kungl. Maj:ts förslag fattade beslut skall utgå till tygförvaltarna å Stockholms tygstation. Mot bestämmandet af ifrågasvarande aflöningsförmåner till nämnda belopp hafva vi intet att erinra.

Kommitténs förslag till personalsammansättning af *civilbyrån* (förutom 1 krigsråd gemensamt med fortifikationsdepartementet, 1 sekreterare och kamrerare, 1 förste revisor, 1 redogörare och bokhållare, 1 registrator och revisor samt 1 departementsskrifvare) måste undergå väsentlig förändring med hänsyn till den ifrågasatta öfverflyttningen till civila departementet af räkenskaps- och det formella revisionsväsendet. Enligt vår mening böra för närvarande å civilbyrån placeras 1 krigsråd, gemensamt med fortifikationsdepartementet, 1 sekreterare och kamrerare samt 1 registrator och bokhållare.

Krigsrådet skulle föredraga ej mindre mål och ärenden rörande upprättandet af leverans- och andra kontrakt, som ej tillhöra militär föredragandes handläggning, än äfven utbetalningar på grund af alla inom departementet upprättade kontrakt samt på grund af räkningar och rekvisitioner i öfrigt. Han skulle därjämte handhafva ärenden rörande tillämpning och tolkning af administrativa och ekonomiska författningar i fråga om artilleridepartementets ämbetsförvaltning m. m.

Sekreteraren och kamreraren skulle uppsätta skrivelser såväl i de af krigsrådet föredragna ärendena som i sådana ärenden, hvilka föredragits af militär föredragande och för skrivelser uppsättande till honom öfverlämnas. Han skulle tillika deltaga i utredningar samt förvara departementets kontrakt och värdehandlingar m. m.

Registratorn och bokhållaren skulle diarieföra departementets ärenden samt granska inkomna räkningar och rekvisitioner, hvilka äro af beskaffenhet att föranleda utbetalningar direkt från arméförvaltningens kassa, äfvensom bokföra i särskild liggare såväl dylika utbetalningar som af underlydande myndigheter redovisade förskottsmedel. Därjämte torde det kunna åläggas honom att vara redogörare för de medel, som äro anvisade å staten för artilleriets tygstater, hvarigenom det arfvode, 500 kronor, som för närvarande, enligt kungl. brefvet den 31 december 1902, utgår från vapenanslaget till en redogörare, komme att be-
sparas.

Fortifika-
tionsdeparte-
mentet.

I den af oss till herr statsrådet den 21 nästlidne februari aflättna skrivelse angående handhafvande af ärenden rörande uppförandet af nya kasernetablissemang för armén hafva vi föreslagit, att dessa ärenden skulle uppdragas åt en särskild kommission. Å fortifikationsdepartementet skulle alltså hädanefter handläggas allenast

fästningsbyggnadsärenden samt angelägenheter angående byggnadsunderhållet vid armén. Båda dessa grupper af ärenden behandlas för närvarande i *tekniskt* afseende å de båda byggnadsafdelningarna inom fortifikationsstabens hufvudstation, hvilka enligt hvad i det föregående är anfördt, böra införlifvas med departementet.

Den utaf Kungl. Maj:t tillsatta kommittén för arméns byggnader har, såsom ofvan är nämnt, föreslagit, att underhållet af arméns byggnader skulle öfverflyttas från fortifikations- till intendentsdepartementet. Kommittén har till stöd för detta förslag anfördt, att, då arbetet med anläggning af nya kasernetablissemang ej vidare skulle ombesörjas af fortifikationen och fortifikationsdepartementet, äfven den framtida vården af kasern- och lägeretablissemang borde ordnas utan anlitande af nämnda myndigheter.

Häruti kunna vi emellertid icke instämma. Äfven om vi ansett det ändamålsenligt, att det under några år framåt pågående, forcerade arbetet med uppförandet af nya kasernetablissemang öfverlämnas till annan myndighet, då dess öfvervakande uppenbarligen ej kan jämte andra ämbetsgöromål medhinnas af chefen för fortifikationen, följer däraf icke, att vi hysa tvekan om lämpligheten däraf, att byggnadsunderhållet vid armén fortfarande anförtros åt fortifikationen eller arméförvaltningens fortifikationsdepartement. Den sakkunskap i hithörande angelägenheter, som i stort sedt otvifvelaktigt förefinnes bland den personal, hvilken i en följd af år ägnat sig däråt, torde lämna erforderlig trygghet, för att dessa ärenden varda på ett tillfredsställande sätt handhafda. De anmärkningar, som riktats mot fortifikationen såsom kasernbyggnadskår, torde knappast träffa den personal, som omhänderhar byggnadsunderhållet i orterna, nämligen fortifikationsbefälhafvarne. Och hvad vidkommer handhafvandet af de till byggnadsunderhållet anvisade medlen, har Kungl. Maj:t genom detaljerade bestämmelser i den för anslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens öfningar och materiel den 18 sistlidne januari fastställda stat träffat — såsom det vill synas — fullt betryggande anordningar för, att dessa medel varda med sparsamhet och ändamålsenlighet använda.

Att emellertid fortfarande åtskilligt kan iakttagas för att åvägbringa kontroll och ansvar samt sparsamhet i afseende å byggnadsunderhållet, är otvifvelaktigt. Häribland må nämnas, att för hvarje kasernetablissemang eller andra landtförsvaret tillhörande byggnader bör utses en »vice värd» med skyldighet att öfvervaka och ansvara för

byggnadernas behöriga vård och underhåll, att vid förekommande ny-, om- eller påbyggnadsarbeten eller mera omfattande reparationsarbeten entreprenadsystemet alltid tillämpas, att de till tjänstgöring vid arméfördelningsstaberna kommenderade fortifikationsofficerarna utses af Kungl. Maj:t bland dem af fortifikationens personal, som härtill genom sin utbildning och föregående verksamhet äro bäst skickade o. s. v.

Fortifikationsdepartementets *militärbyrå* skulle hädanefter komma att bestå af en regementsofficer vid fortifikationen såsom chef och föredragande, under hvilken närmast skulle lyda en fästningsbyggnadsafdelning och en kasernbyggnadsafdelning, hvardera med en afdelningschef och erforderlig militär personal i öfrigt från fortifikationen.

Den å fortifikationens stat för närvarande uppförda sekreteraren, hvilken tillhandagår chefen vid handläggning af civila ärenden, torde hädanefter icke behöfva kvarstå å nämnda stat utan i stället böra ingå bland arméförvaltningens civila personal. Den för den nuvarande innehafvaren af ifrågavarande beställning gällande fullmakt torde möjligen lägga hinder i vägen för en dylik öfverflyttnings omedelbara verkställande, men då nämnde beställningsinnehafvare nästkommande år är berättigad och tre år senare skyldig att från tjänsten afgå med pension och fyllnadspension, kan uppskofvet därmed ej blifva långvarigt.

Beträffande fortifikationens *civilbyrå* hafva vi tänkt oss att till en början där skulle placeras 1 krigsråd, gemensamt med artilleridepartementet, 1 sekreterare och kamrerare samt 1 registrator och bokhållare.

Krigsrådet skulle föredraga de mål och ärenden, som angå upprättandet af leverans- och andra kontrakt, hvilka ej af den militära föredraganden handläggas, utbetalningar på grund af alla inom departementet upprättade kontrakt samt på grund af räkningar och rekvisitioner i öfrigt, ärenden rörande förvärfvande och försäljning samt utarrendering af fastigheter, tolkning och tillämpning af ekonomiska författningar m. m.

I fråga om *sekreterarens och kamrerarens* samt *registratorns och bokhållarens* tjänstebefattningar gäller i tillämpliga delar hvad som ofvan är anfördt rörande motsvarande tjänster å artilleridepartementet.

Beträffande intendentsdepartementets sammansättning har generalintendenten uti sitt den 14 augusti 1906 afgifna yttrande öfver arméförvaltningskommitténs förslag uttalat den mening, att detsamma borde utgöras af

en utrustningsbyrå | i stället för den nuvarande militärbyrån,
en underhållsbyrå |

en byggnadsbyrå och
en civilbyrå.

I det föregående hafva vi angifvit de skäl, som synas oss tala för bibehållandet af byggnadsunderhållsärendena å fortifikationsdepartementet. Den föreslagna byggnadsbyrån å intendentsdepartementet anse vi alltså icke böra upprättas. Beträffande omorganisationen af intendentsdepartementets militärbyrå till två särskilda byråer, den ena för utrustningen och remonteringsväsendet, den andra för underhållet (lifsmedel, furage, ved, ljus och vatten m. m.) hafva vi intet att erinra. Personalen å dessa byråer skulle erhållas dels från den nuvarande militärbyrån och dels från intendenturkårens hufvudstation, hvilken, enligt hvad förut är nämndt, skulle till största delen uppgå i omförmälda byråer.

Å intendentsdepartementets *civilbyrå* synas till en början böra placeras 1 krigsråd, 1 sekreterare och kamrerare, 1 notarie, 1 bokhållare och 1 registrator.

Krigsrådet skulle föredraga mål och ärenden angående upprättandet af leverans- och andra kontrakt, som icke tillkomma de militära byråchefernas handläggning, utbetalningar på grund af alla inom departementet upprättade kontrakt samt på grund af räkningar och rekvisitioner i öfrigt, äfvensom ärenden rörande tillämpning och tolkning af ekonomiska författningar i fråga om intendentsdepartementets ämbetsförvaltning m. m.

Beträffande *sekreterarens och kamrerarens, bokhållarens* samt *registratorns* tjänsteåligganden skulle dessa vara öfverensstämmande med dem, som tillkomma motsvarande tjänstemän å artilleri- och fortifikationsdepartementen. *Notarien* skulle biträda med uppsättande af skrivelser, verkställa utredningar m. m.

Till arméförvaltningens civila departement skulle öfverflyttas bokförings-, medelsredovisnings- och revisionsväsendet för hela arméförvaltningen och detta departement måste därför betydligt utvidgas. För närvarande består det af allenast en byrå med 1 krigsråd, 1 sekreterare, 1 kamrerare (föredragande i vissa mål och ärenden), 1 revisor samt 1 revisor och bokhållare. Under civila departementet lyda för närvarande jämväl de för hela ämbetsverket gemensamma boksluts- och kassakontoren, det förra med 1 bokslutskamrerare och 1 bokhållare (numera tjänstgörande å civila departementets byrå), det senare med 1 krigskassör. Den för arméförvaltningen gemensamma ombudsmannen hör ock närmast till civila departementet.

Civila departementet.

Det blifvande civila departementet hafva vi tänkt oss organiseradt,

under generalkrigskommissarien såsom chef, med en *kanslibyrå*, bestående af 1 krigsråd, 1 sekreterare och 2 notarier, samt en *kameralbyrå*, bestående af 1 krigsråd, 1 sekreterare och 2 kamrerare. Till kameralbyrån skulle jämväl höra *bokslutskontoret* med 1 bokslutskamrerare och 2 bokhållare, *revisionskontoret* med 2 första revisorer och 8 revisorer samt *kassakontoret* med 1 krigskassör. Civila departementet skulle hafva en gemensam registrator. Ofvan angifna fördelning af personalen afser, liksom förhållandet är med den å öfriga departements civilbyråer upptagna personalen, allenast den första placeringen, hvilken sedermera efter omständigheterna kan förändras.

De särskilda ämbets- och tjänstemännen hafva vi tänkt oss fördelade till tjänstgöring på följande sätt:

a) *Kanslibyrån.*

Krigsrådet skulle föredraga mål och ärenden rörande arméns rekrytering, aflöning åt arméns fast anställda personal, inkvartering, stipendier, krigshögskolor, ridskolan, skjutskolan, militärläkares undervisning, det frivilliga skytteväsendet samt arméförvaltningens civila tjänstemän och arkiv¹⁾, hvarförutom han skulle deltaga i afgörandet af anmärkningsmål efter lämplig fördelning med krigsrådet å kameralbyrån.

Sekreteraren skulle uppsätta skrivelser i de af krigsrådet föredragna mål och ärenden.

Notarierna skulle biträda dels krigsrådet med utredningar m. m. dels sekreteraren med uppsättning af skrivelser.

b) *Kameralbyrån.*

Krigsrådet skulle föredraga mål och ärenden rörande de värnpliktiges aflöning²⁾, rese- och traktamentsersättningar³⁾, reglementen för enskilda pensionsinrättningar samt arméförvaltningens medelsbehof och förskottsväsende (förhållandet till statskontoret och riksbanken⁴⁾). Han skulle därjämte öfvervaka boksluts-, revisions- och kassakontorens verk-

¹⁾ Motsvarar krigsrådets å civila departementet nuvarande åligganden, med undantag däraf att ärenden rörande rese- och traktamentsersättningar, enskilda pensionskassor och arméförvaltningens kassa öfverflyttas till krigsrådet å kameralbyrån.

²⁾ Tillhör för närvarande krigsrådets å intendentsdepartementet föredragning.

³⁾ Tillhör för närvarande krigsrådets å civila departementet föredragning.

⁴⁾ Tillhör för närvarande kamrerarens å civila departementet samt krigsrådets å de öfriga departementen föredragning.

samhet¹⁾ och tillse, närmast under generalkrigskommissarien, ärendenas behöriga gång därstädes. Slutligen skulle han deltaga i afgörandet af vissa anmärkningsmål.

Sekreteraren skulle uppsätta skrivelser i de af krigsrådet föredragna ärendena äfvensom anmärkningsresolutioner och skrivelser rörande inforfrande af förklaringar öfver anmärkningar m. m.

Af *kamrerarna* skulle den ene förbereda ärendena rörande medelsbehof och förskottsväsendet, föra afräkningar med statskontoret och riksbanken samt i öfrigt biträda med utredningar i ärenden, som af krigsrådet föredragas. Den andre kamreraren skulle hufvudsakligen föredraga ärenden angående pensionering och understöd från Vadstena krigsmanshuskassa, invalidhusfonden samt beväringmanskapets invalid- och pensionsfond²⁾.

Bokslutskontoret.

Bokslutskamreraren skulle, liksom nu, uppgöra arméförvaltningens bokslut, men därjämte vara ansvarig för den dagliga bokföringen inom arméförvaltningen och öfvervaka densammas behöriga gång.

Af *bokhållarne* skulle den ene föra arméförvaltningens böcker och den andre ombesörja anordningsväsendet för hela arméförvaltningen.

Revisionskontoret.

Förste revisorerna skulle vara förmän, hvar och en för sin rotel, öfvervaka arbetet därstädes, granska och godkänna de af revisorerna upprättade anmärkningsakterna och utställa desamma till förklaring, föredraga anmärkningsmålen för generalkrigskommissarien och vederbörande krigsråd samt själfva utföra revision antingen af vissa grupper af redogörelser eller, på gifven anledning, af redogörelser, som fordra särskildt noggrann kontroll. De skulle därjämte understundom verkställa eftergranskning af redogörelser, som granskats af någon revisor.

Revisorerna skulle verkställa formell granskning af räkenskaperna rörande fjärde hufvudtiteln.

Kassakontoret anses böra organiseras på samma sätt som för närvarande.

Å staten för de civila tjänstemännen bör upptagas jämväl den för

¹⁾ Tillhör för närvarande krigsrådet å civila departementet.

²⁾ Tillhör för närvarande kamreraren å civila departementet.

arméförvaltningen gemensamma ombudsmannen. Beträffande de denne tillkommande afföningsförmånerna, hafva vi icke ansett oss böra framställa något förslag, då frågan om löneroglering för hela arméförvaltningen, hvilken fråga torde i sammanhang med omorganisationen upptagas till pröfning, icke utgjort föremål för våra öfverläggningar, men vilja dock framhålla önskvärdheten af, att han under sina talrikt förekommande tjänsteresor berättigas att åtnjuta reseersättning och dagtraktamente enligt tredje klassen i resereglementet i stället för, såsom hittills, enligt fjärde klassen.

Sjukvårdsstyrelsen.

Enligt arméförvaltningskommitténs förslag skulle sjukvårdsstyrelsen sammansättas af följande personal:

- en chef: generalläkare,
- » föredragande för sanitetsärenden: fördelningsläkare,
- » assistent: bataljonsläkare,
- » assistent: sjukvårdsintendent,
- » föredragande för veterinärärenden: regementsveterinär,
- » adjutant, tillika diarieförande: bataljonsläkare,
- » notarie, tillika sekreterare, och
- » vaktmästare.

I denna sammansättning har medicinalstyrelsen, fränsedt förslaget om anställande mot arfvode af en konsulent i hygieniska frågor, föreslagit den ändring, att ytterligare en adjutant, nämligen en vid truppförband tjänstgörande bataljonsläkare, skulle uppföras i staten mot ett arfvode om 1,200 kronor, enär en sådan anordning, enligt styrelsens mening, vore fördelaktig och därigenom åt ett större antal unga militärläkare skulle kunna beredas tillfälle att vinna öfning i de till sjukvårdsstyrelsen hörande göromål.

Ur denna synpunkt skulle det visserligen kunna vara lämpligt att hafva truppförbandsläkare å stat anställda uti sjukvårdsstyrelsen, men å andra sidan torde det vara mindre ändamålsenligt att låta vid regemente eller kår tjänstgörande läkare förrätta adjutanttjänst hos chefen för den nya styrelsen, synnerligast som adjutanten, enligt arméförvaltningskommitténs förslag, tillika skulle vara diarieförande, en sysselsättning, som i allmänhet icke synes böra tillkomma personer med fullständig läkarutbildning. Diarieföringen torde mycket väl kunna uppdragas åt en därtill kompetent afskedad underofficer eller eljest lämplig person. Därtill kommer, att den adjutanttjänst hos styrelsechefen, som till äfventyrs kan vara erforderlig, synes kunna ombesörjas af den bataljonsläkare, som är assistent inom styrelsen.

Såsom chef för sjukvårdsstyrelsen har af såväl arméförvaltningskommittén som medicinalstyrelsen föreslagits en generalläkare med generalmajors rang och aflöningsförmåner. Det vill dock synas, som om öfverstes aflöningsförmåner borde kunna anses såsom i det stora hela tillfredsställande. För föredraganden för sanitetsärenden har medicinalstyrelsen föreslagit öfverstelöjtnants aflöningsförmåner, under det att arméförvaltningskommittén bibehållit de aflöningsförmåner, som för honom äro uppförda å staten för den nuvarande sjukvårdsbyrån inom arméförvaltningens intendentsdepartement.

Dessa aflöningsförmåner utgöras af

lön	kr. 3,400: —
arfvode	» 1,000: —
dagaflöning à 5 kronor i 365 dagar.....	» 1,825: —
	eller tillsammans kr. 6,225: —,

hvertill komma 1,000 kronor i inkvarteringsersättning. Mot denna uppdelning af löneförmånerna kan dock med fog anmärkas, att arfvode är en olämplig form för ersättning af ordinarie tjänsteåligganden. Aflöningsättet motsvarar det för fördelningsläkare bestämda, men under det att aflöning i form af arfvode åt dem motiveras däraf, att de vid sidan af sin ordinarie tjänst såsom regementsläkare utöfva de särskilda åligganden, hvilka tillhöra dem såsom fördelningsläkare, saknas beträffande föredraganden af sanitetsärenden i den föreslagna sjukvårdsstyrelsen detta skäl, enär denne uti sin ifrågavarande befattning skall förena alla honom åliggande tjänstegöromål. Det synes därför lämpligare att, såsom medicinalstyrelsen föreslagit, för honom i staten uppföra öfverstelöjtnants aflöningsförmåner med

lön	kr. 4,500: —
dagaflöning à 5 kr. i 365 dagar	» 1,825: —
	eller tillsammans kr. 6,325: —

jämte — såsom hittills — 1,000 kronor i inkvarteringsersättning. Ökningen i aflöningsbeloppet, jämfördt med det för chefen för arméförvaltningens sjukvårdsbyrå nu utgående, utgör 100 kronor. I pensionsförmånerna blir skillnaden större, i det att den nuvarande chefen är berättigad till 2,720 kronor om året i pension, men den blifvande föredraganden i sanitetsärenden skulle erhålla 3,600 kronor.

Hvad angår aflöningsförmånerna för föredraganden i veterinärärenden torde desamma icke behöfva upptagas till samma belopp som

föredragandens i sanitetsärenden. Äfven om de i öfrigt intaga samma tjänsteställning, torde dock, bland annat, i den omständigheten, att personalen inom fältläkarkåren uppgår till ett antal af 195, under det att fältveterinärkårens personal utgör 44, och att alltså åtminstone i vissa slag af ärenden den förres ämbetsbefattning blir mer omfattande än den senares, förefinnas skäl för någon olikhet i aflöning dem emellan. Med hänsyn jämväl till den i andra lönestater vid armén iakttagna skillnaden mellan läkares och veterinärers aflöningsförhållanden, hvilken ytterst torde hänföra sig till deras olika utbildning, synes föredraganden i veterinärärenden lämpligen kunna tilldelas majors aflöningsförmåner, utgörande

lön kr. 4,000: —
 dagaflöning à 5 kronor i 365 dagar..... » 1,825: —

eller tillsammans kr. 5,825: —

jämte 1,000 kronor i inkvarteringsersättning.

De ifrågavarande beställningsinnehafvarne synas böra benämnas öfverfältläkare, fältläkare och fältveterinär. För bestridande inom sjukvårdsstyrelsen af de göromål, som å arméförvaltningens departement handhafvas af krigsråd och sekreterare, bör vid behof å nämnda styrelse tjänstgöra en sekreterare bland de för arméförvaltningen gemensamma civila tjänstemännen.

För handhafvande af sjukvårdsmaterialier och persedlar m. m. bör i sjukvårdsstyrelsen liksom nu å sjukvårdsbyrån tjänstgöra en sergeant från något truppförband. Den enligt kommitténs förslag å sjukvårdsstyrelsen placerade vaktmästaren torde böra upptagas å arméförvaltningens gemensamma stat.

På grund af hvad nu blifvit anfördt, skulle sjukvårdsstyrelsen erhålla följande sammansättning:

- en chef, öfverfältläkare,
- » föredragande för sanitetsärenden, fältläkare,
- » föredragande för veterinärärenden, fältveterinär,
- » assistent, tillika adjutant hos chefen, bataljonsläkare,
- » assistent, intendent vid styrelsen, samt
- » sergeant från truppförband.

Sammanfattning.

Sammanfattas det angående organisationen af arméförvaltningen förut sagda, framgår däraf, att den till ämbetsverket hörande personalen skulle, under iakttagande däraf, att den civila personalens placering är afsedd att gälla endast tillsvidare, erhålla följande sammansättning:

I. Artilleridepartementet:

Chef: generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet.

Föredragande i militärärenden: fälttygmästaren.

Öfrig militär personal: 6 artilleristabsofficerare,
6 departementsskrifvare.

Föredragande i civilärenden: 1 krigsråd (gemensamt med fortifikationsdepartementet).

Öfrig civil personal: 1 sekreterare och kamrerare,
1 registrator och bokhållare.

II. Fortifikationsdepartementet:

Chef: chefen för fortifikationen.

Föredragande i militärärenden: regementsofficer vid fortifikationen.

Öfrig militär personal: officerare och underofficerare vid fortifikationen efter behof.

Föredragande i civilärenden: 1 krigsråd (gemensamt med artilleridepartementet).

Öfrig civil personal: 1 sekreterare och kamrerare,
1 registrator och bokhållare.

III. Intendentsdepartementet:

Chef: generalintendenten.

Föredragande å utrustningsbyrån: 1 intendenturtjänsteman.

Öfrig personal » » efter behof från intendenturkåren.

Föredragande å underhållsbyrån: 1 intendenturtjänsteman.

Öfrig personal » » efter behof från intendenturkåren.

Föredragande i civilärenden: 1 krigsråd.

Öfrig civil personal: 1 sekreterare och kamrerare,
1 notarie,
1 bokhållare,
1 registrator.

IV. Civila departementet:

Chef: generalkrigskommissarien.

Föredragande å kanslibyrån: 1 krigsråd.

<i>Öfrig personal å kanslibyrån:</i>	1 sekreterare, 2 notarier.
<i>Föredragande å kameralbyrån:</i>	1 krigsråd.
<i>Öfrig personal » »</i>	1 sekreterare, 2 kamrerare.
<i>Bokslutskontoret:</i>	1 bokslutskamrerare, 2 bokhållare.
<i>Revisionskontoret:</i>	2 förste revisorer, 8 revisorer.
<i>Kassakontoret:</i>	1 krigskassör.
<i>Gemensamt för civila departementet:</i>	1 registrator.
<i>Gemensamt för arméförvaltningen:</i>	1 ombudsman.

V. Sjukvårdsstyrelsen.

<i>Chef:</i>	öfverfältläkaren.
<i>Föredragande i ärenden rörande personell sjukvård m. m.:</i>	1 fältläkare.
<i>Föredragande i veterinärärenden:</i>	1 fältveterinär.
<i>Öfrig personal:</i>	1 assistent, bataljonsläkare, 1 assistent, intendent. 1 sergeant.
<i>Sekreterare och föredragande i civilärenden:</i>	vid behof från arméförvaltningens civila personal.

Af ofvan upptagna personal böra med aflöningsförmåner å arméförvaltningens stat upptagas endast den civila personalen samt öfverfältläkaren, fältläkaren, fältveterinären och assistenten med bataljonsläkares löneförmåner. Öfrig militär och civilmilitär personal åtnjuter aflöning från vederbörande truppförbands, fortifikationens eller intendenturkårens stat.

Såsom förut är nämndt, bör den civila personalen i staten icke upptagas under vissa beställningar utan allenast i viss tjänstegrad. Den skulle utgöras af — förutom generalkrigskommissarien — följande antal tjänstemän nämligen:

i 3:dje lönegraden (krigsråd)	4
» 2:dra » (sekreterare, kamrerare, förste revisorer, krigskassör)	11
» 1:sta lönegraden (notarier, revisorer, bokhållare, registratorer)	18

eller tillhopa 33

Till jämförelse må erinras, att arméförvaltningens nuvarande personal utgöres af:

i 3:dje lönegraden	3
» 2:dra »	8
» 1:sta »	9

eller tillhopa 20,

hvertill komma dels 11 tjänstemän å extra stat med aflöning närmast motsvarande 1:sta gradens tjänstemäns dels ock sekreteraren å fortifikationen, hvilkens befattning skulle utbytas mot en af de föreslagna 2:dra grads-tjänsterna i arméförvaltningen, eller alltså sammanlagdt 32.

Arméförvaltningskommittén hade föreslagit tjänstemännens antal till följande:

i 3:dje lönegraden.....	3
» 2:dra »	10
» 1:sta »	20

eller tillhopa, förutom sekreteraren å fortifikationen, 33.

Arméförvaltningens stat enligt 1865 års organisation upptog i motsvarande lönegrader följande personal:

i 3:dje lönegraden.....	5
» 2:dra »	11
» 1:sta »	20
hvertill redan år 1867 kommo ytterligare i 1:sta lönegraden	5

eller tillhopa 41.

De af oss föreslagna civila beställningarna i arméförvaltningen hafva upptagits i bifogade förslag till stat för ämbetsverket (bil. I), hvaruti nu gällande aflöningsförmåner blifvit för dem uppförda. Vi hafva därjämte uppgjort förslag till stat (bil. II) med tillämpning af de löneförmåner, som af Kungl. Maj:t i proposition till nu pågående Riksdag föreslagits för statskontorets tjänstemän.

*Förslag till
stat för armé-
förvaltningen.*

Den senare staten slutar å.....	kronor 275,800: —
den förra å.....	» 250,000: —
Skillnaden eller	kronor 25,800: —

beror uteslutande på de ökade aflöningsförmånerna. Denna skillnad skulle varit än större, om vi i den stat, hvilken upptager de högre lönerna, uppfört tjänstemännen till samma antal som i den, uti hvilken de nuvarande aflöningsbeloppen tillämpats. Så är dock icke förhållandet. Vi hafva nämligen antagit, att såsom villkor för åtnjutande af högre aflöningsförmåner än de nuvarande kommer att stadgas en obligatorisk tjänstgöringstid å ämbetsrummet af minst 6 timmar dagligen, samt under denna förutsättning trott oss kunna minska antalet ordinarie tjänstemän i 1:sta lönegraden med två. Detta har emellertid skett uteslutande med hänsyn tagen till arméförvaltningens *nuvarande* arbetsbörda, och vi hafva förutsett nödvändigheten af, att tjänstemännens antal ökas, i den mån denna börda växer. Under samma förutsättning hafva vi ansett, att amanuensernas antal — af arméförvaltningskommittén föreslaget till 16 — kunde bestämmas till allenast 10, eller det antal, som minst erfordras för biträde åt den ordinarie personalen och för upprätthållande af de ordinarie tjänstebefattningarna under semester m. m.

Amanuensernas aflöning utgår från det i staten upptagna anslaget till vikariatsersättning, arfvoden till extra ordinarie tjänstemän, tillfälligt biträde och renskrifningskostnad. Detta anslag, som i arméförvaltningens nuvarande stat är upptaget till 29,500 kronor, har af arméförvaltningskommittén föreslagits till 42,650 kronor, sålunda fördeladt:

16 amanuenser å 1,500 kr.	kr. 24,000: —
Vikariatsersättning	» 5,000: —
Gratifikationer (6 extra tjänstemän och 1 extra vaktmästare å 50 kronor i månaden samt för statistiska och oförutsedda arbeten 800 kr.)	» 5,000: —
Renskrifningskostnader	» 7,000: —
Ersättning åt extra tjänstemän under tjänstgöring vid regements- eller likartad förvaltning	» 1,650: —
	Summa kr. 42,650: —

Till detta belopp kommer hvad som erfordras för vikariatsersättning, arfvoden åt extra assistenter, tillfälligt biträde och renskrifningskostnad i arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse. För detta ändamål har kommittén beräknat 2,360 kronor, under det att medicinalstyrelsen höjt detta belopp med det för en hygieniker förslagna arfvodet 2,000 kronor, till 4,360 kronor. Då emellertid, såsom hittills skett, ersättning för sådan konsulents biträde, då detta skulle erfordras, torde kunna beredas af till Kungl. Maj:ts förfogande stående medel, synes detta arfvode om 2,000 kronor kunna utgå. Men då från staten för sjukvårdsstyrelsen

uteslutits den föreslagne diariesförande adjutanten (bataljonsläkare), torde för diariesföring böra anslås ett belopp af 1,000 kronor, så att till vikariatsersättning, diariesföring, arfvoden åt extra assistenter, tillfälligt biträde och renskrifningskostnad skulle beräknas 3,360 kronor.

Utöfver detta belopp torde för anordnande af merkantilt konsulentskap i arméförvaltningen böra anslås minst 3,000 kronor. Anslaget till vikariatsersättning, arfvoden åt extra ordinarie tjänstemän m. m. skulle alltså, vid bibehållande af de nuvarande löneförmånerna och tjänstgöringsvillkoren inom arméförvaltningen, komma att uppgå till (42,650 + 3,360 + 3,000) 49,010 kronor, hvilket belopp vi för jämnande af statens slutsumma utfört med 49,100 kronor.

Skulle åter löneregleringen genomföras och den dagliga tjänstgöringstiden ökas, samt alltså, enligt hvad förut är nämndt, amanuensernas antal begränsas till 10, kan sistnämnda belopp minskas. Under sådana förhållanden torde likväl amanuensarfvodenas belopp böra höjas till 1,600 kronor eller medeltalet mellan det lägsta arfvodet, 1,200 kronor, och det högsta, 2,000 kronor, som af Kungl. Maj:t ifrågasättes för statskontorets amanuenser. Sammanlagda beloppet af amanuensarfvodena skulle i dylikt fall komma att utgöra 16,000 kronor, under det att kommittén upptagit för samma ändamål 24,000 kronor. Minskningen i nu ifrågavarande anslag skulle alltså utgöra 8,000 kronor. Detta anslag har på grund häraf i staten, bil. II, upptagits till 41,000 kronor.

Den verkliga kostnadsökning, som föranledes af arméförvaltningens omorganisation, framgår af följande tablå:

Kostnads-
ökning.

Föreslagna kostnader:

Å anslaget till arméförvaltningen:

Den föreslagna statens (bil. I) slutsumma..... kr. 250,000: —

Å anslaget till artilleristaben:

Arfvoden till 2 artilleristabsofficerare: 1 arfvode à 1,200: —

1 » » 1,000: — kr. 2,200: —

Å anslaget till aflöning och rekrytering m. m.:

1 departementsskrifvare: lön..... kr. 1,320: —

dag aflöning » 1,095: — 2,415: —

5 d:o 12,075: —

Transport kr. 266,690: —

Transport kr. 266,690:—

Å anslaget till inkvarteringskostnader:

Inkvarterings- och servisbidrag till öfverfältläkaren			1,200:—
d:o	d:o	» fältläkaren	1,000:—
d:o	d:o	» fältveterinären	1,000:—
d:o	d:o	» assistenten, bataljons- läkare	500:—
d:o	d:o	» 6 departementsskrifvare å 400 kr.	2,400:—

Å anslaget till ålderstillägg:

4 tjänstemän i 3:dje lönegraden å 600 2			1,200:—
11 » » 2:dra » » 1,000/2			5,500:—
18 » » 1:sta » » 1,000/2			9,000:—
6 departementsskrifvare å 1,000/2			3,000:—
6 vaktmästare å 100 2			300:—

Summa kr. 291,790:—

Hvarifrån böra afgå motsvarande,

nu utgående kostnader:

*Å anslaget till arméförvaltningen:*Den nuvarande statens slutsumma
 kr. 158,741:— |*Å anslaget till aflöning och rekrytering**m. m.:*lön till sekreteraren å fortifikationen
 » 3,000:— |*Å anslaget till inkvarteringskostnader:*

Inkvarterings- och servisbidrag till chefen för sjukvårdsbyrån	»	1,000:—
d:o till assistenten, bataljonsläkare	»	500:—
d:o för sekreteraren å fortifikationen	»	500:—

Å anslaget till ålderstillägg:

3 tjänstemän i 3:dje lönegraden å 600/2 ... kr.		900:—
8 » » 2:dra » » 1,000/2 »		4,000:—
9 » » 1:sta » » 1,000/2 »		4,500:—
sekreteraren å fortifikationen å 1,000 2	»	500:—
5 vaktmästare 100/2	»	250:—

Transport kr. 173,891:— 291,790:—

	Transport kr. 173,891: —	291,790: —
<i>Å anslaget till arméns vapen, ammunition och skjutöfningar samt artilleriets öfningar och materiel:</i>		
Arfvode till en extra assistent å artilleri- departementets militärbyrå	» 800: —	
Arfvode till en redogörare å artilleriets tyg- stater	» 500: —	
<i>Å extra anslaget till förstärkning af arbets- krafterna hos arméförvaltningen:</i>		
Anslagets belopp	» 20,000: —	
<i>Å fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar:</i>		
Arfvode för år 1907 till öfverfältläkarens adjutant	» 1,200: —	196,391: —
hvadan <i>kostnadsökningen</i> alltså utgör	kr. 95,399: —	

Kostnadsökningen på grund af löneregleringen utgör,
såsom förut är nämndt, å arméförvaltningens an-
slag

samt å anslaget till ålders-
tillägg: för beredande af
ytterligare ett dylikt å
500 kronor för 16 tjän-
stemän i 1:sta lönegraden
(16 × 500/2)

hvarifrån dock afgå dels två ålderstillägg,
hvardera å 500 kronor, till en hvar
af två tjänstemän i 1:sta lönegraden
bland ofvan i denna grad upptagna
18 tjänstemän (2 × 1,000/2) kr. 1,000: —
dels ock å extra anslaget
till dyrtidstillägg

hvadan alltså hela kostnadsökningen, om löneregleringen
genomföres, utgör

I härvid fogade bil. III hafva vi lämnat en jämförande öfversikt
af kostnadsökningen på grund af arméförvaltningens omorganisation
enligt arméförvaltningskommitténs och enligt vårt förslag.

De sakkunni-
gas hem-
ställan.

På grund af hvad vi i det föregående anført, få vi härmed tillstyrka, det herr statsrådet behagade föreslå Kungl. Maj:t

1. **Beträffande den centrala militärförvaltningen i allmänhet:**

att det i vissa yttranden öfver arméförvaltningskommitténs betänkande väckta förslaget om inrättande af ett s. k. krigsministerium icke måtte till någon åtgärd föranleda;

att arméförvaltningen bibehålles såsom benämning för arméns centrala förvaltningsmyndighet;

att såsom särskilda organ inom arméförvaltningen bibehållas de nuvarande departementen, af hvilka artilleri-, fortifikations- och intendentsdepartementen i så måtto omorganiseras, att med artilleridepartementet införlifvas generalfälttygmästarens expedition samt artilleristabens konstruktionsafdelning, med fortifikationsdepartementet fästnings- och kasernbyggnadsafdelningarna vid fortifikationsstabens hufvudstation samt med intendentsdepartementet intendenturkårens hufvudstation med undantag af chefens för intendenturkåren expedition, hvaremot från dessa departement fränskiljas bokföring, medelsredovisning och formell revision, hvilka sammanföras å civila departementet;

att saklig revision af medelsredogörelser och all granskning af persedelsredogörelser äga rum å vederbörande departement af erforderlig militär (civilmilitär) personal;

att i sammanhang med den sakliga revisionen alla till vederbörande departement hörande medel och anslag göras till föremål för statistisk sammanställning och bearbetning å departementet, hvarefter det statistiska materialet för hela fjärde hufvudtiteln sammanfattas å civila departementet;

att handläggningen af arméns sjukvårds- och veterinärärenden öfverflyttas från intendentsdepartementet till en ny afdelning inom arméförvaltningen, benämnd arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse;

att artilleri-, fortifikations- och intendentsdepartementen äfvensom sjukvårdsstyrelsen organiseras med erforderligt antal militära (civilmilitära) ämbets- och tjänstemän samt erhålla till biträde nödig civil personal, hvilken senare skall representera författningsskunsken och insikten i allmänna administrativa förhållanden samt inom departementen deltaga (genom ett föredragande krigsråd) i beslut rörande hufvudsakligen ekonomiska angelägenheter, biträda (genom en sekreterare och

kamrerare) i uppsättning af skrivelser äfvensom verkställa (genom en registrator och bokhållare) diarieföring samt de anteckningar om medels-uthbetalningar, som erfordras, för att departementet skall kunna äga nödig öfversikt öfver de till detsamma hörande anslag;

att å sjukvårdsstyrelsen skall vid behof tjänstgöra en sekreterare bland arméförvaltningens civila personal för att besörja enahanda göromål, som inom departementen bestridas af krigsråd och sekreterare;

att all till arméförvaltningen hörande civil personal sammanföres å en gemensam stat och efter behof placeras å de särskilda departementen och sjukvårdsstyrelsen, krigsråden af Kungl. Maj:t, efter förslag af arméförvaltningens departementschefer, samt tjänstemän af lägre grad och betjante af arméförvaltningens plenum;

att placeringen af civil personal å de särskilda departementen pröfvas minst en gång om året;

att vid handläggningen af frågor om afslutande af leveransafstal eller andra kontrakt rörande materialier och förnödenheter för armén bör anlitas biträde af merkantil konsulent;

att, därest i frågor af ekonomisk art vederbörande chef inom arméförvaltningen skulle besluta en statsutgift till belopp af 10,000 kronor eller däröfver eller en åtgärd, hvars verkställighet skulle medföra kostnader för statsverket till minst nämnda belopp, men föredraganden skulle mot beslutet reservera sig, detta icke skall gå i verkställighet, förrän det blifvit af Kungl. Maj:t gilladt;

att arméförvaltningens plenum bibehålles såsom gemensam enhet för hela ämbetsverket, med den förändring att plenum utgöres allenast af de fyra departementscheferna — i frågor rörande arméns sjukvårds- och veterinärväsende äfven öfverfältläkaren — jämte ett krigsråd såsom föredragande, utom i frågor rörande den civila personalen med lägre grad än krigsråds, uti hvilka frågor jämväl de civila byråcheferna äga säte och stämma i plenum;

att till afgörande i plenum öfverflyttas de framställningar om medelsbehof å fjärde hufvudtiteln, som skola till Kungl. Maj:t årligen afgifvas för att tjäna till ledning vid upprättandet af nästföljande års statsverksproposition;

att frågan om inrättandet af ett gemensamt chefskap för hela arméförvaltningen, hvilken fråga icke för närvarande föreligger i så genomarbetadt skick, att den synes lämpligen kunna nu pröfvas, må framdeles efter allsidig utredning upptagas till afgörande; samt

att, oberoende häraf, de organisativa förändringar, vilkas allmänna drag nu angifvits, måtte, på sätt i det följande närmare utvecklas, snarast möjligt genomföras.

II. Beträffande organisationen af arméförvaltningens artilleridepartement:

att å artilleridepartementets militärbyrå (fördelad i två expeditiionsafdelningar och en konstruktionsafdelning) placeras till tjänstgöring; fälttygmästaren med samma aflöningsförmåner som för närvarande, sex artilleristabsofficerare med arfvoden å artilleristabens stat (däraf två nya arfvoden, ett å 1,200 kronor och ett å 1,000 kronor) äfvensom sex departementsskrifvare, uppförda å staten för artilleriets tygstater med samma aflöningsförmåner som tygförvaltare;

att den sakliga revisionen af medelsredogörelser och granskningen af persedelredogörelser inom artilleridepartementet verkställas af nämnda departementsskrifvare under en artilleristabsofficer, samt

att å artilleridepartementets civilbyrå personal placeras till tjänstgöring i enlighet med hvad nedan under punkt VII sägs.

III. Beträffande organisationen af arméförvaltningens fortifikationsdepartement:

att å fortifikationsdepartementets militärbyrå placeras erforderlig personal vid fortifikationen för persedelrevision och saklig granskning af redogörelser rörande användandet af anslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantsskapsutgifter samt fortifikationens öfningar och materiel äfvensom extra anslag för de till landtförsvaret hörande fästningsbyggnader;

att å fortifikationsdepartementet handläggas ärenden angående underhållet af de under fortifikationsdepartementets vård ställda byggnader, med iakttagande;

1:o) att för hvarje kasernetablissemang eller andra landtförsvarets, till departementet hörande byggnader utses en »vice värd», med skyldighet att öfvervaka och ansvara för byggnadernas behöriga underhåll;

2:o) att för erforderliga underhållsarbeten anslås ett bestämdt, efter omständigheterna afpassadt årsbelopp för hvarje etablissemang;

3:o) att vid förekommande ny-, om- eller påbyggnadsarbeten eller mera omfattande reparationsarbeten entreprenadsystemet alltid skall tillämpas;

4:o) att närmaste öfverinseendet öfver landtförsvarets, inom fortifikationsområde belägna byggnader, hvilka äro ställda under fortifikationsdepartementets vård, skall utöfvas af vederbörande arméfördelningschef med biträde af en utaf Kungl. Maj:t utsedd fortifikationsofficer, samt

att å fortifikationsdepartementets civilbyrå personal placeras till tjänstgöring i enlighet med hvad nedan under punkt VII sägs.

IV. **Beträffande organisationen af arméförvaltningens intendentsdepartement:**

att å intendentsdepartementet inrättas en utrustnings- och en underhållsbyrå, hvardera under en intendenturtjänsteman såsom chef och föredragande samt med erforderlig intendenturpersonal;

att till intendentsdepartementet från intendenturkårens hufvudstation öfverflyttas det militärstatistiska arbetet, hvilket jämte saklig revision af medelsredogörelser och persedelgranskning verkställas af omförmälda personal; samt

att å intendentsdepartementets civilbyrå personal placeras till tjänstgöring i enlighet med hvad nedan under punkt VII sägs.

V. **Beträffande organisationen af arméförvaltningens civila departement:**

att å civila departementet bildas två byråer: en kanslibyrå och en kameralbyrå, omfattande den förra hufvudsakligen de göromål, som nu tillhöra krigsrådets å civila departementet föredragning, samt den senare det för hela arméförvaltningen gemensamma bokförings-, medelsredovisnings- och revisionsväsendet äfvensom ärenden rörande de värnpliktiges aflöning, reseanslaget, pensionering och underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, invalidhusfonden samt beväringmanskapets invalid- och pensionsfond;

att underlydande truppförbands och andra myndigheters månads-kredit hos riksbanken bestämmas af civila departementet;

att sedan redovisningar från truppförband m. fl. inkommit till civila departementet och därstädes bokförts, de till en början öfverlämnas till vederbörande departement för saklig granskning och därefter, inom bestämd tid, återställas till civila departementet för formell revision; samt

att sedan revisionsanmärkning blifvit framställd och af vederbörande förste revisor gillats och utställt till förklaring, anmärkningsmålet af förste revisorn föredrages för generalkrigskommissarien och ett krigs-

råd å civila departementet, samt efter kommunikation med det departement, som förvaltar det af anmärkningen berörda anslaget, afgöres af generalkrigskommissarien med rätt för krigsrådet att reservera sig och för revisorn att öfverklaga beslutet; skolandet efter beslutets fattande detsamma delgifvas vederbörande departement.

VI. **Beträffande organisationen af arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse:**

att arméns sjukvårdsstyrelse sammansättes på följande sätt:

- 1 öfverfältläkare och chef, med öfverstes lön;
- 1 fältläkare, föredragande i ärenden rörande personell sjukvård m. m., med öfverstelöjtnants lön;
- 1 fältveterinär, föredragande i veterinärärenden, med majors lön;
- 1 assistent, tillika adjutant hos öfverfältläkaren, med äldre bataljonsläkares lön;
- 1 assistent, intendent å intendenturkårens stat;
- 1 sergeant å truppförbands stat, samt vid behof
- 1 sekreterare, bland arméförvaltningens civila personal.

VII. **Beträffande arméförvaltningens civila personal:**

att såsom kompetensvillkor för antagning till tjänsteman hos arméförvaltningen uppställas aflagd juris kandidatexamen, examen till rikets rättegångsverk eller kansliexamen, godkänt betyg i bokföring, viss tids tjänstgöring i regements- eller däremot svarande förvaltning och viss tids godkänd profjtjänstgöring inom arméförvaltningen;

att placeringen af arméförvaltningens civila tjänstemän till en början äger rum efter följande placeringslista:

I. Artilleridepartementet:

- 1 krigsråd (gemensamt med fortifikationsdepartementet),
- 1 sekreterare och kamrerare,
- 1 registrator och bokhållare.

II. Fortifikationsdepartementet:

- 1 krigsråd (gemensamt med artilleridepartementet),
- 1 sekreterare och kamrerare,
- 1 registrator och bokhållare.

III. Intendentsdepartementet:

- 1 krigsråd,
- 1 sekreterare och kamrerare,
- 1 notarie,
- 1 bokhållare,
- 1 registrator.

IV. Civila departementet:

a) Kanslibyrån:

- 1 krigsråd,
- 1 sekreterare,
- 2 notarier.

b) Kameralbyrån:

- 1 krigsråd,
- 1 sekreterare,
- 2 kamrerare.

Bokslutskontoret:

- 1 bokslutskamrerare,
- 2 bokhållare.

Revisionskontoret:

- 2 förste revisorer,
 - 8 revisorer.
-

Kassakontoret:

1 krigskassör.

1 registrator och
1 ombudsman; samt

att, därest högre aflöningsförmåner än de nu utgående varda för arméförvaltningens tjänstemän bestämda, och i sammanhang därmed föreskrifter meddelade om obligatorisk tjänstgöringstid å ämbetsrummet af minst sex timmar dagligen, antalet tjänstemän i första lönegraden minskas från 18 till 16 och förestående placeringslista i så måtto ändras, att å revisionskontoret under civila departementet placeras tillvidare 2 förste revisorer och 6 revisorer».

De sakkunniges sålunda anmälda beslut hafva varit enhälliga, med undantag däraf att filosofie doktorn *D. Bergström* låtit anteckna, att han i fråga om handhafvandet af de underhålls- och nybyggnadsarbeten, som erfordras vid arméns i bruk varande kasern- och lägeretablissemang, äfvensom af andra, därmed jämförliga byggnadsärenden för armén, hänförde sig till det af kommittén för arméns byggnader den 7 sistlidne februari afgifna betänkande och förslag i detta afseende.

Departements-
chefens
yttrande.

Frågan om att på ett mer eller mindre genomgripande sätt omorganisera svenska arméns förvaltning är nu jämförelsevis gammal. Den har, kan man med fog säga, stått på dagordningen alltsedan antagandet af 1892 års förbättrade härordning. Den har dock ännu icke funnit sin lösning. Tidpunkten därför synes emellertid nu vara inne, och jag anhåller sålunda att få underställa densamma Kungl. Maj:ts pröfning. Men då så sker, synes frågan böra icke endast skärskådas med hänsyn till behovet af den centrala förvaltningsmyndighetens omorganisation, utan äfven sättas i samband med det ganska viktiga spörsmålet angående förvaltningsärendenas handläggning, åtminstone hvad hufvuddragen angår, vid de lokala militära förvaltningsmyndigheterna, särskildt vid truppförbanden, d. v. s. vid regementen och kårer samt arméfördelningar. Endast därigenom kan en fullständig öfverblick vinnas öfver frågan i dess helhet.

I. Allmänna organisationsgrunder.

Förvaltningens vid armén uppgift kan, i allmänhet sedt, sägas vara att förse vederbörande truppförband, formationer och anstalter med för freds- och krigsbehof erforderliga förnödenheter, byggnader och materiel, äfvensom att tillse och sörja för att den för kriget behöfliga utrustningen af vapen, ammunition, munderings- och öfriga persedlar, fordon m. m. befinner sig i krigsdugligt skick. Statens intresse kräfver därvid å ena sidan, att truppernas behof och välbefinnande tillgodoses på ett tillfredsställande sätt, men å andra sidan, att detta sker, utan att onödiga utgifter åsamkas statsverket. Fördenskull bör förvaltningen i möjligaste mån utmärkas af förutseende, planmässighet och sparsamhet. Men för att så må varda förhållandet är oundgängligen nödvändigt, att vissa härför erforderliga förutsättningar varda uppfyllda.

Förvaltningsärendena vid armén äro af flerahanda slag och kunna hänföras till olika grupper. Vissa af dessa äro med hvarandra ganska likartade, andra åter äro af väsentligen skiljaktig beskaffenhet. Allt efter sin natur kräfva de olika handläggning. Vid behandlingen af de olika förvaltningsärendena bör fördenskull i hvarje särskildt fall sakkunskapen komma till sin rätt, samt i fråga om deras afgörande befogenheten och ansvaret vara ändamålsenligt fördelade. För att höja de särskilda förvaltningsmyndigheternas intresse för förvaltningsgöromålen böra dessa decentraliseras, så långt detta ändamålsenligen låter sig göra med hänsyn till deras olika natur. Själfhushållningsprincipen bör sålunda i möjligaste mån förverkligas i alla de fall, där sådant med fördel kan ske, men däraf följer och måste följa, att kontrollen öfver de olika förvaltningsmyndigheterna och deras förvaltningsåtgärder göres fullt effektiv.

För detta senare ändamål kräfves, såsom de sakkunniga särskildt framhålla, en revision, som så i formellt som i sakligt afseende fyller sin uppgift, och till hvad de yttra (sid. 33—36) i fråga om revisionens betydelse och ordnande synes intet vara att tillägga. En effektiv revision är i själfva verket »förvaltningens öga». Af särskildt vikt synes vara, att, för vinnande af öfverskådlighet öfver hushållningen inom de olika förvaltningsgrenarna, därtill hörande medel och anslag göras till föremål för statistisk sammanställning och bearbetning; och med rätta erinra de sakkunniga om, att detta statistiska arbete väsentligen underlättas genom ett enkelt, praktiskt och öfversiktligt räkenskaps- och bokföringsväsende.

Det är redan antydt, att de ärenden, som röra förvaltningen vid armén, äro af olika natur och beskaffenhet. I allmänhet sedt kunna de hänföras till eller uppdelas i följande hufvudgrupper, nämligen ärenden:

- angående arméns vapen och ammunition;
- » » kasernbyggnader och öfningsplatser;
- » » fästningsbyggnader;
- » » underhåll (förplägnad, furagering m. m.);
- » » munderingsutrustning (beklädnad m. m.);
- » » sjukvårdsväsende (personel sjukvård);
- » » veterinärväsende;
- » » aflöning; samt
- » » kassa-, räkenskaps- och redovisningsväsende.

Redan denna förteckning å förvaltningsärendenas vid armén hufvudgrupper eller arméns särskilda förvaltningsgrenar torde gifva vid handen, att ärendena icke kunna handläggas efter enahanda, för samtliga förvaltningsgrenar gällande grunder, utan att vid deras behandling böra de särskilda förvaltningsgrenarnas kraf behörigen beaktas. Af synnerlig vikt är, att det för de olika förvaltningsärendenas behandling finnas klara tjänstevägar, men af icke mindre vikt är att i förevarande afseende på ett ändamålsenligt sätt afväga befogenheten och ansvaret mellan truppbefälhafvaren och förvaltningstjänstemannen. Hvad detta innebär torde i detta sammanhang lämpligen kunna belysas genom några exempel.

Om man särskildt tager förvaltningsförhållandena vid ett regemente i sikte, ligger det i sakens natur, att ansvaret för alla utbetalningar, som ske på grund af aflöningsstater, andra aflöningsbestämmelser eller i allmänhet på grund af gällande författningar eller eljest behörigen utfärdade föreskrifter, bör åligga regementsintendenten. Han bör nämligen uti dessa ärenden vara den mest författnings- och sakkunnige, hvarför kassa-, räkenskaps- och redovisningsväsendet bör vara intendents *särskilda* tjänstegren. Vid dennas handhavande bör han icke lida annan inskränkning än som betingas af den kontroll öfver kassan, som är erforderlig. Förvaltandet af de till förfogande ställda anslagsmedel eller den egentliga kassavården måste gifvetvis omgärdas af fullt betryggande garantier.

Beträffande åter, för att välja ett annat exempel, vården af de till truppen upplåtna byggnader bör någon ansvarsskyldighet icke lämp-

ligen påläggas regementsintendenten. Han har i detta afseende icke någon befogenhet att göra sin vilja gällande eller att tillhålla de olika truppafdelningarna att omsorgsfullt handskas med kronans egendom, hvarför ansvaret i dessa och dylika angelägenheter bör tillkomma regementschefen och honom underlydande befälhafvare, en hvar för de till honom upplåtna byggnader och lokaler.

Om vidare arméförvaltningens eller kammarrättens revision gör anmärkning beträffande det sätt, hvarpå ur kostnadssynpunkt en transport af trupper ordnats och utförts, utställes för närvarande anmärkningen till förklaring af regementsintendenten, och, om anmärkningen befinnes rätteligen grundad, blifver regementsintendenten i första hand ansvarspliktig. Detta kan uppenbarligen icke vara ett riktigt förfarings-sätt. Anordnandet af en sådan transport är i allo en rent militär åtgärd, hvilken anbefalles af regementschefen, hvarför det är denne, som bör bära ansvaret.

Om, för att välja ännu ett exempel, de anslagsbelopp, hvarmed kostnaderna för regementets öfningar (fälttjänstövningar) bestridas, öfverskridas, eller, om dessa öfningar uppenbarligen medföra oskäligt dryga utgifter, är det naturligen regementschefen, som bär ansvaret. Det är nämligen han, som har planlagt, anbefallt, ledt och utfört öfningarna.

Man kan sålunda icke beträffande förvaltningen vid ett regemente utfärda generella, för samtliga fall eller för behandlingen af samtliga förekommande förvaltningsärenden gällande ansvarsbestämmelser, utan dessa böra affattas med hänsyn till de särskilda förvaltningsgrenarnas natur. Den mest omfattande af dessa afser *kassa-, räkenskaps- och redovisningsväsendet*. Då denna förvaltningsgren först syntes böra ordnas samt dit hörande föreskrifter sammanställas och erhålla reglementarisk form, utarbetades under förlidet år inom landtförsvarsdepartementet, efter föregången utredning, ett förslag till reglemente för arméns kassaväsende i fred, hvilket reglemente fastställdes genom nådigt beslut den 19 oktober 1906 att tillämpas från och med år 1908. Detta reglemente afser att, under fullt betryggande former för kassavården i egentlig mening, göra kassa-, räkenskaps- och redovisningsväsendet till en särskild tjänstegren, hvars handhafvande, under den centrala förvaltningsmyndigheten, skulle hufvudsakligast tillkomma vederbörande intendenturtjänstemän. I sammanhang med fastställandet af ifrågavarande reglemente erhöll arméförvaltningen nådig befallning — för att räkenskapsväsendet skulle göras i möjligaste mån öfverskådligt och förenkladt samt en statistisk bearbetning af räkenskaperna utan svårighet kunna åvägbringas — att så ordna räkenskapsväsendet inom

arméförvaltningen, att i dess hufvudbok upplades konton för hvarje under riksstatens fjärde hufvudtitel uppfördt anslag, för hvarje under arméförvaltningen stående fond, för hvarje truppförband, formation eller anstalt samt för hvarje räkenskaphafvare, för hvilken särskildt konto erfordrades, samt att respektive konton hänvisade till och redovisade hvarandra. Arbetet på det nya räkenskapsväsendet har redan tagit sin början, på det att föreskrifter därom jämte tillhörande formulär må i god tid före nästa årsskifte varda utfärdade.

I fråga härom framhålla de sakkunniga, att man — genom att på enahanda sätt utfärda enhetliga och grundläggande föreskrifter för handläggningen af öfriga grupper af förvaltningsärenden, föreskrifter, som på ett ändamålsenligt sätt utskiftade befogenhet, ansvar och kontroll — torde ernå ett fastare och mera säkert verkande förvaltningssystem, så att klagomålen öfver nu förekommande ojämnheter rörande förvaltningsföreskrifterna och deras tillämpning komme att undanröjas.

Redan är betydelsen af en effektiv revision framhållen. I detta sammanhang torde dock *persedelrevisionen* vid truppförband, förråd, fabriker m. m. böra beröras med några ord. Härom gifna föreskrifter synas nämligen böra fullständigas i syfte att fullt tillfredsställande och effektiva besiktningar beträffande persedlar och materiel af olika slag med vissa mellantider varda verkställda. I ämbetsskrivelse från landtförsvarsdepartementet den 25 juli 1906 anmodades arméförvaltningen å artilleri-, fortifikations- och intendentsdepartementen att inkomma med förslag till de föreskrifter och åtgärder, som i nu omförmälda afseenden kunde finnas erforderliga för att inspektioner eller besiktningar af förråd, fabriker och anstalter, tillhörande armén, skulle tjäna det med desamma afsedda ändamål och så verkställas, att därvid inventering gjordes af de till förråden, fabrikerna och anstalterna hörande persedlar, inventarier, materiel m. m. och dymedelst erforderlig kontroll vunnes öfver desamma. Visserligen finnas i detta afseende åtskilliga föreskrifter utfärdade, men de synas icke i allo vara fullt tillfredsställande. De förråd, som finnas, äro af särskilda slag, såsom artilleriförråd, fortifikationsförråd och intendenturförråd, till hvilka senare sjukvårdsförråden ännu äro att hänföra. Inom hvarje sådan förrådsgrupp finnas i allmänhet dels centrala förråd, som lyda under vederbörande departement i arméförvaltningen, dels förråd vid truppförbanden (regements- och kårförråd). Vid sådant förhållande ligger det i sakens natur, att för besiktningen af dessa förråd af olika slag kunna icke enahanda, lika lydande bestämmelser utfärdas, utan dessa torde böra afpassas efter hvad en effektiv

förrådsbesiktning synes kräfva i hvarje särskildt fall, d. v. s. för hvarje särskild förrådsgrupp. I första hand torde erforderliga bestämmelser böra komma till stånd för besiktningen af truppförbandsförråden. I fråga härom synes det vara ändamålsenligt, att en fullständig förrådsinventering, verkställd af en opartisk kommission, äger rum hvart tredje år, samt att dessutom vederbörande befälhafvare tid efter annan verkställer förrådsinspektion eller förrådsbesiktning i syfte att utröna beskaffenheten af persedelarna inom viss persedelgrupp o. s. v.

Hvad som nu blifvit antydt torde i sin mån ådagalägga behovet af förbättrade förvaltningsföreskrifter för svenska armén, ett behov, åt hvilket äfven de sakkunniga gifvit uttryck. I sammanhang härmed framhålla de, att arméns sammansättning af värfvade och indelta truppförband samt af blandade sådana gifvetvis varit ägnad att skapa svårigheter i förvaltningsafseende. Men i samma mån som truppförbanden blefve mera likformigt sammansatta och i mån af deras förläggning till garnisonsorter ville det synas, som om förvaltningsgöromålen skulle komma att erhålla en hittills saknad önskvärd stadga, på samma gång som de otvifvelaktigt komme att förenklas samt handläggandet af förvaltningsgöromålen underlättas.

Hvad de sakkunniga yttrat i fråga om det framställda förslaget att inrätta ett krigsministerium (sid. 27) synes kraftigt afråda från att på den vägen söka ordna arméns centrala förvaltningsmyndighet. Därigenom skulle endast uppskof med frågan föranledas, synnerligast som de grundlagsenliga förutsättningarna för upprättandet af ett sådant ministerium saknas.

Det är emellertid utan all fråga en angelägenhet af synnerlig vikt, att chefen för landtförsvarsdepartementet äger nödig öfversikt öfver förvaltningen och medelshushållningen vid armén, samt att han på grund häraf kan ingripa, när så erfordras, och taga initiativ till ändamålsenliga förvaltningsåtgärder. En af förutsättningarna för vinnandet af sådan öfversikt är, såsom redan framhållits, ett enkelt och öfverskådligt räkenskaps- eller bokföringsväsende, så anordnad, att utgifterna under fjärde hufvudtiteln med lätthet kunna göras till föremål för statistisk behandling.

I sammanhang härmed torde böra erinras därom, att i det förslag till förbättrad härordning, som afgafs af chefen för generalstaben den 23 augusti 1892, och som i hufvudsak godkändes af samma års urtima

Riksdag, ingick äfven planen att i samband med intendenturkårens omorganisation upprätta en »intendenturkårens hufvudstation» med uppgift att statistiskt sammanställa och behandla icke blott intendenturärendena, utan äfven arméns öfriga förvaltningsärenden. En militär förvaltningsstatistik skulle på så sätt komma till stånd, hvarigenom erforderlig öfverskådligheit öfver den militära fredsförvaltningen skulle vinnas med därpå följande planmässighet i förvaltningsangelägenheternas handhafvande.

Enligt den instruktion för intendenturkåren, som utfärdades efter antagandet af 1892 års förbättrade härordning, kom dock ifrågavarande statistiska arbete att afse hufvudsakligast arméns intendenturförvaltning, och härutinnan skedde icke någon ändring uti den förnyade nådiga instruktion, hvars utfärdande blef en följd af 1901 års beslut i härordningsfrågan. Enligt nådigt beslut den 7 april 1906 hafva emellertid bestämmelserna angående det statistiska arbete, som skall utföras inom intendenturkårens hufvudstation, blifvit utvidgade, så att detsamma äfven kan utsträckas till räkenskaperna m. m. vid arméförvaltningens artilleri-, fortifikations- och civila departement. Enligt detta beslut har nämligen § 29 mom. 1 uti instruktionen för intendenturkåren erhållit följande lydelse:

»*Intendenturkårens hufvudstation*, till hvilken kårens chefsexpedition hör, åligger:

a) att sammanställa och statistiskt bearbeta till arméförvaltningens intendentsdepartement från truppförbanden inkommande räkenskaper, redogörelser och uppgifter, för att i fråga om denna del af den militära förvaltningen öfverskådligheit och planmässighet må vinnas samt saklig revision kunna utföras;

b) att, efter anmodan af chefen för landtförsvarsdepartementet eller på framställning af cheferna för arméförvaltningens artilleri-, fortifikations- och civila departement, på liknande sätt och för samma ändamål statistiskt behandla användningen af de utaf dessa departement förvaltade anslag, eller för sådant ändamål, i mån af tillgång, ställa personal till nämnda departementschefers förfogande;

c) att hos generalintendenten göra framställning om de åtgärder, som anses erforderliga för att främja omtänksamhet, förutseende och sparsamhet beträffande användningen utaf de till arméförvaltningens intendentsdepartement hörande anslag;

d) att öfvervaka det för intendenturens ordnande i krigstid erforderliga arbetet och uppgöra för arméns intendenturväsande behöfliga planer;

e) att afgifva förslag till erforderliga reglementen, instruktioner och läroböcker för intendenturpersonalens utbildning och tjänstgöring; samt

f) att följa intendenturväsendets utveckling inom eget och främmande land samt föreslå de åtgärder, som med hänsyn till intendenturväsendets utveckling vid armén synas vara af behovet påkallade.»

Af nu anförda bestämmelser torde framgå, att samtliga förvaltningsärenden, som förekomma inom den nuvarande arméförvaltningen, kunna göras till föremål för statistisk sammanställning och bearbetning. En väl ordnad förvaltningsstatistik är onekligen ett kraftigt, för att icke säga oundgängligt, medel för vinnande af öfverskådlighet öfver hela den militära fredsförvaltningen samt planmässighet i densammas ledning och handhafvande. I betraktande häraf synes ifrågavarande statistik böra ordnas på det sätt, de sakkunniga föreslagit. Skall nämligen chefen för landtförsvarsdepartementet kunna erhålla öfversikt öfver användningen af de under riksstatens fjärde hufvudtitel uppförda statsanslag, som icke äro att hänföra till aflöningsanslag, utan kunna betecknas såsom underhålls- och därmed jämförliga anslag, måste han anlita statistiken och den statistiska bearbetningen. Endast därigenom varder det honom möjligt att, för främjandet af sparsamhet i förvaltningen, taga initiativ till ändamålsenliga förvaltningsåtgärder.

Om det måste anses af synnerlig vikt, att chefen för landtförsvarsdepartementet såsom landtförsvarets målsman vid Konungens rådsbord beredes möjlighet att erhålla nödig öfverblick öfver de särskilda förvaltningsgrenarna vid armén, är det af icke mindre vikt, att de organ, som närmast under Kungl. Maj:t skola företräda dessa, äro ändamålsenligt sammansatta och på sådant sätt ordnade, att likartade förvaltningsärenden äro sammanförda till viss myndighet, att inom hvarje myndighet nödig sakkunskap är till finnandes för ärendenas handläggning, samt att ingen onödig omgång eller onödig skriftväxling därvid ifrågakommer.

Af särskild betydelse synes den af sakkunniga förordade anordningen vara (sid. 39), att till afgörande i plenum öfverflyttas de framställningar om medelsbehof å fjärde hufvudtiteln, som skola till Kungl. Maj:t årligen afgifvas för att tjäna till ledning vid upprättandet af nästföljande års statsverksproposition. Denna anordning innebär ett beaktansvärdt uppslag till ett fruktbringande samarbete i dessa viktiga angelägenheter.

Vid organisationen af de myndigheter, som under Kungl. Maj:t böra finnas för de särskilda förvaltningsgrenarna, synes man i fråga om

deras benämning kunna välja två olika vägar. Antingen kan man bibehålla den kollektiva benämningen »arméförvaltningen», i hvilken ifrågasvarande myndigheter ingå såsom särskilda afdelningar eller departement, eller ock låta de erforderliga myndigheterna bilda särskilda styrelser, såsom arméartilleristyrelsen, arméintendenturstyrelsen o. s. v., hvilka tillsammans skulle utgöra arméns centrala förvaltningsmyndighet. I förra fallet kräfvades, när det gäller att medelst nådiga föreskrifter gifva organisationen form och verkställighet, att instruktionen för arméförvaltningen innehåller dels en för verket i dess helhet och för samarbetet mellan två eller flera departement gemensam del, dels särskilda föreskrifter för hvarje departement. I senare fallet krävas dels *en* gemensam instruktion för de olika delarna af arméns centrala förvaltningsmyndighet, hvilken reglerar deras inbördes samverkan, dels *särskilda* instruktioner för hvarje styrelse. Af flera skäl synes den förra af dessa vägar vara att förorda. Genom bibehållandet af namnet »arméförvaltningen» gifves ett uttryck för den enhet, som i vissa afseenden bör råda mellan dess särskilda afdelningar. Då dessutom namnförändringar icke utan verkliga skäl böra vidtagas, torde, i öfverensstämmelse med de sakkunnigas förslag, namnet arméförvaltningen och benämningarna på de nuvarande departementen böra bibehållas. Ej heller synes något vara att erinra mot benämningen »sjukvårdsstyrelse» för den nya centrala myndighet, som skulle öfvertaga handläggningen af arméns sjukvårds- och veterinärväsende.

Efter att hafva förutskickat dessa erinringar anhåller jag nu att få öfvergå till organisationen af de särskilda departementen m. m., i sammanhang hvarmed några antydningar angående hufvuddragen af dit hörande förvaltningsärendens handläggning vid truppförbanden (arméfördelningar och regementen) torde böra meddelas. Tillika får jag framhålla, att de af de sakkunniga gjorda framställningar, som af mig icke särskildt beröras, hafva min fulla tillslutning.

II. Arméförvaltningens civila departement samt handläggningen af aflönings-, kassa-, räkenskaps- och redovisningsärenden.

I fråga om organisationen af arméförvaltningens civila departement och omfattningen af dess ämbetsbefattning synes den af de sakkunniga uttalade meningen, att från de öfriga departementen ärenden angående bokföring, medelsrekvisitioner och formell revision böra frånskiljas för att sammanföras till det civila departementet, hafva synnerligen goda skäl för sig.

För en sådan anordning hafva, såsom de sakkunniga framhålla, Riksdagens år 1894 och 1895 församlade revisorer äfvensom de ledamöter af Riksdagens båda kamrar, som genom nådigt bref den 10 maj 1895 erhöilo i uppdrag att granska och afgifva yttrande öfver ett inom landtförsvarsdepartementet utarbetadt förslag till förändrad uppställning af riksstatens fjärde hufvudtitel, uttalat sig. Det torde få anses ändamålsenligt, att arméns bokföring, i samband med dess ordnande på ett enkelt och öfverskådligt sätt, samlas och fullgöres på ett ställe inom den centrala förvaltningsmyndigheten, äfvensom att den formella revisionen af medelsredogörelserna koncentreras på liknande sätt. Denna revision måste därigenom vinna i styrka och blifva vida effektivare, än om den vore delad på flera departement.

Det civila departementet skulle, liksom hittills, handlägga aflönings-, pensionerings- och därmed jämförliga ärenden (personella ersättningsärenden). Det torde vara lämpligt, att dessa ärenden, som beröra hvarje enskild till militärstaten hörande persons rättigheter och intressen i ekonomiskt afseende, inom den centrala förvaltningsmyndigheten handhafvas af en civil afdelning med civil chef. Genom att öfvertaga hela bokföringen och den formella revisionen kommer emellertid det civila departementet att erhålla en högst väsentligt ökad arbetsbörd, hvadan departementets sammansättning i förhållande härtill bör utvidgas och dess tjänstemannapersonal ökas, för att det må kunna motsvara sin nya uppgift. I anslutning till hvad de sakkunniga i fråga härom föreslagit synes civila departementet, under generalkrigskommissarien såsom chef, böra organiseras med:

en *kanslibyrå* för att handlägga hufvudsakligen de ärenden, som nu tillhöra krigsrådets å civila departementet föredragning, med en ordinarie personal, bestående af 1 krigsråd, 1 sekreterare och 2 notarier; och

en *kameralbyrå* för det för hela arméförvaltningen gemensamma bokförings-, medelsredovisnings- och revisionsväsendet äfvensom för ärenden rörande de värnpliktiges aflöning, anslaget till rese- och traktementpenningar, manskapspensioneringen m. m., med en ordinarie personal, bestående af 1 krigsråd, 2 kamrerare (däraf en föredragande i pensionsärenden) och 1 sekreterare.

För ombesörjande af revisionen skulle inrättas ett *revisionskontor*, bestående af 2 förste revisorer och 8 revisorer.

Liksom hittills skulle finnas ett *bokslutskontor*, med 1 bokslutskamrerare och 2 bokhållare, samt ett *kassakontor* med 1 krigskassör. För departementet i dess helhet skulle finnas 1 *registrator*.

För de lokala förvaltningarna vid truppförbanden, d. v. s. vid

arméfördelningarna och regementena, kan det ej vara annat än en fördel att uti aflönings-, kassa-, räkenskaps- och revisionsfrågor hafva att skriftväxla med och erhålla föreskrifter från endast *en* myndighet, ett departement i arméförvaltningen.

Under detta departement, det civila, skall i öfverensstämmelse med föreskrifterna uti det reglemente för arméns kassaväsende i fred, som erhöll nådig fastställelse den 19 oktober 1906 för att träda i kraft den 1 januari 1908, *fördelningsintendenten* utöfva närmaste öfverinseendet och kontrollen öfver kassavården vid de till arméfördelningen hörande truppförband. Han skall sålunda granska från kassaförvaltningarna vid dessa truppförband inkommande räkenskaper och redogörelser med hänsyn till deras uppställning och affattning i enlighet med gifna bestämmelser samt till de särskilda utgifternas afförande under vederbörliga anslag m. m. Vid räkenskapernas insändande till arméförvaltningen skall han anmäla upptäckta felaktigheter, i den mån dessa icke kunnat rättas genom skriftväxling med vederbörande regementsintendenter, äfvensom afgifva det yttrande i öfrigt, hvartill han finner skäl föreligga. För åstadkommande af likformighet och reda i räkenskapernas och redogörelsernas uppställning skall han göra regementsintendenterna erforderliga erinringar och meddela nödiga anvisningar. En gång om året å förut icke tillkännagifven tid skall fördelningsintendent verkställa inventering af hvarje till arméfördelningens truppförband hörande kassa, skolande minst *en* af dessa kassor under årets lopp ytterligare en gång å icke bekantgjord tid af honom inventeras.

Vid regemente skall, enligt föreskrifterna i det nya kassareglementet, kassaväsendet ombesörjas af en kassaförvaltning, som under uppsikt af regementschefen utgöres af regementsintendenten och en vid dennes sida ställd kassakontrollant. *Regementsintendenten* för rättar kassagöromålen med redovisningsskyldighet och uppbördsmanansvar i första hand för alla af kassaförvaltningen mottagna eller till densamma inflytande penningmedel. Under tiden mellan de särskilda kassadagarna skola de medel, som stå under kassaförvaltnings vård, vara insatta å räkning i vederbörlig bankinrättning. De medel, som tillfälligtvis måste förvaras å kassalokalen, skola inläggas i kassaskåp eller annat lämpligt förvaringsrum under två lås, till hvilka regementsintendenten förvarar den ena nyckeln och kassakontrollanten den andra. Regementsintendent verkställer vid regementet eller för dess räkning förekommande utbetalningar, ombesörjer den för kassaförvaltningen erforderliga skriftväxlingen, uppsätter och förer föreskrifna räkenskaper samt aflägger månatlig redovisning för förvaltningen af kassan. *Kassa-*

kontrollant — hvartill bör förordnas helst en regementsofficer — åligger att å kassadagarna vara närvarande från kassans öppnande till dess stängande och därvid i föreskrifna kassakontrollböcker anteckna in- och utgående medelsbelopp. Vid slutet af hvarje kassadag skall han verkställa inventering af kassan och till densamma hörande verifikationer äfvensom tillse, att öfverblifna penningmedel ofördröjligen insättas i vederbörlig bankinrättning eller förvaras på föreskrifvet sätt, samt påteckna eller afstämpla alla verifikationer för såväl inkomster som utgifter. *Regementschef* utöfvar den allmänna uppsikten öfver förvaltningen af kassaärendena vid regementet och utfärdar de föreskrifter därför, som med hänsyn till lokala förhållanden befinnas erforderliga, samt ordnar tjänsteförbindelsen mellan kassaförvaltningen och honom underlydande truppförband. Minst en gång i månaden äfvensom vid ombyte af kassakontrollant eller då regementsintendent utgår ur eller återinträder i tjänst skall regementschef verkställa inventering af kassan. Han äger dessutom, när han så för godt finner, inventera densamma samt att taga del af samtliga till kassaväsendet hörande böcker och handlingar.

Genom det ofvannämnda kassareglementet, hvars hufvudsakliga bestämmelser nu blifvit återgifna, samt genom den organisation och ämbetsbefattning, som arméförvaltningens civila departementet här ofvan föreslagits skola erhålla, åvägbringas en klart utstakad *tjänstväg* för den grupp af förvaltningsärenden, som i det föregående benämnts ärenden angående arméns afföring samt angående dess kassa-, räkenskaps- och redovisningsväsende. Ansvaret och befogenheten äro tydligt angifna och för kassakontrollen betryggande föreskrifter meddelade.

III. Arméförvaltningens intendentsdepartement samt handläggningen af ärenden angående arméns underhåll (förplägnad, furagering m. m.) samt munderingsutrustning (beklädnad).

Beträffande organisationen af arméförvaltningens intendentsdepartement har *arméförvaltningskommittén* föreslagit, att de departementets sjukvårdsbyrå tillkommande ärenden skulle utbrytas från arméförvaltningen och tilldelas en särskild styrelse, men i öfrigt lämnat sammanställningen af detsamma i det stora hela oförändrad.

Generalintendenten har i sitt den 14 augusti 1906 afgifna yttrande öfver arméförvaltningskommitténs förslag uttalat den meningen, att intendentsdepartementet borde utgöras af:

en utrustningsbyrå	} att träda i stället för den nuvarande	
en underhållsbyrå		} militärbyrån.
en byggnadsbyrå och		
en civilbyrå.		

I sammanhang härmed föreslår *generalintendenten*, att de uppgifter, som nu tillkomma *intendenturkårens* hufvudstation, skola inskränkas till att vara en *generalintendentens* expedition för kåren samt till att handlägga ärenden rörande kårens personella förhållanden, organisation, personalens utbildning med mera dylikt, samt att sålunda det förvaltningsstatistiska arbete, som nu åligger hufvudstationen, äfvensom mobiliseringsgöromålen skulle skiljas från densamma.

Hvad särskildt byggnadsbyrån angår, har *generalintendenten* uttalat den meningen, att det skulle vara fördelaktigt, att ärendena angående underhållet af truppförbandens byggnader komme att, under särskild fackmannaledning, öfverflyttas till arméförvaltningens intendentsdepartement. Detta departement tillgodosåge nämligen arméns behof af värme, ljus och vatten, hvilka behof stode i det intimaste samband med det sätt, på hvilket arméns tillgodoseende med byggnader funne sin lösning, liksom ock med de olika öfverenskommelser, hvilka träffades om arméns förläggning. Till denna af *generalintendenten* uttalade mening ansluter sig äfven *kasernbyggnadskommittén*, under den förutsättning att föredragningen af ärenden rörande de i bruk varande kasern- och lägeretablissemangens underhåll äfvensom vid dem nödiga nybyggnads- samt om- och tillbyggnadsarbeten anförtros åt en på detta område sakkunnig person med förmåga att såväl ekonomiskt som tekniskt bedöma desamma.

De särskilda *sakkunniga* förorda, att handläggningen af arméns sjukvårds- och veterinärärenden öfverflyttas till en ny myndighet inom arméförvaltningen, sjukvårdsstyrelsen, att *intendenturkårens* hufvudstation, med undantag för chefens för *intendenturkåren* expedition, införlifvas med intendentsdepartementet, samt att å detta departement inrättas, i stället för den nuvarande militärbyrån, en utrustnings- och en underhållsbyrå, hvarjämte fortfarande en civilbyrå skulle finnas därstädes.

Om ändamålsenligheten af att ur arméförvaltningens intendentsdepartement utbryta dess *sjukvårdsbyrå* finnes icke någon meningsskilj-

aktighet bland de myndigheter m. fl., som framställt förslag eller yttrat sig rörande den sålunda ifrågasatta anordningen.

Hvad angår *underhållet af truppförbandens byggnader*, gifves det oneligen skäl, som tala för den meningen, att arméförvaltningens intendentsdepartement skulle, i den mån nämnda underhåll komme att tillhöra central ämbetsmyndighet, öfvertaga vården af kasern- och lägeretablissemangen, och före antagandet af 1892 års härordning hörde etablissemangen å mötesplatserna, med undantag af vissa byggnader, såsom gevärsförråd och ammunitionsbodas, under intendentsdepartementet. Men å andra sidan torde det icke böra förbises, att chefen för detta departement, generalintendenten, icke i regel kan äga nödig fackkunskap i byggnadsfrågor, hvartill kommer, att hans ämbetsbefattning är i allt fall så omfattande, att han icke synes böra betungas med handläggningen af nyssnämnda frågor. En sådan åtgärd skulle ej heller öfverensstämma med den i det föregående uttalade grundsatsen, att likartade förvaltningsärenden böra vara sammanförda till samma myndighet. Byggnadsärenden kunna knappast sägas tillhöra intendenturtjänstegrener. I samband med frågan om organisationen af arméförvaltningens fortifikationsdepartement komma nu berörda spörsmål att ytterligare tagas under öfvervägande.

Det vill sålunda synas, som om arméförvaltningens intendentsdepartement, i öfverensstämmelse med hvad de sakkunniga föreslagit, borde, efter att med detsamma införlifvats intendenturkårens hufvudstation (undantagandes chefens för intendenturkåren expedition), under generalintendenten såsom chef, organiseras med:

en *utrustningsbyrå* för handläggning af ärenden rörande arméns munderingsutrustning m. m., med personal ur intendenturkåren;

en *underhållsbyrå* för handläggning af ärenden rörande truppernas underhåll m. m., med personal likaledes ur intendenturkåren; och

en *civilbyrå* för handläggning af intendenturärenden, som kräfva civil författningskunskap, med en ordinarie personal bestående af 1 krigsråd, 1 sekreterare och kamrerare, 1 notarie, 1 bokhållare och 1 registrator.

Genom en sådan organisation komme intendentsdepartementets ämbetsbefattning, från hvilken sjukvårds- och veterinärärendena skulle afskiljas, att omfatta hufvudsakligast de s. k. intendenturärendena, af hvilka de viktigaste afse truppernas beklädnad och förplägnad samt vederbörande kasernetablissemangs förseende med inventarier, ljus, ved och vatten med mera dylikt. Genom den förutvarande militärbyråns uppdelning uti en utrustnings- och en underhållsbyrå inträder en lämplig arbetsfördelning, på samma gång som inom departementet

kan af sakkunnig personal verkställas saklig revision beträffande medelsredogörelserna och persedelgranskningen äfvensom erforderligt militärstatistiskt arbete.

Huru motsvarande ärenden skulle handhafvas vid arméfördelningar och regementen, torde i detta sammanhang böra i korthet antydas. Vid *arméfördelning* synes *arméfördelningschefen* böra utöfva närmaste öfverinseendet öfver intendenturförvaltningen vid underlydande truppförband, och hithörande ärenden af honom afgöras i mån af befogenhet på föredragning af *fördelningsintendenten*. På liknande sätt bör vid *regemente* *regementschefen* utöfva ledningen af och uppsikten öfver intendenturförvaltningen och afgöra dithörande ärenden på föredragning af *regementsintendenten*. Om arméfördelningschef eller regementschef beslutar i strid mot föredragandens uppfattning, bör denne, för att kunna skydda sig mot ansvar, äga rätt och, därest han anser beslutet författningsstridigt, jämväl skyldighet att däremot anföra sin afvikande mening.

Regementsintendenternas befattning är synnerligen kräfvande. Såsom framgår af hvad jag redan anfört, skulle regementsintendenten dels, under betryggande kontroll, ombesörja kassaförvaltningen och räkenskapsväsendet vid regementet, dels vara föredragande uti intendenturärendena. Men å andra sidan skulle han, enligt hvad jag i det följande kommer att ifrågasätta, fritagas från befattningen med förvaltningsärendena angående vapen och ammunition samt med sjukvårds- och veterinärärendena. På dessa områden kan han icke sägas företräda sakkunskapen. Då regementsintendentens befattning såsom föredragande skulle afse endast intendenturärendena, följer däraf att förrådsförvaltarens verksamhet hufvudsakligast skulle omfatta de förråd, som innesluta intendenturustrutningen och intendenturmaterielen.

Det vill synas, som om arméns intendenturförvaltning, ordnad på sätt nu föreslagits, skulle blifva tillfredsställande.

IV. Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse samt handläggningen af ärenden angående arméns sjukvårds- och veterinärväsende.

Såsom i det föregående framhållits, synes det vara ett verkligt behof att införa en särskild myndighet för arméns sjukvårds- och veterinärärenden genom att till ett organiskt helt förena öfverfältläkarbefattningen och den nuvarande sjukvårdsbyrån inom arméförvaltningens intendentsdepartement, dock under förutsättning att, på sätt medicinalstyrelsen föreslagit, uti vissa frågor, nämligen rent hygieniska frågor, befordringsfrågor och tillsynen öfver militärläkarnes och militärveterinä-

ernas medicinska verksamhet i fredstid, ett med hänsyn till dessa frågors natur erforderligt samband mellan medicinalstyrelsen och den nya sjukvårdsstyrelsen kommer att förefinnas.

Enahanda uppfattning hafva äfven de sakkunniga uttalat. Hvad dessa i öfrigt föreslagit beträffande sammansättningen af sjukvårdsstyrelsen äfvensom därvid anförda skäl föranleda icke någon erinran från min sida. Sjukvårdsstyrelsen skulle sålunda erhålla följande sammanställning:

1 öfverfältläkare, chef, med öfverstes aflöningsförmåner;

1 fältläkare, föredragande för sanitetsärenden, med öfverstelöjtnants aflöningsförmåner;

1 fältveterinär, föredragande för veterinärärenden, med majors aflöningsförmåner;

1 assistent, tillika adjutant hos öfverfältläkaren, med äldre bataljonsläkares aflöningsförmåner;

1 assistent, intendent å intendenturkårens stat;

1 sekreterare (vid behof från arméförvaltningens civila personal);

1 sergeant å truppförbands stat.

I sammanhang med frågan om inrättandet af en särskild sjukvårdsstyrelse torde uppmärksamheten böra fästas därpå, att enligt nuvarande ordning öfverfältläkaren bekläder ett medicinalrådsämbete, till hvilket äfven andra, i medicinalstyrelsens instruktion bestämda eller eljest åt honom öfverlämnade ärenden höra. I anledning häraf anser medicinalstyrelsen, att, om öfverfältläkaren frigöres ur medicinalstyrelsen, det medicinalrådsämbete, han bekläder, därför icke kan indragas och framhåller med styrka, att de till öfverfältläkarens medicinalrådsämbete anslagna aflöningsförmåner böra bibehållas i medicinalstyrelsen. Detta vore enligt styrelsens mening oundgängligt, för att en lämplig fördelning af ärendena måtte kunna ske mellan styrelsens ledamöter och någon lättnad erhållas i de nu öfverhopade rotlarnas arbetsbördor. Denna uppfattning grundade sig på så väl kända sakförhållanden, att vidare ordande därom vore obehöfligt. Äfven om icke en särskild sjukvårdsstyrelse för armén skulle komma till stånd, borde öfverfältläkaren befrias från sina nuvarande, till medicinalstyrelsen icke hörande plikter, på det att han måtte kunna odeladt ägna sig åt ämbetsverkets egna angelägenheter. Vid samråd angående denna angelägenhet med statsrådet och chefen för civildepartementet har denne i anslutning till medicinalstyrelsens uppfattning ansett någon ändring i staten för medicinalstyrelsen icke kunna ifrågasättas i anledning af förslaget om utbrytande från nämnda styrelses förvaltning af sanitets- och veterinärärendena för armén och deras öfverlämnande till en särskild styrelse.

I likhet med hvad redan skett vid framställningen om organisationen af arméförvaltningens civila och intendentsdepartement beträffande behandlingen af kassa-, räkenskaps- och intendenturärendena, torde det här vara lämpligt att i korthet redogöra för, huru handläggningen af sjukvårds- och veterinärendena vid arméfördelningar och regementen synes böra ordnas. Vid *arméfördelning* bör *fördelningsläkaren* vara föredragande uti de förvaltningsärenden, som röra sjukvårds- och veterinärtjänsten samt sjukvårds- och veterinärmaterielen, medan beslutanderätten i mån af befogenhet tillkommer *arméfördelningschefen*. Därest icke fördelningsläkaren skulle vara boende å samma plats som arméfördelningschefen, kan föredragningen ske genom skriftligt tjänsteutlåtande eller dylikt. Vid *regemente* bör i öfverensstämmelse härmed *regementsläkaren* och vid beridet truppslag i veterinärfrågor *regementsveterinären* vara föredragande och regementschefen beslutande. Såsom förvaltare af infanteriregementes sjukvårdsmateriel synes sjukvårdsunderofficeren böra tjänstgöra.

Liksom fördelningsintendent och regementsintendent skulle fördelningsläkare och regementsläkare hafva reservationsrätt och reservationsplikt.

V. Arméförvaltningens artilleridepartement samt handläggningen af ärendena angående vapen och ammunition.

I fråga om organisationen af arméförvaltningens artilleridepartement öfverensstämma i det stora hela arméförvaltningskommitténs och de särskilda sakkunnigas förslag, dock med den skillnad, som betingas däraf, att bokföringen och den formella räkenskapsrevisionen skulle förläggas till det civila departementet.

Den nya organisationen afser att förlägga den hufvudsakliga delen af artilleridepartementets verksamhet till militärbyrån, med hvilken generalfälttygmästarens expedition och artilleristabens konstruktionsafdelning skulle införlifvas. Härom yttrar arméförvaltningskommittén följande (sid. 95): »Dessa institutioners organisatoriska bestånd *bredvid* hvarandra föranleder en onödig skriftväxling dem emellan i gemensamma ärenden och dessutom afsevärda olägenheter beträffande ärenden, som kunna fordra samtidig behandling å de särskilda institutionerna, hvilka olägenheter ökas däraf, att jämväl artilleridepartementets civilbyrå enligt nuvarande arbetsordning får med samma ärenden taga befattning. Dylika missförhållanden kunna undvikas och tillgängliga arbetskrafter på ett mera ändamåls-

enligt sätt tillgodogöras genom sammanförande af departementets militärbyrå, generalfältygmästarens expedition och artilleristabens konstruktionsafdelning till särskilda afdelningar under militärbyrån samt bestämmandet af sådan arbetsordning, att alla ärenden, som kräfva afgörande uteslutande å denna byrå, å vederbörliga afdelningar undergå all erforderlig behandling, såsom registrering, revidering, upprättande af erforderliga liggare och förteckningar, föredragning och expediering.»

Militärbyrån skulle enligt de sakkunnigas förslag, till hvilket jag ansluter mig, vara underställd fältygmästaren samt arbeta på tre afdelningar, nämligen:

första expeditionsafdelningen för de ärenden, som handläggas af den nuvarande militärbyrån och beredas af byråassistenten, d. v. s. ärenden rörande eldhandvapen och deras ammunition m. m.;

andra expeditionsafdelningen för de ärenden, som nu handläggas af generalfältygmästarens expedition, d. v. s. ärenden rörande artilleriets materiel och ammunition; samt

konstruktionsafdelningen för de ärenden, som nu handläggas af artilleristabens konstruktionsafdelning, d. v. s. ärenden rörande konstruktioner i fråga om artillerimateriel och ammunition.

Den personal, som skulle placeras å ifrågavarande tre afdelningar, är beräknad till 6 artilleristabsofficerare och 6 departementsskrifvare, de senare uppförda å staten för artilleriets tygstater med samma aflöningsförmåner som tygförvaltare.

Genom denna organisation af militärbyrån skulle lättare förvaltningsformer åvägbringas och omgång i expeditionsgöromålen undvikas. Med den nuvarande organisationen måste nämligen under samma chef lydande expeditioner ofta skriftväxla med hvarandra, exempelvis artilleridepartementets militärbyrå och artilleristabens konstruktionsafdelning med generalfältygmästarens expedition och denna senare å sin sida med artilleridepartementet. De tekniska insikterna inom den föreslagna militärbyrån komme till sin rätt beträffande såväl den sakliga revisionen af medelsredogörelserna som granskningen af persedelredogörelserna.

Hvad *civilbyrån* inom arméförvaltningens artilleridepartement angår, skulle dess ordinarie personal, i öfverensstämmelse med de sakkunnigas förslag, utgöras af 1 krigsråd (gemensamt med fortifikationsdepartementet), 1 sekreterare och kamrerare samt 1 registrator och bokhållare.

Såsom föredragande för ärenden angående vapen och ammunition vid *arméfördelning* skulle hos *arméfördelningschefen*, såsom beslutande, tjänstgöra en *officer* ur arméfördelningens stab. I denna instans utöfvas

dock icke någon annan vapenvård än af öfvervakande art genom inspektion. Den egentliga vapenvården förekommer vid regementena, hvarest under regementschefen en särskild officer, som genomgått utbildningskurs vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori, den s. k. *vapenofficeren*, skulle vara föredragande i dessa ärenden samt med biträde af särskild underofficer, *vapenunderofficeren*, handhafva och vårda regementets gevärs- och ammunitionseffekter, målskjutningsmateriel och skjutbanor. Under vapenofficeren skulle dessutom stå *gevärshandtverkarpersonalen*. Hvad som nu sagts gäller i främsta rummet eldhandvapen (gevär, karbiner och revolverar) med tillhörande ammunition. På liknande sätt skulle vid artilleriregemente vården af artillerimaterielen ombesörjas. Det torde icke behöfva tilläggas, att för vården af den vapenmateriel, som är utlämnad till bruk vid kompanier och batterier, skulle vederbörande befälhafvare och manskap i första hand vara ansvariga.

Genom att särskildt beträffande eldhandvapnen samt deras vård och skötsel vid truppförbanden upprätta en tjänstegren med fullt bestämdt verksamhets- och ansvarighetsområde skulle vapenvården blifva ordnad på ett tillfredsställande sätt, hvarjämte, såsom redan är framhållet, intendenturpersonalen vid regementena komme att befrias från att taga befattning med gevärs- och ammunitionsförråden, i fråga om hvilka den icke kan sägas besitta nödig sakkunskap.

VI. Arméförvaltningens fortifikationsdepartement samt handläggningen af ärenden angående arméns kasern- och fästningsbyggnader m. m.

Det sätt, hvarpå ärendena angående arméns kasern- och fästningsbyggnader handläggas, inverkar gifvetvis i bestämmande grad på organisationen af arméförvaltningens fortifikationsdepartement äfvensom på organisationen af fortifikationen.

De militära byggnadsärendena kunna hänföras till två olika huvudgrupper: fästningsbyggnadsärenden och kasernbyggnadsärenden.

Att *fästningsbyggnadsärendena* fortfarande böra tillhöra fortifikationen, därom synas skiljaktiga meningar icke råda. Kasernbyggnadskommittén har såsom sin åsikt uttalat, att inom fortifikationen borde upprättas en särskild fästningsbyggnadsafdelning för att mera än hittills specialisera de för den fortifikatoriska verksamheten afsedda krafterna. Detta förslag synes förtjänt af uppmärksamhet samt bör underkastas detaljerad

utredning i samband med frågan, huruvida och i hvad mån fortifikationen bör undergå omorganisation för att motsvara de uppgifter, som den militära ingenjörvetenskapen, i jämbredd med militärteknikens stegrade utveckling, i ökadtt mått framställer.

Kasernbyggnadsärendena kunna i sin ordning delas i två grupper: ärenden angående nybyggnader samt ärenden angående underhåll af redan befintliga eller färdiga byggnader.

Hvad först *nybyggnadsärendena* angå, må erinras därom, att Kungl. Maj:t den 15 mars 1907 till Riksdagen aflåtit nådig proposition angående öfverlåtande åt en kasernbyggnadskommission att handhafva uppförandet af åtskilliga nya byggnader för armén.

Hvad vidkommer den andra gruppen af kasernbyggnadsärendena, *underhållsärendena*, bestridas kostnaderna för underhåll af kasern- och lägeretablissemang från anslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens öfningar och materiel, hvilket anslag förvaltas af arméförvaltningens fortifikationsdepartement. Från detsamma hafva äfven bekostats utgifter för mindre nybyggnads- och förändringsarbeten.

För nämnda anslag har hittills, uppå förslag af arméförvaltningens fortifikationsdepartement, hvarje år för det kommande året af Kungl. Maj:t fastställts en stat, enligt hvilken, hvad vidkommer arméns byggnader och mötesfält, särskilda belopp anvisats dels till landtbefästningarnas försvarsområden, dels till fortifikationsområdena. Hvad därefter återstått af anslaget, har ställts till arméförvaltningens å fortifikationsdepartementet disposition »för bestridande af vidare sig yppande utgifter» för arméns byggnader och mötesfält.

Den senaste, för år 1907 nådigst fastställda staten för användandet af ifrågavarande anslag afviker emellertid i rätt afsevärda delar från det hittills tillämpade förfaringssättet. Dels upptager staten äfven de anslagsbelopp, som beräknats vara erforderliga för de särskilda truppförbanden, m. fl. enskildheter, dels har det, med anledning af ett i ämnet infordradt, den 16 november 1906 afgifvet yttrande från den förutnämnda kasernbyggnadskommittén, ansetts ändamålsenligt att i fråga om anslagsmedlens användning meddela särskilda föreskrifter. Dessa innehålla:

att ur anslaget inga som helst anvisningar få äga rum till kasernetablissemang, hvilka icke blifvit till vederbörande regementsförvaltning öfverlämnade, besiktigade och godkända;

att på den andel af anslaget, som icke disponerats i staten, utan behålles odisponerad, inga anvisningar för arbete eller byggnad, som

beräknas betinga högre kostnad än ett tusen kronor, få äga rum, ej heller i öfrigt utanordningar af något slag till högre belopp än nu är sagdt få göras, utan att fråga härom, i såväl ena som andra fallet, underställes Kungl. Maj:ts pröfning; samt

att äfven med afseende å lägre belopp anslaget icke i något fall får användas för ändamål, hvartill medel blifvit af Riksdagen beviljade under annan ordinarie eller extra anslagstitel, ej heller utan Kungl. Maj:ts medgifvande till täckande af brister i af Kungl. Maj:t å anslaget beslutade anvisningar.

Därjämte har föreskrifvits, att besparingar, som uppstå å någon af de titlar, i hvilka anslaget är uppdeladt, icke få, utan Kungl. Maj:ts särskilda tillstånd, användas å annan titel.

Nu anförda bestämmelser äro gifvetvis af provisorisk natur, men de synas böra gälla äfven framgent, intill dess tidsenliga föreskrifter angående byggnadsunderhållet blifvit definitivt utfärdade. Det torde vara lämpligt att i detta sammanhang söka gifva en antydan om, huru nu berörda angelägenheter synas ändamålsenligen böra handhafvas.

Kostnaderna för underhållet af byggnader i allmänhet bero — förutom af den omsorg och soliditet hvarmed de blifvit uppförda — väsentligen af det sätt, hvarpå byggnaderna begagnas och vårdas. Ansvaret för det sätt, hvarpå byggnaderna vid ett *regemente* begagnas och behandlas af dess personal, måste gifvetvis tillkomma vederbörande befälhafvare, d. v. s. regementschefen för kasernetablissemangent i dess helhet, bataljonschefen för de lokaler, som upplåtits åt bataljonen, kompanichefen för de lokaler, som upplåtits åt kompaniet, o. s. v. Dessa befälhafvare måste en hvar i sin stad tillse, att underlydande varsamt och med skonsamhet begagna till deras förfogande ställda byggnader och lokaler, så att icke genom ovarsam behandling, vårdslöshet och dylikt skador uppstå och reparationer till följd häraf blifva nödvändiga. Men därjämte är af synnerlig vikt, att, om bristfälligheter uppstå, dessa afhjälpas på ändamålsenligt vis och i rätt tid. En i rätt tid verkställd mindre reparation kan ofta förebygga stor skada och stora utgifter. Med hänsyn härtill böra uppstående brister af vederbörande befälhafvare ofördröjligen anmälas, så att icke ett uppskof, som förvärrar skadan, inträder. Men häraf följer ock, att medel, ett lämpligen afvägdt årsbelopp, böra stå till vederbörande myndigheters förfogande, för att dessa må i tid kunna vidtaga erforderliga åtgärder.

Detta har äfven blifvit föreslaget af såväl kasernbyggnadskommittén som de sakkunniga, hvilka tillika gjort framställning om, att för hvarje kasernetablissemang skulle utses en »vice värd» med skyldighet

att öfvervaka och ansvara för byggnadernas behöriga underhåll. Det synes vara en ändamålsenlig åtgärd, att regementschef erhåller ett sådant organ till förfogande och biträde vid utöfvandet af den honom åliggande uppsikten öfver kasernetablissemang.

Men i fråga om handläggningen af underhållsärendena i högre instanser vid *arméfördelningarna* och inom *den centrala förvaltningsmyndigheten* företråda kasernbyggnadskommittén och de sakkunniga skiljaktiga meningar. De sakkunniga hemställa nämligen, att den gamla ordningen skall bibehållas med fortifikationsofficerare vid arméfördelningarna och med arméförvaltningens fortifikationsdepartement såsom central myndighet, under det att kasernbyggnadskommittén föreslår, att fortifikationsbefälhafvarnas befattning med kasernetablissemangens underhåll skulle öfvertagas af en fördelningsbyggmästare vid hvarje arméfördelning, samt att den centrala myndigheten uti dessa frågor skulle blifva arméförvaltningens intendentsdepartement, där såsom föredragande sakkunnig person med förmåga att såväl ekonomiskt som tekniskt bedöma desamma skulle för ändamålet anställas.

I det föregående äro redan de skäl angifna, som kunna anföras för och emot förslaget, att den framtida vården af kasern- och lägeretablissemangen, i den mån denna angelägenhet kunde tillhöra central myndighet, skulle öfvertagas af arméförvaltningens intendentsdepartement. Därvid gjordes gällande, att skälen mot en sådan anordning syntes vara de tyngst vägande, särskildt på grund däraf, att hos generalintendenten i allmänhet icke kunde förutsättas erforderlig sakkunskap på detta område, och att hans ämbetsbefattning vore i allt fall så omfattande, att hans förvaltningsområde ändamålsenligen icke borde utvidgas.

Hvad åter angår förslaget, att underhållet och vården af kasern- och lägeretablissemangen skulle i högsta under Kungl. Maj:t lydande instans fortfarande bibehållas inom arméförvaltningens fortifikationsdepartement, samt att vid arméfördelningarna fortifikationsofficerare skulle vara föredragande för byggnadsärenden, sammanhänger desamma dels med frågan angående fortifikationens omorganisation, dels med frågan angående arméns byggnader i allmänhet — fästningsbyggnader därifrån undantagna.

I fråga härom torde böra anmärkas, att, äfven om man inom fortifikationen haft och ännu har i byggnadsfacket kompetenta personer, man knappast synes med fortifikationens nuvarande organisation kunna med säkerhet räkna på, att sådana alltid och i tillräckligt antal skola finnas till förfogande. Det kan till exempel icke skäligen förväntas, att en fortifikationsofficer, som under en längre följd af år varit sysselsatt

uteslutande med trupptjänstgöring, skall med den insikt och erfarenhet, som vederbör, kunna själfständigt utan sakkunnigt biträde under arméfördelningschefen öfvertaga handläggningen af byggnadsärendena vid en arméfördelning. För närvarande föreligger det för öfrigt icke någon saklig utredning angående den härmed sammanhängande frågan, huruvida det kan vara ändamålsenligt att med fortifikationens båda hufvuduppgifter, fältingenjörtjänsten med dess många grenar, och fästningsingenjörstjänsten, äfven förena kasern- och annan husbyggnadstjänst.

Innan ett definitivt afgörande i nu berörda angelägenheter träffas, är otvifvelaktigt en ytterligare utredning af desamma af nöden. Det torde ock finnas grundade skäl för den mening, att det i framtiden kommer att uppstå behof af en särskild central myndighet med uppgift att närmast under Kungl. Maj:t handlägga arméns byggnadsärenden, såväl dem, som röra nybyggnader, som dem, som röra underhåll af redan befintliga byggnader. Man kan icke förutsätta, att, sedan erforderliga kasernetablissemang blifvit uppförda och den nu pågående omfattande byggnadsverksamheten afslutats, några nya byggnader icke vidare skulle vara för armén af behofvet påkallade. Det finnes armén tillhöriga byggnader icke blott för truppers inkvartering och utbildning (kasernetablissemang), utan äfven för intendenturförråd, vissa tygförråd, Karl Gustafs stads gevärsfaktori, ammunitionsfabriken, Åkers krutbruk, artilleriskjutfälten m. m. Med hänsyn härtill torde alltid en byggnadsverksamhet, fast af en begränsad omfattning, komma att visa sig erforderlig äfven i framtiden, på samma gång som ärendena angående byggnadsunderhållet komma att erhålla ökad betydelse. Vid sådant förhållande göres det onekligen behof af en särskild central militär byggnadsmyndighet, som inom sig sluter erforderlig sakkunskap och som odeladt kan ägna sig åt sin omfattande uppgift. Det vill synas, som om en anordning af nu antydd art skulle vara gagnelig såväl för fortifikationen som för handläggande af arméns byggnadsärenden.

Men, såsom redan framhållits, för ett definitivt uttalande i nu berörda spörsmål och för framläggandet af förslag till deras ändamålsenliga lösning kräfves ytterligare utredning. I anledning häraf lär icke framställning om genomgripande ändringar uti handläggningen af ärendena angående underhållet af arméns byggnader, hvad angår den centrala förvaltningsmyndigheten och arméfördelningarna, nu böra göras. Men intill dess en fullständig utredning föreligger och en annan ordning för handhavandet af ifrågavarande ärenden åvägabragts, torde de bestämmelser, som utfärdats beträffande användningen af byggnadsunderhållsanslaget för år 1907, böra i allt väsentligt vara bestående, hvarige-

nom Kungl. Maj:t behåller saken i sin hand. Därjämte torde det böra sörjas för, att i fråga om handläggningen af ärenden rörande byggnadsunderhållet vid arméfördelningarna sakkunnigt biträde, där så erfordras, anlitas vid besiktningen af truppförbandens kasernetablissemang med därtill hörande byggnader och vid uppgörandet af erforderliga kostnadsberäkningar.

För närvarande och under nu senast angifna förutsättningar får jag ansluta mig till de sakkunnigas förslag om organisationen af arméförvaltningens fortifikationsdepartement, enligt hvilket med detsamma skulle införlifvas fästnings- och kasernbyggnadsafdelningarna vid fortifikationens hufvudstation, dess militärbyrå utgöras af personal ur fortifikationen samt dess civilbyrå af 1 krigsråd (gemensamt med artilleridepartementet), 1 sekreterare och kamrerare, som borde hitflyttas från fortifikationens stat, och 1 registrator och bokhållare.

Af hvad nu blifvit sagdt torde framgå, att jag finner mig böra tillstyrka det förslag till omorganisation af arméns centrala förvaltningsmyndighet, som de sakkunniga framställt, och att jag sålunda ansluter mig till deras hemställan (sid. 64—70) beträffande den centrala militärförvaltningen i allmänhet; organisationen af arméförvaltningens artilleri-, fortifikations-, intendents- och civila departement samt sjukvårdsstyrelse; och beträffande arméförvaltningens civila personal.

Frågan om fortifikationsdepartementets ämbetsbefattning torde dock, i samband med spörsmålet angående fortifikationens organisation, böra blifva föremål för förnyad utredning.

Genom den omorganisation af arméns centrala förvaltningsmyndighet, som sålunda skulle underställas Riksdagens pröfning och godkännande, synas mig ostridiga fördelar komma att ernås, såsom ett förbättradt och förenkladt räkningsväsende, en effektivare revision så i formellt som i sakligt afseende, en ändamålsenligare uppdelning af förvaltningsärendena, förenkling i deras handläggning, klart utstakade tjänstevägar, tidsenligare förvaltningsföreskrifter m. m. Att för detta ändamål arbetskrafterna äro i behof af att ökas, ligger i öppen dag. Arméförvaltningen erhöi sin nuvarande organisation år 1881. Den utveckling, armén sedan dess undergått, har helt naturligt medfört ökade göromål för den centrala förvaltningsmyndigheten. Enligt riksstaten för år 1882 utgjorde summan af de ordinarie och de extra ordinarie anslagen under fjärde hufvudtiteln 18,707,000 kronor, enligt riksstaten för år

1907 slutar motsvarande summa på ett belopp af 53,307,600 kronor, hvilket förhållande belyser den stegring i arbetet, som under tiden inträdt.

I samband med omorganisationen af arméförvaltningen synes äfven frågan om löneroglering för ämbetsverkets civila ämbets- och tjänstemän samt betjante böra upptagas till pröfning. De aflöningsbelopp och aflöningsvillkor, som i nådiga propositionen den 15 mars 1907, n:o 100, föreslagits för statskontorets personal, torde äfven böra tillämpas för arméförvaltningens personal, och jag anser mig därför kunna i denna del af den föreliggande frågan inskränka mig till att åberopa, hvad statsrådet och chefen för finansdepartementet beträffande nämnda löner och lönevillkor anfört till det vid berörda proposition fogade statsrådsprotokollet öfver finansärenden samma dag. Beträffande spørsmålet om skyldighet för ordinarie tjänstemän att under viss tid tjänstgöra å ämbetsrummet hafva de sakkunniga uttalat den meningen, att såsom villkor för åtnjutande af högre aflöningsförmåner än de nuvarande borde stadgas en obligatorisk tjänstgöringstid å ämbetsrummet af minst 6 timmar dagligen, och då i allmänhet göromålen inom arméförvaltningen äro af den natur, att de lämpligen kunna utföras å ämbetsrummet samt ämbetsverket instundande höst erhåller utvidgade och förbättrade ämbetslokaler, synes intet väsentligt vara att häremot erinra, under den förutsättning att undantag må göras från regeln i de fall, då tjänstens intresse kräfver en minskning i den eljest obligatoriska tjänstetiden å ämbetsrummet. Föreskrift om denna obligatoriska tjänstetid torde böra införas uti instruktionen för ämbetsverket. Den af de sakkunniga föreslagna staten, bil. II, synes alltså böra för Riksdagen framläggas.

Denna stat slutar å 275,800 kronor, hvilket belopp med 4,200 kronor understiger det, hvilket i statsverkspropositionen till nu pågående Riksdag under punkten 2:o af fjärde hufvudtiteln förslagsvis upptagits såsom anslag till arméförvaltningen för nästkommande år.

Såsom de sakkunniga erinrat, inskränka sig emellertid kostnaderna för arméförvaltningens omorganisation icke till ifrågavarande ökning af anslaget till arméförvaltningen utan komma att drabba äfven vissa andra anslag under fjärde hufvudtiteln nämligen anslagen till artilleristaben, till aflöning och rekrytering m. m., till inkvarteringskostnader och till ålderstillägg. Hvad beträffar de båda sistnämnda anslagen, hvilka äro af förslagsanslags natur och de senare åren lämnat öfverskott, erfordras nu icke någon höjning i desamma för bestridande af de ökade kostnaderna, beräknade till resp. 4,100 och 12,350 kronor. Vidkommande åter kostnadsökningen å anslagen till artilleristaben och till aflöning och rekrytering m. m. (staten för artilleriets tygstater), ut-

görande å det förra 2,200 kronor och å det senare 14,490 kronor, torde däraf icke för närvarande böra påkallas någon ändring i de af Riksdagen redan pröfvade anslagen för år 1908. De af ifrågakvarande utgifter, hvilka skolat gäldas från nämnda båda anslag, torde nämligen under nästkommande år kunna bestridas af medel, som stå till Kungl. Maj:ts disposition, för att i nästa statsreglering uppföras å vederbörande anslag. Den å fortifikationens stat för sekreteraren uppförda aflöning bör, vid bifall till den föreslagna staten för arméförvaltningen, så fort ske kan indragas.

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag i underdånighet hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att

1:o) godkänna följande förslag till aflöningsstat för arméförvaltningen att tillämpas från och med år 1908:

	K r o n o r.					
	Lön.	Tjänstgöringspennningar.	Orts-tillägg.	Missräkningspenningar och arfvode.	Summa.	
Arméförvaltningens civila personal.						
Chef: generalkrigskommis-						
sarien	7,000	3,000	1,000	—	11,000	
1 krigsråd	5,000	2,500	600	—	8,100	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
3 »	15,000	7,500	1,800	—	24,300	
1 tjänsteman i 2:dra löne-						
graden	3,600	1,800	400	—	5,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
9 d:o	32,400	16,200	3,600	—	52,200	
1 d:o, krigskassör.....	3,600	1,800	400	500	6,300	
1 tjänsteman i 1:a löne-						
graden	2,200	1,500	300	—	4,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
15 d:o	33,000	22,500	4,500	—	60,000	
1 ombudsman.....	—	—	—	3,000	3,000	
Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse:						
Chef: öfverfältläkaren,						
öfverstes lön.....	6,000	—	—	—	—	
dagaflöning å 6 kr.	2,190	—	—	—	8,190	
Transport	109,990	56,800	12,600	3,500	182,890	

	K r o n o r.					
	Lön.	Tjänstgöringspennningar.	Orts-tillägg.	Missräkningspenningar och arfvode.	Summa.	
Transport	109,990	56,800	12,600	3,500	182,890	
1 fältläkare, föredragande för sanitetsärenden, öfverstelöjtnants lön	4,500	—	—	—	—	
dagaflöning à 5 kr. ...	1,825	—	—	—	6,325	
1 fältveterinär, föredragande för veterinärärenden, majors lön	4,000	—	—	—	—	
dagaflöning à 5 kr.	1,825	—	—	—	5,825	
1 assistent, bataljonsläkares lön	2,400	—	—	—	—	
dagaflöning à 4 kr.	1,460	—	—	—	3,860	
1 assistent, intendentur-tjänsteman.....	—	—	—	—	—	Aflöning å intendenturkårens stat.
1 sergeant	—	—	—	—	—	Aflöning å truppförbands stat.
Till vikariatsersättning, arfvoden åt extra ordinarie tjänstemän, tillfälligt biträde och renskrifningskostnad	—	—	—	—	41,000	
Till skrifmaterialier och expenser, ved m. m.	—	—	—	—	27,200	
1 förste vaktmästare	900	450	150	—	1,500	
1 vaktmästare	700	350	150	—	1,200	
5 d:o	3,500	1,750	750	—	6,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
Summa	181,100	59,350	13,650	3,500	275,800	

Öfrigt till arméförvaltningen hörande personal, nämligen:

Å artilleridepartementet:

chef: generalfältygmästaren,
föredragande: fältygmästaren,
6 artilleristabsofficerare,
6 departementsskrifvare;

Å fortifikationsdepartementet:

chef: chefen för fortifikationen,
föredragande: regementsofficer vid fortifikationen,
officerare och underofficerare vid fortifikationen efter behof; samt

Å intendentsdepartementet:

chef: generalintendenten,
föredragande: två intendentur tjänstemän,
personal ur intendenturkåren efter behof,
åtnjuter aflöning från andra stater.

Anm. 1. Angående den civilmilitära personalen i sjukvårdsstyrelsen tillkommande aflöning, in-
kvarterings- och servisbidrag samt pension gäller, hvad i sådant afseende är för annan dylik personal
i särskilda författningar stadgadt.

Anm. 2. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge
denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, hvarjämte å lönen afdrages 100 kronor årligen.

Anm. 3. De för arméförvaltningens ämbets- och tjänstemän samt betjänte ifrågakommande
ålderstillägg å lön skola utgå från fjärde hufvudtitelns anslag till ålderstillägg.

2:o) godkänna följande villkor och bestämmelser för åtnjutande af
de i staten upptagna aflöningsförmånerna för *den civila personalen*,
nämligen

att innehafvare af ordinare civil befattning i arméförvaltningen skall
vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkn-
ning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organi-
sation af ämbetsverket eller dess särskilda afdelningar eller eljest i all-
mänhet kan varda stadgad, samt i sådant hänseende, äfvensom därest
ämbetsverkets ställning inom statsförvaltningen så förändras, att det-
samma ej längre kan såsom själfständigt ämbetsverk anses, eller därest
vissa ifrågavarande ämbetsverk tillhörande göromål öfverflyttas till annat
ämbetsverk, vara pliktig att, med bibehållande af den tjänstegrad och
den aflöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta
de med befattningen förenade göromål eller, efter Kungl. Maj:ts för-
ordnande, tjänstgöra i det verk, till hvilket göromålen öfverlämnas;

att med ordinare befattning i arméförvaltningen icke må förenas
annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommunens stat;

att med ordinare befattning i nämnda ämbetsverk ej heller må
förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för
verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit
såsom aktiebolag registrerad, eller befattning såsom tjänsteman i sådant
verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst,

så framt ej, hvad angår chef eller krigsråd, Kungl. Maj:t och, hvad angår innehafvare af annan befattning arméförvaltningen, uppå därom gjord framställning, och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen i ämbetsverket, finner uppdraget eller befattningen kunna få tillsvidare mottagas och bibehållas.

att tjänsteman är skyldig att tjänstgöra å den särskilda befattning, där han, till befordrande af arbetets oafbrutna gång, befinnes vara lämplig och behöflig;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid befattnings innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägget, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos Riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att aflöning ej må utgå till tjänsteman eller betjänt för tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänsteman eller betjänt varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke af arméförvaltningen pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej arméförvaltningen finner skäligt låta honom uppbära något däraf;

att vid sjukdomsförfall, eller när det erfordras för beredande af semester, tjänsteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning i arméförvaltningen, densamma, mot åtnjutande, i förstnämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men i senare fallet af däremot svarande belopp i stället för egna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår;

att, därest förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning i samma lönegrad är i staten medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under

villkor att innehafvaren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt för tredje förhöjningen, därest sådan kan ske, efter än ytterligare fem år, äfvenledes på samma villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande löntagare därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen, vare sig på grund af fullmakt eller konstitutorial eller på grund af förordnande i följd af frågan om arméförvaltningens omorganisation;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, icke må samma förhöjning tillträda;

att tjänstemännen äga årligen, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, åtnjuta semester, generalkrigskommisarien, krigsråden och tjänstemännen af andra lönegraden enhvar under en och en half månad samt tjänstemännen af första lönegraden enhvar under en månad;

att tjänsteman, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll å uppbörd, är pliktig att å tid af året, som af generalkrigskommisarien bestämmes, begagna sig af semester;

att vid afgång från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen äfvensom ortstillägget utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning, som där- efter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgadt; samt

att den, som tillträder den nya aflöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande af eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed;

3:o förklara,

ej mindre att enhvar civil ämbets- eller tjänsteman, som med eller

efter 1908 års ingång tillträder befattning i arméförvaltningen, skall vara pliktig att underkasta sig nu omförmälda villkor och bestämmelser; än äfven att de förutvarande innehafvarne af civila befattningar i arméförvaltningen, hvilka icke före den 1 november 1907 anmäla, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nyssnämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom, i den mån ej annat föranledes af bestämmelserna i förenämnda lag, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem; samt

4:o höja det i riksstaten under fjärde hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag till arméförvaltningen från 158,741 kronor till 275,800 kronor, eller således med 117,059 kronor.

Till denna departementschefens hemställan, hvori statsrådets öfriga ledamöter instämde, tacktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna nådigt bifall; och skulle proposition i ämnet af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo:

Carl Heijkenskjöld.

Bil. I.

De sakkunnigas förslag

till

Stat

för

Arméförvaltningen.

(Med tillämpning af de i nu gällande stat upptagna aflöningsförmåner.)

	K r o n o r.					
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Arfvode.	Missräkningspenningar.	Summa.	
Arméförvaltningens civila personal.						
Chef: generalkrigskommis-						
sarien.....	6,200	2,800	—	—	9,000	} Efter fem år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 krigsråd	4,400	2,000	—	—	6,400	
3 d:o	13,200	6,000	—	—	19,200	
1 tjänsteman i 2:dra löne-	3,000	1,500	—	—	4,500	} Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor.
graden	27,000	13,500	—	—	40,500	
9 d:o	3,000	1,500	—	500	5,000	
1 d:o, krigskassör	1,800	1,200	—	—	3,000	
1 tjänsteman i 1:sta löne-	30,600	20,400	—	—	51,000	
graden	—	—	2,000	—	2,000	
1 ombudsman.....	Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse.					
Chef: öfverfältläkaren,						
öfverstes lön.....	6,000	—	—	—	—	
dagaflöning à 6 kr	2,190	—	—	—	8,190	
Transport	97,390	48,900	2,000	500	148,790	

	K r o n o r.				
	Lön.	Tjänstgöringspennningar.	Arfvode.	Missräkningspennningar.	Summa.
Transport	97,390	48,900	2,000	500	148,790
1 fältläkare, föredragande för sanitetsärenden, öfverstelöjtnants lön ...	4,500	—	—	—	—
dagaflöning à 5 kr	1,825	—	—	—	6,325
1 fältveterinär, föredragande för veterinärärenden, majors lön	4,000	—	—	—	—
dagaflöning à 5 kr	1,825	—	—	—	5,825
1 assistent, bataljonsläkares lön	2,400	—	—	—	—
dagaflöning à 4 kr	1,460	—	—	—	3,860
1 assistent, intendent	—	—	—	—	—
1 sergeant	—	—	—	—	—
Till vikariatsersättning, arfvoden till extra ordinarie tjänstemän, tillfälligt biträde och renskrifningskostnad	—	—	—	—	49,100
Till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. ...	—	—	—	—	27,200
1 förste vaktmästare ...	800	300	—	—	1,100
1 vaktmästare	500	300	—	—	800
5 d:o	2,500	1,500	—	—	4,000
Summa	117,200	51,000	2,000	500	250,000

} Aflöning å intendenturkårens stat.
} Aflöning å truppförbands stat.

} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.

Öfrig till arméförvaltningen hörande personal, nämligen:

Å artilleridepartementet:

chef: generalfälttygmästaren,
föredragande: fälttygmästaren,
6 artilleristabsofficerare.
6 departementsskrifvare.

Å fortifikationsdepartementet:

chef: chefen för fortifikationen,
föredragande: regementsofficer vid fortifikationen,
officerare och underofficerare vid fortifikationen efter behof, samt

Å intendents departementet:

chef: generalintendenten,
föredragande: två intendenturtjänstemän,
personal ur intendenturkåren efter behof,

åtnjuter aflöning från andra stater.

Anm. 1. Öfverfältläkaren, fältläkaren, fältveterinären samt assistenten å sjukvårdsstyrelsen åtnjuta inkvarterings- och servisbidrag efter grad från anslaget till inkvarteringskostnader.

Anm. 2. Om vaktmästare åtnjuter bostad jämte vedbrand, böra, såvida icke dessa förmåner tillkomma honom såsom portvakt eller för andra åligganden utöfver tjänsten, desamma till ett värde af 150 kronor inräknas under lönen, hvilken i sådant fall bör utgå för förste vaktmästare med 650 kronor och för vaktmästare med 350 kronor kontant.

Anm. 3. De för arméförvaltningens ämbets- och tjänstemän samt betjänte ifrågakomna ålders-tillägg å lön skola utgå från fjärde hufvudtitelns förslagsanslag till ålderstillägg.

De sakkunnigas förslag

till

Stat

för

Arméförvaltningen.

(Med tillämpning af de i Kungl. Maj:ts proposition till 1907 års Riksdag angående ny aflöningsstat för statskontoret föreslagna aflöningsförmåner.)

	K r o n o r.					
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Arfvoden eller missräkningspenningar.	Summa.	
Arméförvaltningens civila personal.						
Chef: generalkrigskommis- sarien	7,000	3,000	1,000	—	11,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 krigsråd	5,000	2,500	600	—	8,100	
3 »	15,000	7,500	1,800	—	24,300	
1 tjänsteman i 2:dra löne- graden	3,600	1,800	400	—	5,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
9 d:o	32,400	16,200	3,600	—	52,200	
1 d:o, krigskassör	3,600	1,800	400	500	6,300	
1 tjänsteman i 1:a löne- graden	2,200	1,500	300	—	4,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
15 d:o	33,000	22,500	4,500	—	60,000	
1 ombudsman	—	—	—	3,000	3,000	
Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse:						
Chef: Öfverfältläkaren, öfverstes lön	6,000	—	—	—	—	
dagaflöning à 6 kr.	2,190	—	—	—	8,190	
Transport	109,990	56,800	12,600	3,500	182,890	

	K r o n o r.				
	Lön.	Tjänstgöringspennningar.	Orts-tillägg.	Arfvoden eller missräkningspennningar.	Summa.
Transport	109,990	56,800	12,600	3,500	182,890
1 fältläkare, föredragande för sanitetsärenden, öfverstelöjtnants lön	4,500	—	—	—	—
dagaflöning å 5 kr.	1,825	—	—	—	6,325
1 fältveterinär, föredragande för veterinärärenden, majors lön	4,000	—	—	—	—
dagaflöning å 5 kr.	1,825	—	—	—	5,825
1 assistent, bataljonsläkares lön	2,400	—	—	—	—
dagaflöning å 4 kr.	1,460	—	—	—	3,860
1 assistent, intendent	—	—	—	—	—
1 sergeant	—	—	—	—	—
Till vikariatsersättning, arfvoden till extra ordinarie tjänstemän, tillfälligt biträde och renskrifningskostnad	—	—	—	—	41,000
Till skrifmaterialier och expenser, ved m. m.	—	—	—	—	27,200
1 förste vaktmästare	900	450	150	—	1,500
1 vaktmästare	700	350	150	—	1,200
5 d:o	3,500	1,750	750	—	6,000
Summa	131,100	59,350	13,650	3,500	275,800

{ Aflöning å intendenturkårens stat.
Aflöning å truppförbands stat.

{ Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.

Öfrigt till arméförvaltningen hörande personal, nämligen:

Å artilleridepartementet:

chef: generalfälttygmästaren,
föredragande: fälttygmästaren,
6 artilleristabsofficerare,
6 departementsskrifvare,

Å fortifikationsdepartementet:

chef: chefen för fortifikationen,
föredragande: regementsofficer vid fortifikationen,
officerare och underofficerare vid fortifikationen efter behof, samt

Å intendentsdepartementet:

chef: generalintendenten,
föredragande: två intendenturtjänstemän,
personal ur intendenturkåren efter behof,

åtnjuter aflöning å vederbörande truppförbands, fortifikationens eller intendenturkårens stater.

Anm. 1. Öfverfältläkaren, fältläkaren, fältveterinären samt assistenten å sjukvårdsstyrelsen åtnjuta inkvarterings- och servisbidrag efter grad från anslaget till inkvarteringskostnader.

Anm. 2. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, hvarjämte å lönen afdrages 100 kronor årligen.

Anm. 3. De för arméförvaltningens ämbets- och tjänstemän samt betjante ifrågakomna ålders- tillägg å lön skola utgå från fjärde hufvudtitelns förslagsanslag till ålderstillägg:

Bil. III.

Jämförande öfversikt öfver kostnaderna för arméförvaltningens omorganisation enligt arméförvaltningskommitténs och enligt de sakkunnigas förslag.

Föreslagna kostnader:

	Enligt kommitténs förslag:	Enligt de sakkunnigas förslag:
Å anslaget till arméförvaltningen.....	kronor 240,850: —	kronor 250,000: —
» » » artilleristaben	» 2,200: —	» 2,200: —
» » » aflöning och rekrytering m. m.	» 23,480: —	» 14,490: —
» » » intendenturkåren	» 8,190: —	» —
» » » inkvarteringskostnader	» 6,682: 50	» 6,100: —
» » » ålderstillägg	» 17,700: —	» 19,000: —
	Summa kronor 299,102: 50	kronor 291,790: —

Afgående kostnader:

	Enligt kommitténs förslag:	Enligt de sakkunnigas förslag:
Å anslaget till arméförvaltningen	kronor 158,741: —	kronor 158,741: —
» » » aflöning och rekrytering m. m.....	» —	» 3,000: —
» » » inkvarteringskostnader.....	» 1,500: —	» 2,000: —
» » » ålderstillägg	» 9,650: —	» 10,150: —
» » » arméns vapen etc.....	» 3,100: —	» 1,300: —
» » » arméns byggnader etc.	» 1,200: —	» —
» extra anslaget till förstärkande af arméförvaltningens arbets- krafter	» 20,000: —	» 20,000: —
» fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar	» 1,200: —	» 1,200: —
	Summa kronor 195,391: —	kronor 196,391: —
<i>Verklig kostnadsökning</i> »	<i>103,711: 50</i>	<i>95,399: —</i>